

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI (İSLÂM TARİHİ)
ANABİLİM DALI

**HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINI KONU ALAN
ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ TARİHİ BİLGİLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hatice Kübra TURSUN

Ankara- 2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI (İSLÂM TARİHİ)
ANABİLİM DALI

**HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINI KONU ALAN
ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ TARİHÎ BİLGİLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hatice Kübra TURSUN

**Tez Danışmanı:
Doç. Dr. Eyüp BAŞ**

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM

.....

Doç. Dr. Eyüp BAŞ (Danışman)

.....

Doç. Dr. Müfit Selim SARUHAN

.....

Tez Sınavı Tarihi : 16/ 9/ 2011

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	VI
Kısaltmalar.....	VIII

GİRİŞ

A- Problem.....	2
B- Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
C- Araştırmanın Metodu ve Kaynakları.....	4
D- Araştırma Evreni ve Örneklem.....	5
E- Araştırmanın Sorunları / Hipotezleri.....	7

I. Bölüm

ÇOCUK EDEBİYATI ve ÇOCUK GELİŞİMİ İLİŞKİSİ

A- Çocuk Edebiyatı Tanımı, Nitelikleri ve Önemi.....	8
B- Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	10
1- Dünyadaki Gelişimi.....	11
2- Türkiye'deki Gelişimi.....	11
C- Çocuk Edebiyatının Türleri ve Biyografi.....	13
1- Biyografinin Tanımı ve Özellikleri.....	13
2- Çocuklar için Yazılan Dinî Muhtevalı Biyografik Eserlerin Önemi.....	18
3-Siyer Yazıcılığının Tarihî Gelişimi.....	19
D- Çocuk Gelişim Aşamaları Ve Çocuk Edebiyatı Tür İlişkiler.....	24
1- Çocukluk Dönemi Gelişim Aşamaları.....	24
2- Çocuk Gelişimi ve Çocuk Edebiyatı Tür İlişkisi.....	29

II. Bölüm

HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINI ANLATAN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ TARİHİ BİLGİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A- Çocuk Kitaplarında Peygamber'in Hayatına Giriş.....32

- 1- Peygamberimizin Babası.....34
- 2- Zenzem Kuyusunun Bulunması.....36
- 3- Peygamberimizin Babası Abdullah'ın Kurban Edilmesi Hadisesi.....37
- 4- Fil Olayı.....38

B- Hz. Muhammed (s.a.v)'in Risalet Öncesi Hayatı.....40

- 1- Peygamberimiz Doğmadan Önce Mekke'nin Genel Durumu.....41
- 2- Peygamberimizin Doğumunun Yaklaştığını Gösteren İşaretler.....41
- 3- Peygamberimizin Doğumu.....42
- 4- Peygamberimizin Sütanneye Verilmesi.....47
- 5- Göğsün Yarılma Hadisesi.....49
- 6- Peygamberimiz Annesinin Yanında.....52
- 7- Peygamberimiz Dedesinin Yanında.....53
- 8- Peygamberimiz Amcasının Yanında.....55
- 9- Rahip Bahira Olayı.....57
- 10- Peygamberimizin Gençliği.....61
- 11- Ficar Savaşları.....62
- 12- Hilfu'l- Fudûl Antlaşması.....62
- 13- Peygamberimizin Ticarî Hayatı.....63
- 14- Peygamberimizin Hz. Hatice ile Evliliği.....64
- 15- Hakem Olayı.....67

C- Hz. Muhammed (s.a.v)'in Risalet Sonrası Hayatı

- 1- Mekke Dönemi.....68
  - a- İlk Vahiy.....68
  - b- İlk İnananlar.....70

c- Hz. Ebu Bekir'in Müslüman Olması.....	71
d- Yakın Akrabayı Davet.....	72
e- Yapılan İşkenceler ve İlk Şehitler.....	73
f- Habeşistan'a Hicret.....	74
g- Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu.....	75
h- Boykot Yılları.....	75
i- Hüzün Yılı.....	76
j- Taif Seferi.....	77
k- Müşriklerin Mucize Talebi.....	77
l- İsrâ ve Miraç Olayı.....	80
m- Akabe Biatları.....	81
n- Hicret.....	81
2- Medine Dönemi.....	84
a- Savaşlar.....	87
b- Bedir Savaşı.....	88
c- Uhud Savaşı.....	91
d- Hendek Savaşı.....	93
e- Beni Kurayza Gazvesi.....	95
f- Hudeybiye Antlaşması.....	95
g- Hayber'in Fethi.....	98
h- Mûte Savaşı.....	99
i- Mekke'nin Fethi.....	99
j- Huneyn Gazvesi.....	101
k- Tebük Seferi.....	101
l- Veda Hutbesi.....	102
m- Peygamberimizin Vefatı.....	103
Sonuç.....	104
Araştırma Hipotezlerinin Değerlendirilmesi.....	114
Kaynakça.....	115
Özet.....	120
Ek 1.....	121
Ek 2.....	123

ÖNSÖZ

Kişiliğin temeli hayatın ilk yıllarında atılmaktadır. Bunun için insana çocukluk yıllarında verilen eğitim çok önemlidir. Çocukların bedensel, ruhsal ve manevi olarak en güzel şekilde gelişebilmesi için bilinçli adımlar atmamız gerekmektedir. Bu dönemde dînî hayatın temelini de atıldığı dönemdir. Çocukların İslâm'ı en doğru şekilde algılaması ve özümsemesi için çocukluk dönemi iyi değerlendirilmelidir. İslâm'ı güzel bir şekilde anlamanın yolu Hz. Peygamber'i tanımaktan geçer. Çünkü O, Kur'ân'ı en iyi şekilde anlayan, davranış olarak hayatına aktarandır. Peygamberin örnek kişiliğini tanımak, İslâm'ı anlamak demektir.

Yeni nesillere Hz. Peygamber'in (s.a.v.) örnek kişiliğini en güzel şekilde anlatabilmek için O'nun hayatını anlatan kitaplar yazılmıştır. Çocuklara sunulan bu yönlendirmeci eserler çocukta ömrü boyunca sahip olacağı peygamber tasavvurunun temelini oluşturur. Kişi hayatının ileriki yıllarında sergileyeceği dînî davranış modellerini, bu tasavvur üstüne bina edecektir. Bu yüzden hazırlanan kitaplardaki olaylar yaşanmış tarihî örnekler olmalıdır.

Bu eserlerde yer alan Peygamber'in hayatıyla ilgili bilgiler yanlış, eksik veya abartılı ise, çocukta sahîh olmayan bir peygamber tasavvurunun ve istenmeyen davranışların oluşmasına sebep olur. Bundan dolayı bu eserler dikkatle hazırlanmalı ve çocuklara kitap önerirken daha seçici olmamız gerekmektedir. Araştırmamızda bir tarihçi gözüyle bu eserleri değerlendirerek, bu kitapların çocukta İslâmî prensiplere uygun bir peygamber tasavvuru oluşturup oluşturmadığını tespîte çalıştık.

Çalışmamızın *Giriş* kısmında araştırmanın problemi, amacı, önemi, metodu, kullanılan kaynaklar, araştırma evreni ve hipotezler hakkında bilgiler verilmektedir.

Çalışmamız *iki ana bölümden* oluşmaktadır.

Çocuk Edebiyatı ve çocuk gelişimi ilişkisinin anlatıldığı *Birinci Bölüm*'de *Çocuk Edebiyatı*'nın tanımı yapıldıktan sonra niteliklerine değinilmiş ve önemi vurgulanmıştır. Çocuk edebiyatı türleri içinde biyografinin tanımı yapıldıktan sonra dinî muhtevalı biyografik eserlerin önemine değinilmiş ve bu bağlamda siyer yazıcılığının tarihi gelişimi anlatılmıştır. Çocuğun gelişim basamaklarından bahsedilip bu konuda genel bir fikir verildikten sonra çocuğun gelişim evreleriyle edebiyat türlerinin ilişkilerine değinilmiştir.

İkinci Bölüm'de, Hz. Peygamber'in hayatındaki tarihî bilgiler alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir.

Sonuç kısmında da çalışmamız neticesinde elde ettiğimiz veriler ortaya konulmuş, hipotezler değerlendirilmiştir. İncelememiz sayesinde Hz. Peygamber'le ilgili yapılan çalışmalara ufak bir katkıda bulunabilmek en büyük mutluluğumuz olacaktır.

Çalışmamız süresince değerli katkılarını bizden esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Eyüp Baş'a, çalışmanın şekilsel özelliklerinin düzenlenmesinde emeği geçen ablam Ş. Nihal Zeybek'e, araştırma boyunca maddî- manevî desteğini esirgemeyen sevgili eşim Mehmet Tursun'a ve tez çalışmasının bütün aşamalarında yanımda olan ve katkılarını esirgemeyen değerli annem, babam ve kardeşime içtenlikle teşekkür ediyorum.

Hatice Kübra TURSUN

Ankara - 2011

KISALTMALAR

a.s. : Aleyhisselam

Bkz.: Bakınız

c. : Cilt

c.c.: Celle Celâluhu

Çev. : Çeviren

D.İ.B. : Diyanet İşleri Başkanlığı

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

H.z.: Hazreti

M.E.B: Millî Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

s.a.v.: Sallallahu aleyhi ve selem

TDK: Türk Dil Kurumu

v.b.: Ve benzeri

v.d.: Ve diğerleri

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

Eğitim bilimlerinde model gösterme, davranış geliştirmede önemli bir metot olarak kabul edilmektedir. Davranışların insanlara bir model aracılığıyla sunulması davranışın daha iyi anlaşılmasını, kişide yerleşmesini ve kalıcı olmasını sağlar.

Çocuk, kişilik gelişimi sürecinde bir modelle kendini özdeşleştirir. Bu model başlangıçta anne-baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaş, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu yüzden bu örneklerin ahlâkî ve sosyal açıdan iyi modeller olması önemlidir.¹

Din eğitiminde taklit mekanizması çok canlı olarak işlemektedir. Kur'ân'da davranış örnekleri ile eğitim, onun genel eğitim metotlarından biridir. Kur'ân-ı Kerîm bize, Hz. Peygamber'in davranışlarından İslâm'ı öğrenebileceğimizi, onun hayatının insanlar için en güzel örnek olduğunu bildirmektedir. Bu yüzden İslâm'ı en iyi şekilde yaşamak isteyen Müslümanlar, peygamberin hayatını öğrenmeye İslâm tarihi boyunca rağbet göstermiştir.

Cumhuriyet sonrasında çocuk edebiyatının önemi fark edilmiş ve çocuk edebiyatı hızlı bir gelişim içine girmiştir. Bu durumun neticesinde yeni nesillere kimliklerini keşfetme yolculuğunda rehber olarak Hz. Peygamber'i tanıtmak için, O'nun hayatını anlatan kitaplar yazılmaya başlanmış, özellikle 90'lı yıllardan bu yana bu konuda telif edilen eser sayısı bir hayli artmıştır.

---

¹ Bkz. Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İst., 1993, s. 203.

A- Problem

Çocuklara Hz. Peygamber'i (s.a.v) tanıtmada siyer kitaplarının önemi büyüktür. Çocuklar için hazırlanan siyer kitaplarının onların yaş seviyelerine göre olması, Kur'ân'ın vermek istediği peygamber tasavvuruyla örtüşmesi, tarihî gerçeklerle ve ilmî verilerle uyumlu olması gerekmektedir.

Çocuğun okuyacağı bu kitaplar, model alma yoluyla kişiliğini çok fazla etkileyebileceği için bunların incelenmesi bir zorunluluktur. İşte bu çalışmada ülkemizde yayınlanan Hz. Peygamber'in hayatını konu alan çocuk kitaplarındaki tarihî bilgiler değerlendirilmiştir. Çocuklarda belli bir peygamber tasavvuru oluşturan bu kitapların yazılırken güvenilir kaynaklara dayanıp dayanmadığı araştırılmıştır. Ağırlıklı olarak hangi kaynaklara başvurulduğu ve bu kitapların alanında uzman kişilerce mi hazırlandığı incelenmiştir. Bu kitaplarda sunulan tarihî bilgiler ne derece doğrudur, eklemeler, abartılı anlatımlar ve isrâiliyat mevcut mudur? Bu kitaplar hazırlanırken Hz. Peygamber'in hayatındaki hangi olaylar vurgulanmıştır? Çocukların gelişim aşamaları göz önüne alınarak çocuk kitaplarında Hz. Peygamberin hayatı nasıl yazılmalı, neler, ne kadar ve nasıl anlatılmalıdır? Bu kitaplarda hayata, ahlâka ve çocuğun gelişimine ait değerlere ne derece önem verilmiştir? Bu kitaplar, çocuğun kendisini ve yaşadığı dünyayı bulmasını amaçlıyor mu ve çocuğun ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve deneyimler özenle değerlendirilerek düzenlenmiş midir? Bu kitaplar özellikle çocuğun ruh dünyasına ve algılayıcı gücüne hitap ediyor mu ve bunları güçlendirecek nitelikte mi? Hazırlanan bu kitaplar çocuğun gelecekteki dînî hayatını ve sahip olacağı peygamber tasavvurunu nasıl etkileyecektir? Sunulan bilgilerle zihinlerde nasıl bir peygamber tasavvuru oluşmaktadır? Çocukta sahih bir peygamber tasavvuru oluşturması için bir kitapta hangi kriterler aranmalıdır? Kitapta Peygamberimizin hayatına tümüyle yer verilmiş midir? Peygamberimiz çocuğa örnek alabileceği bir model olarak mı sunulmaktadır? Yoksa Hz. Peygamber Allah'ın istediği örneklik pozisyonundan çıkarılıyor mu? Öğrencinin Peygamberimizi insanüstü bir varlık olarak düşünmesine neden olan kısımlar var mıdır? Peygamberimizin, peygamberlikle görevlendirilmesinden önceki zamanlarda insanların bulunduğu durumdan bahseden kısımlar var mıdır? İşte bu sorular bizi bu araştırmayı yapmaya sevk etmiştir.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Ülkemizde eğitim ve psikoloji biliminin verileri çerçevesinde çocuk eğitimi ve yayıncılığı yeni bir boyut kazanmıştır. Çocuk yayıncılığının, ülkemiz kitap sektöründe yıldan yıla daha önemli hale geldiği ve nicelik ve nitelik açısından giderek profesyonelleştiği görülmektedir. Çocuk kitaplarına olan talebin artması neticesinde Hz. Peygamber'i konu alan pek çok kitap da kaleme alınmıştır.

Yeni nesillere Rasulullah'ın örnek kişiliğini anlatmak için yazılan bu biyografik eserler çocukların dînî hayatının gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çünkü bu kitaplar çocuklara peygamberimizi tanıtır, onun hakkındaki bilgi eksikliğini telâfi eder ve çocuklarda Peygamber sevgisini oluşturur.

Günümüzde tarihçiler Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili tarihî verileri daha tarafsız değerlendirmeye çalışmaktadır. Hadisçilerin yaptığı çalışmalardan da yararlanarak Hz. Peygamber'in hayatını, tarihî gerçeklerle uyumlu bir şekilde aktarmaya özen göstermektedirler. Özellikle son yıllarda geçmişte gayet mistik, ulaşılması, örnek alınması zor bir şekilde insanlara sunulan peygamber tasavvuruna karşı ciddi bir karşı tavır söz konusudur. Artık tarihçilerin bir kısmı Hz. Peygamber'in beşerî yönünün daha çok ön plana çıkarılması taraftarıdır. Çünkü ancak bu şekilde Hz. Muhammed (s.a.v.)'in insanlar tarafından örnek alınabileceğini savunmaktadırlar. Bu düşünceyle geçmişte ve günümüzde yazılmış birçok siyer kitabındaki bilgileri ciddi bir değerlendirmeye tabi tutup eleştirmektedirler. Bu eğilimi sırf akademik alanda değil, aynı kaygıyı taşıyan yazar ve müslümanların çalışmalarında da görmekteyiz. Biz de bu tezimizde çocuk edebiyatı alanındaki siyer kitaplarını bir değerlendirmeye tabii tutmayı hedefledik. Çünkü çocukların dînî hayatlarını geliştirecek ve onlarda sahih bir peygamber tasavvuru oluşturacak bu kitaplarda bulunması gereken kriterlerin de tespit edilmesi gerekmektedir.

İncelememiz bu ölçülerin tespitini yapmaya çalışması, Hz. Peygamber'in hayatını konu alan çocuk kitaplarının nasıl bilgileri içerdiğini değerlendirmesi ve bunların

gerçeklerle uyumlu olup olmadığını ortaya koyan genel bir değerlendirme olması bakımından önem arz etmektedir.

B- Araştırmanın Metodu ve Kaynakları

Çalışmamızda başarılı olabilmek için incelediğimiz konuyu bütün yönleriyle ele almak zorundayız. Çalışmamızı tarih alanında yapmamıza rağmen, konumuz çocuk kitaplarındaki tarihî bilgilerin değerlendirmesi olduğu için, çocuk edebiyatı ve eğitim psikolojisi verilerini de kullandık. Böylelikle araştırmamızı daha bilimsel bir zemine oturttuk konumuzun daha iyi anlaşılmasını ve eksiklerin daha net tespit edilmesini sağladık.

Öncelikle tezimizin alt yapısını oluşturabilmek için çocuk edebiyatı kavramını açıklayarak, çocukluk döneminin sınırlarını belirterek, inceleyeceğimiz kitapların hangi yaş aralıklarına hitap edeceğini tespit etmiş olduk. Araştırmamıza konu olan kitaplar çocuk edebiyatı türleri içinde biyografiye girdiği için, biyografik eserlerin tanımına ve önemine değindik. Dinî muhtevalı biyografik eserlerin önemini de belirterek peygamberimizle ilgili biyografilerin tarih içindeki gelişim seyrini kısaca anlattık.

Çocuklarda sahil bir peygamber tasavvuru oluşturacak kitaplarda bulunması gereken kriterleri doğru bir şekilde oluşturmak için öncelikle çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını iyi bilmemiz gerekmektedir. Bu yüzden gelişim psikolojisinin verilerinden yararlanarak çocuğu tanımladık, gelişim evrelerini açıklayıp onun her kademedeki durumunu gözler önüne serdik. Bu konuda genel bir fikir verdikten sonra çocuğun gelişim evreleriyle çocuk edebiyatı türleri arasındaki ilişkiye değindik.

Çalışmamıza bu şekilde zemin oluşturduktan sonra piyasada bulunan çocuklar için hazırlanmış siyer kitaplarını temin ettik. Baskısı bulunmayan kitaplara ise kütüphanelerden ulaştık. Elde ettiğimiz bu kitapları tarayıp içlerindeki tarihî bilgileri dönemlere ayırarak inceledik. Kitaplarda geçen tarihî olayları iki tane dipnot vererek gösterdik. İlk dipnotta anlatılan olayın hangi tarihî kaynaktan geçtiğini, ikinci dipnotta ise

bu olayın hangi çocuk kitaplarında geçtiğini belirttik. Varsa kitaplarda işlenen konular arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyduk. Âlimlerin konulara yaklaşımı hakkında bilgi verdik. Gerekli yerlerde kendi tespitlerimize de değindik.

Tarihî olayların geçtiği tarih kitaplarını dipnot verirken öncelikli olarak ilk siyer kaynaklarına başvurduk. Burada bulamadığımız olayları da muahhar siyer kaynaklarından bularak gösterdik. Böylece çocuk kitaplarında sunulan tarihî bilgilerden hangilerinin ilk siyer kaynaklarında geçtiğini tespit etmiş olduk.

C- Araştırma Evreni Ve Örneklem

Çocuk Edebiyatı 5-12 yaş çocuklarına yönelik sözlü ve yazılı tüm eserleri içine aldığından; çalışmamızda, Cumhuriyet sonrasında 5-12 yaş arası çocuklar için yayımlanan siyer konulu 28 çocuk kitabını inceledik. İnceleme yaptığımız kitapların listesi şu şekildedir.

1. Aydın, Emine, *Çocuklar İçin İslâm Tarihi ve Peygamberimizin Hayatı*, Uğur Böceği Yay., İst., 2011.
2. Bahadıroğlu ,Yavuz, *Canım Peygamberim*, Nesil Çocuk Yayınları, İst.,2010.
3. Bilmen, Ömer Nasuhi, *Seni Çok Seviyorum Canım Peygamberim*, Sadeleştiren: N. Hilal Kızılkaya, Mavi Lale Yayınları, İst., 2010.
4. Çağlaroğlu, Nurefşan, *Gül Peygamberim Serisi(6 Adet)*, Muştı Yayınları, İzmir 2006.
5. Çelikkol Kara, Hilal, *Çocukları Çok Seven Peygamberim*, Nesil Yay., İst, 2010.
6. Çelikkol Kara, Hilal, *Peygamberimizin Çocukluğu Can Muhammed*, Nesil Çocuk Yay., İst, 2009.
7. Damla, Nurdan, *365 Günde Sevgili Peygamberim*, Timaş Yay., İst, 2007.
8. Damla, Nurdan, *Işık Hızı Yolculuğu – Peygamberimizin Mucizeleri*, Nesil Yay., İst., 2008.
9. Deveci, M. Nazif, *İslâm'dan Önce Mekke*, İslâm Tarihi Serisi, Hikmet Neşriyat, İst., 2000.

10. Din Kültürü Ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri Tarafından Oluşturulan Bir Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., Ankara, 2005.
11. Er, Rahîm, *Sevgili Peygamberim Serisi*, Türkiye Gazetesi Yay., İst., 1993.
12. Erdoğan, Mustafa, *Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi Vesellem)*, Muştu Yay., İstanbul, 2010.
13. İbrahimhakkıoğlu, Belkıs, *Hz. Muhammed (s.a.v.)*, Timaş Çocuk Yayınları, İstanbul, 2008.
14. Kandemir, M.Yaşar, *Beni Seven Peygamberim Serisi(8 Kitapçık)*, Nesil Yayınları, İst. 2007.
15. Karadeniz, Ensar, Orhan Sezgin, *Çizgilerle Sevgili Peygamberimizin Hayatı*, Muştu Yayınları, İzmir, 2007.
16. Kutub, Seyyid, Es-Sahhar, A.Cude, *7'den 77'ye Herkes İçin Peygamberimizin Hayatı*, Kahraman Yay., İst., 2010.
17. Okur, Hüseyin, *Sevgili Peygamberimizin Çocukluğu*, Semerkand Çocuk Yayınları, İstanbul, 2009.
18. Özdamarlar, Metin, *Çölden Yükselen Işık, Türk- İslâm Tarihi-3*, Timaş Çocuk Yay., İst., 2009.
19. Sahhar, Abdulhamid Cûde, *Çocuklar İçin Peygamberimizin Hayatı*, Çev. Mustafa Nuhoğlu, Ravza Yayınları, İst., 2001.
20. Sezgin, Orhan, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hayatı*, Muştu Yay., İst., 2010.
21. Suruç, Salih, *Peygamberimi Öğreniyorum Dizisi (10 Kitapçık)*, Yeni Asya Yay., İst., 1996.
22. Süphandağı, Abdulkadir, *Varlıkların Dilinden Efendimiz*, Nesil Çocuk Yay., İstanbul, 2010.
23. Süphandağı, Lâle, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (Rüya Kuşu Serisi-1)*, Muştu Yayınları, İzmir, 2007.
24. Uysal, Asım, Uysal, Mürşide, *Peygamberimizin Çocukluğu Ve Gençliği*, Uysal Yayınevi, 2003, İst.
25. Uysal, Mürşide, *Peygamberimizin Hayatı*, Uysal Yayınevi, İst., 2002.
26. Varlı, Nazife, *Sevgili Peygamberim "Dünyada Açılan İlk Gül"*, Hikmet Çocuk Yay.,İst., 2006.

27. Yenidinç , Yılmaz , *Son Peygamber Bizim Peygamberimiz Hz. Peygamberimiz*, Nesil Yayınları, İst., 2010.
28. Yıldırım, Selçuk, *Anne Bana Peygamberimi Anlat*, Uğurböceği Yayınları, İst., 2006.

İncelenen kitapların üç tanesinin² anasınıfı, on tanesinin³ ilköğretim birinci kademe ve on beş tanesinin⁴ ilköğretim ikinci kademe çocuklarına hitap ettiği tespit edilmiştir.

Bu kitapların on sekiz tanesinin⁵ peygamberin hayatını baştan sona anlattığı, beş tanesinin⁶ peygamberin hayatındaki bazı dönemleri anlattığı, beş tanesinin⁷ de bazı temalar çerçevesinde peygamberin davranış modellerini sunduğu görülmüştür.

E- Araştırma Soruları / Hipotezleri

- Ülkemizde Hz. Peygamber'in hayatını işleyen çocuk kitaplarındaki tarihî bilgiler ilk siyer kaynaklarıyla paralellik arz etmektedir.
- Hz. Peygamber, tarih içerisindeki ıslahatçı kimliği ön plâna çıkarılarak çocuklara sunulmaktadır.
- Kitaplarda genel olarak kaynakçaya yer verilmemiştir.
- Bu kitapların birçoğu İslâm tarihi alanında uzman olmayan kişiler tarafından hazırlanmıştır.
- Bu eserlerde Peygamberimizin mucizelerine sıkça yer verilmiştir.
- Peygamberin güzel ahlâkî özellikleri kitaplarda yeterince işlenmektedir.
- Peygamber, çocuklara hayatlarında model alabilecekleri şekilde sunulmaktadır.

---

² Çağlaroğlu; Süphandağı; Ertekin.

³ Karadeniz; Yenidinç; İbrahimhakkıoğlu; Özdamarlar; Kandemir; Abdulkadir Süphandağı; Yıldırım; Çelikkol Kara, 2010; Deveci; Suruç.

⁴ Sezgin; Damla, 2008; Çelikkol Kara; Bahadıroğlu; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay.; Erdoğan; Varlı; Bilmen; Mürşide Uysal; Asım Uysal; Sahhar; Okur; Damla; Er; Kutup.

⁵ Damla; Karadeniz; Yenidinç, İbrahimhakkıoğlu; Özdamarlar; Kandemir; Yıldırım; Kutup; Sezgin; Bahadıroğlu; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay.; Erdoğan; Varlı; Bilmen; Mürşide Uysal; Sahhar; Er; Aydın; Suruç.

⁶ Okur; Çelikkol Kara; Asım Uysal; Deveci; Çağlaroğlu.

⁷ Abdulkadir Süphandağı; Çelikkol Kara, 2010; Damla, 2008; Ertekin; Süphandağı.

- Hazırlanan kitaplar, çocukların ruh dünyalarına hitap etmekte ve seviyelerine uygun bir şekilde hazırlanmıştır.
- Bu kitaplar çocuklarda Kur'ân'ın istediği sahih peygamber tasavvurunun oluşmasını sağlamaktadır.

I. BÖLÜM

ÇOCUK EDEBİYATI ve ÇOCUK GELİŞİMİ İLİŞKİSİ

A- Çocuk Edebiyatı Tanımı, Nitelikleri ve Önemi

“Çocuk Edebiyatı”, “çocuk” ve “edebiyat” kelimelerinden oluşmuş sanatsal bir yapıdır.¹ “Çocuk Edebiyatı” kavramının iyi anlaşılması ve kavramın daha sağlam bir zemine oturması için öncelikle “çocuk” ve “edebiyat” kavramlarını ayrı ayrı açıklamamız gerekir. Çünkü bu iki kavram çocuk edebiyatının boyutlarını, kapsamını ve niteliklerini belirlemektedir.

Çocuk kelimesinin sözlük anlamı, “iki yaşından ergenlik çağına kadar ki hayat dönemi”² dir. Bebek ; “(0-2 yaş arası) meme, süt veya kucak çocuğu”³ olarak tanımlanır. Ergen ise gelişim çağı olarak “ergenlik çağına gelmiş”⁴ insana denir. Yani çocuk genel olarak, 2- 12 yaş arasındaki dönemde bulunan kişilere verilen ortak addır.

Edebiyat kavramı ise “düşünce, duygu ve hayallerin, söz ve yazı halinde, güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatı”⁵ dır.

O halde , “çocuk” ve “edebiyat” kelimelerinden oluşan *Çocuk edebiyatı* kavramını; çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu ve düşüncelerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan⁶, özellikle 5- 12 yaş arasında bulunan çocuklara hitap eden edebî tür olarak ifade

¹ Bkz. Hasan Güteryüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pegem- A Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 33.

² Bkz. Ruşen Alaylıoğlu , A. Ferhan Oğuzkan, *Ansiklopedik Eğitim Terimleri Sözlüğü*, İnkılap ve Aka Yay., İstanbul, 1976.

³ Bkz. Alaylıoğlu, *Ansiklopedik Eğitim Terimleri Sözlüğü*.

⁴ Bkz. Alaylıoğlu, *Ansiklopedik Eğitim Terimleri Sözlüğü*.

⁵ Bkz. *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara, 1998.

⁶ Bkz. Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 5.

edebiliriz.⁷ Çocuk edebiyatı, çocukluk çağlarına özgü duyarlılıkların yalın bir anlatım ve çocuksu bir eda içinde dile getirilmesiyle oluşur.⁸ Çocuk edebiyatında bir metin oluşturulurken, okuyucu kitlesinin algılama düzeyi, ruh dünyası, ilgi alanı ve yaş durumu dikkate alınmalıdır. Ayrıca bu metinlerin aynı özelliklere dikkat edilerek resimlenmesi ve basılması gerekir.⁹

Çocuk edebiyatı yazarlarının belli özelliklere sahip olması gerekir. Her eli kalem tutan bu alanda eser yazmamalıdır. Yetenekli, eğitilmiş ve dil becerisine sahip olan biri, iyi bir edebiyatçı olabilir ama bu onun iyi bir çocuk edebiyatçısı olacağı anlamına gelmez. Çocuk edebiyatı yazarı olmak, yetişkinler için yazmaktan çok daha zordur. Çünkü yazar, henüz yanlışı doğrudan ayıramayan neredeyse savunmasız bir okuyucu kitlesine hitap ettiğinden, çocuk edebiyatındaki ürünlerin oldukça titiz ve nitelikli hazırlanması gerekmektedir.¹⁰

Çocuk edebiyatı, hayata, ahlâka ve çocuğun gelişimine ait değerlere daha çok önem verir. Çocuk edebiyatı metinleri, çocuğun kendisini ve yaşadığı dünyayı bulmasını amaçlamalı, çocuğun ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve deneyimlerin özenle değerlendirilerek düzenlenmesiyle oluşmalıdır.¹¹ Özellikle ruh dünyası ve algılama gücünün artırılmasına yönelik olarak yapılacak çalışmaların çocuğun gelecekteki başarısını da büyük oranda etkileyecektir.¹² Çocuk edebiyatının beslendiği alanları toplum, birey, doğa, felsefe, din ve evren olarak sayabiliriz.¹³

Çocuğun maddî ihtiyaçları olduğu gibi manevi ihtiyaçları da vardır. Bu ihtiyaçlarını ailesinden, çevreden, sözlü ve yazılı eserlerden karşılamaya çalışır. Bu açıdan *çocuk edebiyatı*, ulusların manevî yaşayışında da çok etkilidir.

Çocuk edebiyatı, çocukluğun ilk dönemlerinden başlayarak bütün çocukluk dönemlerini kapsar. Bu dönemlerin duyarlılıklarını ve deneyimlerini tartışarak, çocuğu

⁷ Bkz. Ahmet Cevizci, “Çocuk Edebiyatı”, *Eğitim Sözlüğü*, Say Yay., İstanbul, 2010.

⁸ Bkz. Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, Ankara, 1994, s. 11.

⁹ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 4.

¹⁰ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 6.

¹¹ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 6.

¹² Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 1.

¹³ Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 35.

bir bütün halinde ele alır. Bu yüzden çocuk edebiyatı yazarı, “neleri yazmalıyım?” la birlikte “nasıl?”, “ne kadarını?” ve “niçin?” yazmalıyım diye düşünmelidir.¹⁴

Çocuklar için edebiyat, hoş vakit geçirtici eğlendirici bir şeydir, ruha canlılık verip yaşama gücünü arttırır. Edebiyat, hayatı keşfe yardım eden bir rehberlik kaynağıdır. Edebiyat, kişiye kendini tanıyıp davranışlarını değiştirmeye yönelik imkânlar hazırlar. Ayrıca edebiyat güzel bir dil demektir.¹⁵

Çocuk edebiyatı eserlerinin eğitici ve öğretici olması, ahlâkî değer yargılarını içermesi yanı sıra metinlerinin edebî değer taşıması, estetik zevk ve düşünce içermesi sebebiyle çocukları daha üst aşamalara taşıması bakımından önemlidir.¹⁶

Günümüzde yazarlar, ressamalar ve editörler çocuklar için yazılan kitapların içerik bakımından çeşitli, dış görünüş bakımından güzel olması için çalışmaktadır. Yıllık kitap yayını dehşetli bir biçimde artmıştır; kimi yıllar binden çok eser yayımlanmaktadır. Bu kitaplar, yetişkinlerin kitapları gibi türlü nitelikler göstermektedir.¹⁷ Ancak çocuklar için yapılan bütün yayınlar, çocuklara faydalı değildir. Bunlar arasında zararlı olanları da vardır.

B- Çocuk Edebiyatının Gelişimi

300 yıllık bir dönem içinde oluşan çocuk edebiyatı, son yıllarda yazılı gelenek, edebi değer, estetik ve biçim yönünden hızla gelişmektedir.¹⁸ Çağımızda çocuklar için yazılan eserlerden oluşan bir edebiyatın daha belirgin biçimde ortaya çıktığını söyleyebiliriz.¹⁹

---

¹⁴ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 6.

¹⁵ Bkz. A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 7.

¹⁶ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 5.

¹⁷ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 4.

¹⁸ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 5.

¹⁹ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 4.

1- Dünya'daki Gelişimi

Geçmişte büyükler için edebî eserler yazılsa da 16. yüzyıla gelinceye kadar ne Türkiye'de ne de başka ülkelerde sadece çocuklar için yazılan eserler yoktu.²⁰ Çocukların yetişkinler için yazılan eserleri okumaya başlamaları sonucu çocuk edebiyatına ihtiyaç duyulmaya başlandı. Bu yüzden çocuk edebiyatının uzun bir geçmişi ve birikimi yoktur.²¹ Çocuk edebiyatının ilk eserleri sözlü olarak verilmiştir. Daha sonra bu edebiyat ürünleri, çocuk edebiyatının ana malzemesi haline gelmiştir.²² Özellikle matbaanın gelişmesiyle daha önceleri sözlü gelenekte var olan ürünler yazıya aktarılmaya başlanmıştır. 19. yüzyıldan itibaren çocuk edebiyatı türleri çeşitlenmeye başlamıştır.²³ Çocuk edebiyatıyla ilgili ilk bilinçli çabalar, İngiltere, Fransa, Almanya, İskandinav ülkeleri ve ABD de ortaya çıktı. Ortaçağın eskimiş, dogmatik düşüncelerinden sıyrılıp, çocuğa özgü bir edebiyat yapma fikri gelişmeye başlamıştır.²⁴ 19. yüzyıl ortalarından sonra çocuk kitapları resimlerinin ayrı bir bilim ve sanat alanı olduğu anlaşılmış ve çocuk kitaplarında estetik unsurlar daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.²⁵ 20. yüzyılda ise çocuk edebiyatı bütün dünyada bağımsız bir edebiyat haline gelmiştir.²⁶

2- Türkiye'deki Gelişimi

Türklerin Müslüman olmasıyla birçok alanda olduğu gibi eğitim ve edebiyat alanında da önemli değişiklikler olmuştur. Bu dönemde dini merkeze alan bir anlayış gelişmiş, eğitim dînî metinlere dayalı olarak yürütüldüğünden bağımsız bir çocuk edebiyatı gelişmemiştir. Çocuk edebiyatının gelişimiyle ilgili çabalar, ilk öğretmen okulunun kurulması (1848) ve İkinci Meşrutiyetin(1876) ilânıyla başlamıştır.²⁷

---

²⁰ Bkz. Şirin, *Çocuk Edebiyatı*, s. 15

²¹ Bkz. İbrahim Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınları, Ankara, 2002, s. 3.

²² Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 7.

²³ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 11.

²⁴ Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s. 6.

²⁵ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 9.

²⁶ Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s. 6.

²⁷ Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 69- 70.

Türk edebiyatında, çocukların, yaş ve beğeni düzeyini göz önüne alarak hazırlanan esere 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar pek rastlanmaz. Osmanlı devletinde de çocukların bu gereksinimi sözlü edebiyat ürünleri olan tekerleme, bilmece, halk öyküleri gibi ürünlerle karşılanmaktadır. Tanzimat'tan önce çocuklar için daha çok öğüt verici kitaplar yazılmıştır. Her ne kadar bu eserler çocuklar için yazılmış olsa da konu ve içerik bakımından daha çok büyüklere hitap ettiğinden çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilemez.²⁸ Tanzimat edebiyatı dönemine kadar kendine özgü bir düzyazı geleneği olmayan Türk edebiyatının, çocuklara yönelik ilk örnekleri de batı edebiyatından yapılan çeviriler olmuştur.²⁹ Tanzimat dönemi, Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişiminin başlangıcı kabul edilmektedir.³⁰ Cumhuriyetin ilk yıllarında genellikle ulus sevgisi, insanlık ve din konularının işlendiği çocuk edebiyatında 1940'lı yıllardan sonra özellikle şiir alanında konular giderek zenginleşmiştir.³¹ 1970 sonrası, çocukları yönlendirmek için yazarların eserlerindeki dil ve üslûp yanında içerik de büyük ölçüde zenginlenmiştir. Bu dönemde eğitsel ve bilimsel anlamda da çocuk kitaplarında resimleme çalışmaları gelişmeye başlar.³² 1980 sonrası masal türünde özellikle baskı ve resimleme tekniğindeki gelişmelerle birlikte birçok yayınevi eski baskıları yenilemiş, kitapları içerik yönünden olmasa bile estetik ve biçim yönünden güzelleştirmişlerdir.³³ Bu dönemde yazarların kendi yazdıkları masallara ağırlık verilmiştir. Son yıllarda çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken eğitim bilimlerindeki ve çocuk yazınındaki gelişmeler de dikkate alınmaya başlanmıştır.³⁴ Yurdumuzda da son 20-25 yıl içinde çocuk edebiyatı alanında dikkate değer ilerlemeler olmuştur.³⁵ Çocuk yayıncılığında dînî muhtevalı eser sayısı da artmıştır.

---

²⁸ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 13.

²⁹ Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s. 7-8.

³⁰ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 12.

³¹ Bkz. Zeki Gürel, *Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yay., Ankara 1998, s. 4.

³² Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s.14.

³³ Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s.18.

³⁴ Bkz. Şirin, *Çocuk Edebiyatı*, s. 89-90.

³⁵ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 4.

C- Çocuk Edebiyatının Türleri ve Biyografi

Çocuk edebiyatı türlerini masal, masalla öykü arası türler(fabl, destan, efsane, mitoloji), tekerleme, gülmece, şiir, bilmece, fıkra, öykü, roman, gezi, biyografi, tiyatro, bilimsel buluş ve keşif yazıları, çizgi kitap ve romanlar, türküler ve anı olarak sayabiliriz. Araştırmamıza konu olan Hz. Peygamberin hayatını konu alan çocuk kitapları biyografi türüne girmektedir. Onun için biz sadece biyografi türündeki eserlerin tanımını ve özelliklerini belirteceğiz.

1- Biyografinin Tanımı ve özellikleri

Çocuklar belli gelişme dönemlerinde³⁶ hayatlarına yön verirken, çevrelerinde yaşayan veya hayat hikâyeleri kitaplara konu olmuş ünlü kişileri kendilerine örnek seçmeye ihtiyaç duyarlar. Biyografik eserler bu özdeşleştirme duygusunu doyurmaya yarayan en önemli kaynaklardır. *Yaşayışları ve yaptıklarıyla topluma örnek olabilecek, ün kazanmış önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı bir şekilde inceleyen eserlere biyografi denir.*³⁷ Gerçek hayatları anlattığı için tarihi değeri olan biyografiler tür olarak, tarihî roman ve hikâyelerle bilimsel araştırma yöntemlerine dayanan çalışmalar arasında yer alır.³⁸

Biyografiler, çocuklara başkalarının hayat kavgalarını, karşılaştıkları türlü sorunları ve nasıl başarılı olduklarını anlatmakla onları ileride karşılaşacakları durumlara hazırlar. Bu gibi eserleri okuyan çocuklar, büyük adamlara karşı hayranlık ve saygı duymaya başlarlar.³⁹ Ayrıca olumlu örneklerin, yaşam öykülerinin okunması; bilim, yurt, sanat ve insanlık sevgisiyle yiğitlik, doğruya ve güzele yönelme ve

---

³⁶ Özellikle bilinçli ve iradeli bir karakter kazanma döneminde(10- 12 yaş) olan çocuklarda bu durum gözlenir. Bkz. Kerim Yavuz, *Çocukta Dînî Duygu ve Düşüncenin Gelişimi*, Diyanet Yay., Ankara, 1982, s. 91.

³⁷ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159.

³⁸ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 155.

³⁹ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159.

dayanışma gibi duyguların daha çocuklukta yerleşmesine vesile olur.⁴⁰ Vicdan sahibi, hassas ve duyarlı nesiller yetiştirmede bu yapıtların katkısı büyüktür.

Çağdaş biyografilerde aranan ilk özellik *belgelere dayalı olma durumudur*. Bir kimsenin hayatını yazmayı tasarlayan yazar, kahramanı ile ilgili her türlü eser ve belgeleri önceden incelemek zorundadır. İyice inceleme yapılmamasından veya gereken dikkatin gösterilmemesinden meydana gelen yanlışlar, okurların belleğinde yanlış veya eksik izlenimler bırakır. Özellikle küçük yaşlarda edinilen bu gibi izlenimleri silmek, düzeltmek veya tamamlamak hiç de kolay değildir. Yetişkinler için yazılan biyografilerde yazar, bu belgeleri dipnotlarda veya eserin sonunda özel bir bölümde belirtir. Çocuklar için yazılan biyografilerde genellikle belgelerin dipnotlarda veya eserin sonunda özel bir bölümde belirtilmesi zorunluluğu yoktur. Esasen bu yola gidilse bile çocuklar bu gibi bilgileri ayrıntılı olarak düşünüp okumazlar.⁴¹

Biyografinin konusu olan kişinin yetiştiği ortam çok dikkatli araştırılmalı ve bu ortam iyi bir şekilde okuyucuya aktarılmalıdır.⁴² Çünkü okuyucu, kahramanın yaşadığı ortamı, bulunduğu çevrenin şartlarını tam olarak bilmez ve anlayamazsa anlatılan olayları hakkıyla kavrayamaz.

Biyografik eserlerde aranan ikinci özellik ise *nesnelliktir*. Biyografi yazarının görüşleri, yorumları, tarihî gerçeklere ters düşmemelidir.⁴³ Yazar kendi görüşünü değil yaşam öyküsünü yazdığı kişinin görüşlerini aktarmalıdır.⁴⁴ Fakat bu özelliğe sadık kalabilmek çok zordur. Çünkü biyografiler, hemen her zaman övücü veya suçlayıcı unsurları bünyesinde taşırlar. Yazarın, esere konu şahsa yaklaşımını, genellikle eseri kaleme aldırarak gerekçe belirler ve bu da çoğunlukla tarafsız duygularla beslenir. Biyografi yazarlarında objektif bir meraktan ziyade çoğunlukla hayranlık veya husumet ön plâna çıkar. Bu durum, özellikle 19. yüzyıl öncesi biyografilerinde ve yazılan kişinin bir peygamber, aziz ya da dini lider olduğu durumlarda daha belirgindir. İlk biyografiler daha ziyade kahramanlar, krallar, bilgeler, örnek kişilikler ve belli bir dinin önde

---

⁴⁰ Bkz. Kıbrıs, Uygulamalı Çocuk Edebiyatı, s. 200.

⁴¹ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159.

⁴² Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 157.

⁴³ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159.

⁴⁴ Bkz. Kıbrıs, Uygulamalı Çocuk Edebiyatı, s. 201.

gelenlerini irdelemiş; keramet sahiplerinin menkıbelerini ele almış ve önemli ölçüde hayranlık ve okuyanlara örnek gösterme özelliği ile öne çıkmıştır. Konu kişilikler efsaneleştirilmiş; anlatımda mübalağalı bir tarz benimsenmiştir. Keza ele alınan kişi bir din adamı olduğunda, bu eğilim çok daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Zira yazan kişi ya bu din adamına inanmaktadır ya da inanmamaktadır. İnanan, ilgilendiği kişiyi yüceltecek, inanmayan ise yanlışlığını, sapkınlığını vurgulayacak veya en iyi ihtimalle psikolojik açıklamalara sığınacaktır. Övgü ve yerginin ortasını bulmak, bilimsel bir serinkanlılığı ve eleştirel bir yaklaşımı gerektirmektedir.⁴⁵ Bu durumda biyografiye konu kişilik, bazen ululaştırılırken, bazen de hicvedilmekte; ancak daha sıklıkla içinde bulunduğu bağlamdan koparılmaktadır.⁴⁶ Tüm bunlara rağmen biyografilerin başka tarih kaynaklarında bulunamayacak malzemeyi barındırıyor olmaları, bu tür eserleri tarih ilmi açısından oldukça değerli kılmaktadır.⁴⁷

Biyografi, tarihsel olayları; kaynaklara, belgelere, tanıklıklara dayalı olarak sunmak istemesiyle *tarihsel bir nitelik* kazanmış ve *tarihsel bir yöntem* kullanmıştır. Diğer yandan bu sunuma kendi üslubunu, hayal gücünü, kurgusunu, kişisel değerlerini ve bakış açısını; kısaca kendi kişisel dünyasını katmasıyla da tarih disiplininin uzaklaşarak edebi bir tür olan romana yaklaşmıştır. Bu yüzden biyografik eserler tasnifte tarihle edebiyat arasında bir yerde mevzilenmiştir. Biyografinin edebî yönü dolayısıyla, “tarih yazımının bir alt kolu” olarak değerlendirilmesi tartışmalıdır. Çünkü her şeyden önce, gerçeğin yeniden inşası anlamında, bizzat tarih yazımının kendisi sorunludur. Tarihten günümüze kalan kaynak ve delillerle, olayların gerçekleştiği ortamı birebir inşa etmek yetersiz olduğu için, tarih yazımına ister istemez bir kurgu unsuru dâhil olur. Tabii olarak bu “kurgulama” özelliği biyografi yazımına da yansır. Biyografiler, hakiki olmaktan çok, inşa edilmiş hayat hikâyeleri sunarlar. Bu tarz, biyografiye, bir yorum gücü ve anlatım zenginliği katarak düşünsel ve sanatsal bir zenginlik kazandırsa da, onun ilmî değerini zayıflatır. Aslında biyografiler, kişi eksenli yazıldığı için küllî tarihin bir kırılımı, özelin tarihini açıklama çabası gibidir. Biyografilerde hayatı anlatılan kişilerin çoğu zaman “önemli şahsiyetler” olması ve bu

---

⁴⁵ Bkz. Nihal Şahin Utku, “Siyer Yazıcılığı” I. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 20/02/2011

⁴⁶ Bkz. Leon – E. Halkin, *Tarih Tenkidinin Unsurları*, çev. Bahaeddin Yediyıldız, Ankara 1989, s. 55-9.

⁴⁷ Bkz. Şahin Utku, “Siyer Yazıcılığı” I. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

şahsiyetlerin genel tarih akışı içinde “kayda değer” bir yer tutması, biyografik eserleri tarihin önemli kaynaklarından biri yapmıştır. Biyografi yazarı kaynaklarını, belgelerini, tanıklarını toplarken, onların gerçeklik değerinden yola çıkar. Bu yanıyla, geçmişi ele alışıyla biyografi tabii olarak tarihtir.⁴⁸

Biyografileri temel olarak ikiye ayırabiliriz.

a- Özgün Biyografiler: Yazarın kendinden hiçbir yorum katmadığı bilimsel yöntemlerle belge ve kaynaklara dayalı olarak yazılan biyografilerdir.

b- Hikâyeleştirilmiş Biyografiler: Tamamen gerçeklere dayanmasına rağmen yazar tarafından bir kurgu etrafında yeniden düzenlenerek yazılan biyografilerdir. Bu biyografi türünde yazar gerçeği değiştirmeyen yorumlar yapabilir ve akıcı, sürükleyici bir üslûpla olayları anlatır. Küçük çocukların okumaktan hoşlandıkları biyografi türü de işte budur.⁴⁹

Biyografileri *yapı bakımından* da kişinin bütün hayatını anlatanlar ve kişinin hayatının bir bölümünü anlatanlar olarak ikiye ayırabiliriz.⁵⁰

Biyografiler çocukların yaşlarına uygun olmalıdır. İlk çocukluk dönemindeki çocuklar için yazılan biyografiler ile son çocukluk döneminde olanlar için yazılan biyografiler birbirinden farklı özellikler taşımaktadır. Çünkü bu iki yaş grubundaki çocukların ilgileri, merak ve algı düzeyleri birbirinden farklıdır. İlköğretimin ilk sınıflarındaki öğrenciler için hazırlanan biyografilerde bol ve kısa konuşmalar yer almalı⁵¹ ve kişinin sadece yapıp ettikleri anlatılmalıdır. Sınıf ilerledikçe dünya görüşüne, kişinin psikolojisini etkileyen değişik olaylara yer verilmelidir.⁵²

Aslında biyografiler gerçekçi hikâyelerden hoşlanmaya başlayan 10- 12 yaş çocukları ile gençler ve yetişkinler için yazılır. Bu yüzden küçük yaş grupları için

⁴⁸ Bkz. Şahin Utku, “Siyer Yazıcılığı” I. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

⁴⁹ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 154.

⁵⁰ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 155.

⁵¹ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159-160.

⁵² Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 293.

yazılan biyografilerin özel olarak düzenlenmesi gerekir. Çocukların yaş durumları ve düzeylerine göre, söz dağarcığı sınırlandırılmalı, detaylar azaltılıp resimlerle süslenmeli, sunulan hayatın hangi yönlerinin nasıl ve ne kadarının aktarılacağı tespit edilmelidir. Ancak biyografinin düzeylere uygun hale getirilmesinde yapılacak aşırılıklar onu okunmayacak kadar basitleştirmemelidir. Ayrıca anlatımı kolaylaştırmak için olayları gerçeğinden uzaklaştırmamalıdır.⁵³

Çocuklar için yazılan biyografilerde kahramanın hayatında çocukların ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek durumlar varsa bunlara yer verilmemelidir.⁵⁴ Ayrıca hayatı anlatılan kişi ne aşırı derecede övülüp olağanüstü gösterilmeli; ne de aşırı sade ve sıradan biri gibi tanıtılmalıdır. Çünkü kahramanın olağanüstü bir kişilik olarak sunulması çocukta erişilemezlik duygusunu geliştirir. Kahraman çocuğa sıradan olarak sunulduğunda ise çocuk bu kişiyi, kendine örnek alacak yeterlilikte görmeyebilir.

Yapılan araştırmalarda modelin bireye olan benzerliği, sosyal statüsü, saygınlığı ve sergilediği davranışlarla ilgili uzmanlığı gibi faktörlerin, modelin, model alınıp alınmayacağını etkilediği gözlemlenmiştir.⁵⁵

Özellikle çocuklar için yazılan biyografilerde yazarların daha başka yönlere de dikkat etmesi gerekir. Bunlar genel olarak şöyle sıralanabilir:

- a- Konu seçiminde çocukların merakları ve ilgileri göz önünde tutulmalıdır.
- b- Konu olarak seçilen kişinin başından geçen ilginç olaylara ağırlık verilmeli, kahramanın kişisel görüş ve düşünceleri ise olayların anlatımı sırasında yer yer ve ayrıntıya girmeden belirtilmelidir.
- c- Biyografisi yazılan kişinin hayatını etkileyen toplumsal, siyasal ve ekonomik ortam ve bu ortama ilişkin sorunlar, çocukların kavrayış gücü dikkate alınarak çok basit bir biçimde açıklanmalıdır.

---

⁵³ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 157-160.

⁵⁴ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s.157-160.

⁵⁵ Bkz. Hatice Demirbağ, *Çocuklara Yönelik Dinî Kitaplarda Oluşturulması Amaçlanan Peygamber Tasavvuru*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s. 10.

- d- Hayatı ve eserleri anlatılan kişinin başarısı, kahramanlığı, insanlığı, yurtseverliği, vb. olumlu nitelikleri çocuklara örnek olabilecek biçimde anlatılmalıdır.⁵⁶
- e- Çocuk edebiyatı yazarı, çocukların özelliklerini iyi bilmeli ve onların ruh dünyasına hitap edebilmelidir. Ayrıca biyografi türünde eser yazacakların yeterli bir alan bilgisine sahip olması gerekir.
- f- Biyografik eserlerde, yazarın anlatımı konunun elverdiği ölçüde renkli ve çekici olmalıdır. Canlı, hareketli ve yalın bir anlatımla kaleme alınan biyografilerin çocuklarca beğenilme ve okunma oranı yüksektir.⁵⁷
- g- Biyografiler hem didaktik olmalı hem de estetik yaşantılar sunmalıdır. Böylece çocuğun genel kültürü artarken sanat zevki de gelişir.⁵⁸

Çocuklar bu eserleri okuyarak geçmişten ilham alır, bugünü ihya, yarını inşa etmenin yollarını öğrenir.

2- Çocuklar İçin Yazılan Dînî Muhtevalı Biyografik Eserlerin Önemi

Hangi eğitim sisteminde olursa olsun, terbiyede, “model” bir insana olan ihtiyaç değişmeyecektir. Örnek olma veya model gösterme, davranış geliştirmede önemli bir metot olarak kabul edilmektedir. İnsan, çevresinin hareket etme, duyma ve düşünme tarzlarını, dilin ihtiyaçlarını, inançların gelişimini anlamak; geleneği ve kültürü özümsemek için model bir insanı taklit etmeye ihtiyaç duyar. İnsanın ruhen gelişmesi, kabiliyetlerinin en verimli bir şekilde düzenlenmesi adına hangi plânlara yapılırsa yapılsın, bütün bunları kendi üzerinde göstererek temsil edecek insanların gerekliliği göz ardı edilemez.⁵⁹ Bu yüzden biyografilerin, insana taklit edebileceği hayatlar sunması bakımından çocuk eğitiminde önemi büyüktür.

---

⁵⁶ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 162.

⁵⁷ Bkz. Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, s. 159.

⁵⁸ Bkz. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, s. 201.

⁵⁹ Bkz. Hilmi Ziya Ülken, *Eğitim Felsefesi*, M.E.B Yayınları, İstanbul, 1967, s. 51.

Din eğitiminde de örnekle eğitim metodu önemlidir. Her din yeni yetişen nesillere kendi önderini, peygamberini ya da din büyüğünü çeşitli yollarla örnek olarak sunmaktadır. Bu metotların en etkililerinden birisi de biyografilerdir. Tarih boyunca peygamberleri, manevî liderleri tanıtmak için birçok biyografi kaleme alınmıştır.

Çocuklar da insanlara rehberlik eden peygamberlerin, manevî liderlerin hayatlarını merak edip, okumak ister. Özellikle son otuz yılda çocukların bu ihtiyacını karşılamaya yönelik eserler üretilmeye başlanmıştır.

Müslümanlar da Hz. Peygamber'in hayatını öğrenmeye gayret göstermiş ve Hz. Peygamber'in hayatını anlatan yüzlerce eser kaleme almışlardır. Ancak bu kitapların hepsi yetişkinlere yönelik hazırlandığından, çocukların bu alandaki ilgi ve merakları yeterince tatmin edilememiştir. Çocukların temel ihtiyaçlarından biri olan din duygusu onların seviyelerine uygun bir şekilde karşılanmalıdır. Yetişkinler nezdinde temel bir eser olarak karşılanan nice yapıtlar, çocukların duygu dünyalarına hitap etmediği için sıkıcı olarak algılanmaktadır. Bu açığı kapatmak için Cumhuriyetten sonra çocuklar için Hz. Peygamber'in hayatını konu alan kitaplar hazırlanmaya başlanmıştır. Özellikle doksanlı yıllardan beri bu alanda bir hayli eser telif edilmiştir.

3- Siyer Yazıcılığının Tarihî Gelişimi

İslâm dininin kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerim örnek insanın önemi vurgulanmakta ve bize Hz. Peygamber'i model olarak göstermektedir.⁶⁰ Sınırlı ve mukayyet bir varlık olan insanın, sınırsız ve mutlak bir varlık olan Allah'ı ya da soyut bir eylem olan hitabı veya farklı varlık kategorisine dâhil olan meleği örnek alması mümkün değildir. İnsanlar yalnızca aynı kategoride oldukları varlıkları örnek alabilecekleri için Kur'ân-ı Kerim bize Hz. Peygamber'i örnek olarak sunmaktadır.⁶¹ O'nun davranışlarından İslâm'ı en güzel şekilde öğrenebileceğimizi vurgulamaktadır. Allah'ın istediği gibi bir birey olmak için Hz. Peygamber'i örnek almak bir zorunluluktur. O'nu örnek alabilmek için de Hz.

⁶⁰ “İçinizden Allah'ın lutfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Rasulullah'da güzel bir örnek vardır.” Ahzâb, 21.

⁶¹ Bkz. Mustafa İslamoğlu, *Üç Muhammed*, Denge Yay., İstanbul, 2006, s.233-234.

Peygamber’i tanımak gerekir. Bu amaçla İslâm’ın ilk yıllarından itibaren Müslümanlar, Peygamberimiz’in hayatını kaleme almıştır.

İslâm literatüründe, Hz. Muhammed’in hayatı ve şahsiyetini, büyük ölçüde tarihî bağlamda ele alan biyografik eserlere ve bununla ilgili ilim dalına “*Siyer*” denmektedir. “*Sîre*” kelimesinin çoğulu olan “*Siyer*”, sözlükte “*iyi ya da kötü tutulan yol, hayat tarzı, gidişat*” anlamlarına gelir. Hz. Peygamber’in doğumundan vefatına kadar hayatını konu alan ilmin adı “*Siyer*” dir.⁶² Siyer ilmi, bir şahsın biyografisini oldukça aşan ve insanlığa yönelik mesaj veren bir disiplindir.⁶³ Bu ilim dalı, İslâm tarihçiliğinin de temelini oluşturur. Çoğul olan “*Siyer*”, zaman içinde yalnızca Hz. Peygamber’in hayatını anlatan eserler için kullanılırken, tekil olan “*Sîret*”, İslâm coğrafyasındaki diğer biyografik eserleri tanımlar olmuştur.⁶⁴

Siyer çalışmaları, H. I. yüzyılın yarısına kadar hadis tedviniyle iç içe yürütülmüştür. Birinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Hz. Peygamber’in hayatıyla ilgili hazırlanan sahife ve risaleler siyer yazıcılığındaki müstakil gelişmelerin ilk ciddi örnekleridir.⁶⁵ İslâm tarihçiliğinin ilk örnekleri olan bu metinlerin üslûbu sağlam, açık, mübalağa ve yönlendirmelerden uzaktır.⁶⁶ Risaleler döneminin ardından hem bu kaynakları hem de başka kaynakları kullanarak müstakil ve daha kapsamlı *siyer- meğazi* yazan müellifler ortaya çıkmıştır.⁶⁷ H. II. yüzyılın ilk yarısına rastlayan bu dönem siyer sahasındaki en verimli dönemdir. Bu dönemde en kalıcı etkiyi bırakan İbn-i İshak’tır. İbn-i İshak eserinde, tarihî değeri son derece şüpheli kıssalara, konuları daha cazip hale getirmek için doğru yanlış pek çok şiire yer vermiştir.⁶⁸ İbn-i İshak tarafından iskeleti oluşturulan siyer kitaplarına İbn-i Sa’d tarafından Hz. Peygamber’in fizikî ve ahlâkî özelliklerini içeren şemail kısmı eklenmiştir. Böylece siyer kitaplarında hangi bölüm ve konuların yer alacağıнын formatı tamamlanmış, siyer yazıcılığı son şeklini almıştır.

⁶² Bkz. Fikret Karaman vd., “*Siyer*”, *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, Ankara 2006.

⁶³ Bkz. Nihal Şahin Utku, “*Siyer Yazıcılığı*”- II. Bölüm, *www.sonpeygamber.info*, Erişim Tarihi: 20/02/2011

⁶⁴ Bkz. Mustafa Fayda, “*Siyer ve Megâzi*”, *DİA*, İstanbul, 2009, XXXVII, 319.

⁶⁵ Bu dönemde meğazi alanında adı geçen kişiler şunlardır; Urve b. ez- Zübeyr, (ö. 94/ 713), Şurahbil b. Sa’d (ö. 1237 740) vd. için Bkz. Mehmet Özdemir, “*Siyer Yazıcılığı Üzerine*”, *Milel ve Nihal*, IV, sayı 3, Eylül-Aralık 2007, s. 131.

⁶⁶ Mustafa Fayda, “*Siyer ve Megâzi*”, *DİA*, XXXVII, 321.

⁶⁷ Bunlardan birkaçı şöyledir; Keza Musa b. Ukbe ö. 141/ 758), İbn İshak (ö. 151/ 768); Vakîdî (ö. 207/ 768); İbn Sa’d (ö. 230/ 845) vd. için Bkz. Özdemir, a.g.m., s. 132.

⁶⁸ Bkz. Özdemir, “*Siyer Yazıcılığı Üzerine*”, s. 133.

Ancak, ilerleyen yıllarda hadis ilminin gelişmesi, sebebe-i nüzûl kitaplarının telifi, nesep kitaplarında siyerde kullanılabilecek bilgilerin artması, genel tarih kitaplarında siyerle ilgili malzemeye yer verilmesi, İslâm dünyasında çok erken dönemlerden itibaren yaşanan nübüvvet tartışmaları ve tasavvufî çevrelerde kıssa ve menakıp geleneğinin revaç bulmasına bağlı olarak siyer kitaplarında kullanılan malzemede ciddi bir artış meydana gelmiştir.⁶⁹

Siyer malzemesinde en fazla genişleme, Hz. Peygamber'in nesebi, peygamberlik öncesi hayatı, irsahât haberleri, mucizeler ve şemail konusunda olmuştur. Bu genişlemeyle beraber Müslümanların peygamber tasavvurunda da bir değişme olmuş, Hz. Peygamber'in mucizeleri ve yüceltilmiş şemail bilgileriyle tarihî şahsiyeti örtülmüştür.⁷⁰

Hz. Muhammed'i yalnızca tarihî bir şahsiyet olarak ele almak zaten mümkün değildir. Çünkü Siyerin, "tarihî olan"ın olmazsa olmaz iki önemli vasfı olan zaman ve mekân boyutunu aşan bir yanı mevcuttur. Tabii olarak "bugüne ışık tutacak" bir mesajı siyerdan çıkarmak çok kolay değildir. Bu yüzden siyer malzemesinin doğru bir şekilde okunması ve değerlendirmeye tâbi tutulması icap etmektedir.⁷¹

Özetle, çok erken dönemden itibaren siyer yazıcılığında yüceltmeci ve savunmacı bir anlayış kendini hissettirmiştir. Buna bağlı olarak zaman içinde siyer kitaplarında kurgu ile gerçek iç içe geçmiştir. Hz. Peygamber'in hayatını anlama ve anlamlandırmada Kur'ânî perspektif büyük ölçüde geri plânda kalmıştır. Bu durumu muahhar siyer kitaplarıyla Kur'ânî'yi karşılaştırarak daha iyi fark edebiliriz. Bu değişim, en geç yazılanından ilk yazılanına doğru bir dizi siyer kitabını okuyunca da fark edilir. Bu karşılaştırmada ilk yazılanların daha sade, Kur'ânî perspektife, tabii ve tarihsel olana daha yakın olduğu görülmektedir.⁷²

⁶⁹Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 134.

⁷⁰Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 135.

⁷¹Şahin Utku, "Siyer Yazıcılığı" II. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

⁷²Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 140.

Osmanlılarda tarih ilminin konusu olmaktan ziyade, edebiyatın konusu olan⁷³ siyer yazıcılığı menkıbevî ve abartılı hikâyelerle bezelidir. Ve tasavvufî yönü baskındır. Ayrıca delâil ve hasâise önem verilmiştir.⁷⁴ Bu durumun doğal sonucu olarak yazarlar ve özellikle de şairler -birçoğu samimi gayretlerle de olsa- tarihte yaşamış olan gerçek Peygamber yerine, kendi hayallerinde canlandırdıkları Peygamberi takdim etmiştir. Onların eserlerinde aktarmış oldukları bilgilerin tarihî gerçeklere uyup uymadığı, sağlam kaynaklarca desteklenip desteklenmediği hususu umumiyetle ikinci plânda kalmıştır. Müslümanlar da zamanla peygamber tasavvurlarını bu şair ve yazarların tasvirleriyle şekillendirmişlerdir.⁷⁵ Kısmen menkıbe, kısmen destan mantığıyla yazılan eserlerde esas itibarıyla tarihsel malumatın naklinden ziyade tasavvufla çeşnilenen peygamber sevgisinin halk kitlelerine yerleştirilmesi hedeflenmiş, sonuçta tabii olarak Hz. Peygamber'in tarihsel kişiliği kurguya dayalı, sanal tarihin içinde adeta kaybolmuştur.⁷⁶ Hâlbuki Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ağlayarak değil, anlayarak, düşünerek tanımak ve tanıtmak gerekir.⁷⁷

İdrak düzeyine göre siyer yazımı yeniden şekillenmiştir. Bu anlamda kimi zaman farklı bir metot denemesi (kaynak kullanımı, hadis ve Kur'ân'la karşılaştırma, akla yatkınlık veya kaynak ayıklaması) siyer yazımında etkili olmuş; kimi zaman da günün sorularına bir cevap arayışı gayesiyle Hz. Peygamber'i portrelemek (kurtarıcı, savaşçı, devlet adamı, dahi vb.), günün popülizmine uygun bir üslûp denemek (şiiresel, mantıksal vb.), farklı bir kesime hitap etmek (popüler, akademik, Batı'ya cevap) yeni bir siyer yazımına gerekçe teşkil etmiştir. Mesela, İslâm dünyasında şüphe, tereddüt, değişme talebinin arttığı 19. yüzyılda, modernizm, emperyalizm, oryantalizm, rasyonalizm gibi akımlara karşı gelişen hareketler (direnışçi, maneviyatçı, Selefi, vb.), siyer yazımını doğrudan etkilemiştir. Bu dönemde kaleme alınan eserlerde, bir iki asır öncesinin eserlerinde yaygın olarak kullanılan mucize teması önemli ölçüde azalmış; daha rasyonel açıklama ve yorumlar devreye girmiş; Hz. Peygamber daha ziyade beşer

⁷³ Bkz. Mustafa Uzun, "Siyer- Türkçe Siyer Kitapları", *DİA*, İstanbul 2009, XXXVII, 324.

⁷⁴ Bekir Yıldırım, *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2007, s. 12.

⁷⁵ Bkz. Âdem Apak, "Hz. Peygamber'in Doğru Tanıtılması Üzerine Tespit ve Teklifler", www.sonpeygamber.info Erişim tarihi: 20/02/ 2011.

⁷⁶ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", 141.

⁷⁷ Bkz. Apak, "Hz. Peygamber'in Doğru Tanıtılması Üzerine Tespit ve Teklifler", www.sonpeygamber.info

özellikleriyle ön plâna çıkartılmıştır. Keza sonraki dönemlerde rağbet bulan *dinlerarası diyalog ve hoşgörü* tartışmaları ekseninde, siyerde konjonktüre uygun bir söylem geliştirilerek Hz. Peygamber'in gayr-i müslimlerle ilişkisi gibi konular ön plâna çıkarılmıştır.⁷⁸

Tüm bu tartışmalara rağmen Cumhuriyet dönemi siyer yazıcılığına miras kalacak en önemli yaklaşım, muhafazakâr kesimden gelmiştir. Daha sonraları kaleme alınacak olan birçok siyere üslûp ve metot açısından esin kaynağı olan bu yaklaşım, özellikle Ahmet Cevdet Paşa'nın eserinde belirginleşmektedir. Ahmet Cevdet Paşa, Hz. Peygamber'i, elimize ulaşan ilk kaynaklarda resmedilen haliyle savunma yoluna gitmiştir. İlk kaynaklardan çıkan Peygamber tasavvurunun, Batı'nın ferdiyetçi beşeri ön plâna çıkararak saldırıları karşısında, halkın dinî duygularını besleyebilecek bir yönünün olduğu düşünülebilir. Zira tasavvufî tasavvurda beşer üstü bir varlık olarak tasvir edilen Hz. Peygamber, Ahmet Cevdet Paşa'nın eserinde beşer vasfıyla ön plâna çıkmaktadır. Ama o aynı zamanda Allah tarafından seçilmiş ve bu tercih sebebiyle kimi mucizelerin yaşanmasına vesile olmuştur. Ahmet Cevdet Paşa'nın bu tasavvur ile kaleme aldığı eseri oldukça başarılı olmuştur. Zira aşırı unsurlarla yüklü tasavvufî tasavvurun ardından ilk kaynaklara daha sadık kalan bu yaklaşım hayli benimsenmiştir. Hz. Peygamber'in etrafına örülmüş bu tür irili, ufaklı mübalağalar ve mucizeleri, edebî bir üslûpla besleyerek, yeniden halka sunmak, özellikle Cumhuriyet dönemi siyer yazıcılığının temel yaklaşımını oluşturacaktır.⁷⁹

Son dönemlerde ise siyer kitaplarının nasıl yazılması gerektiği tekrar tartışma konusu olmuştur. Eski eserlerde olduğu gibi Hz. Peygamber'in daha çok mucizevî özelliklerini ve insanüstü yönlerini ortaya koymak yerine, onun beşerî ve sosyal yönünü vurgulayan, kendisinin bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber olmasından dolayı O'na ve tebliğine inanmanın gerekliliğini aklî ve mantıkî ölçülerle ortaya koyan eserler yazılması istenmektedir.⁸⁰

⁷⁸ Bkz. Şahin Utku, "Siyer Yazıcılığı" II. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

⁷⁹ Bkz. Şahin Utku, "Siyer Yazıcılığı" II. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

⁸⁰ Bkz. Uzun, "Siyer- Türkçe Siyer Kitapları", *DİA*, XXXVII, 325.

İslâm Tarihi boyunca siyer kitapları hep yetişkinler için yazılmıştır. Çocuk edebiyatının gelişimiyle çocuk yayıncılığındaki açık fark edilmiş ve günümüzde çocukların seviyesine uygun olarak siyer kitapları hazırlanmaya başlanmıştır. Bu konuda eser yazanların, çocukların dünyasına hitap etmesi ve siyer alanında yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir.

D- Çocuk Gelişim Aşamaları Ve Çocuk Edebiyatı Tür İlişkileri

Çocuklar için yazılan edebî eserlerin başarıya ulaşabilmesi için çocuğun gelişim dönemine hitap etmesi gerekmektedir. Bundan dolayı gelişim psikolojisinin verilerinden yararlanarak gelişim evrelerini öğrenmek şarttır. Kişisel ayrılıklarla birlikte, ortak yönlerin bilinmesi çocuk eğitiminde tutulacak yolu belirler. Bu gelişim evrelerinin incelenmesi ruh sağlığı açısından da önemlidir.

1- Çocukluk Dönemi Gelişim Aşamaları

Hayatın 2- 12 yaş arasındaki dönemine çocukluk dönemi denir. Araştırmacılar çocukluk dönemini kendi içinde bölümlere ayırmıştır. Her insanın gelişim süreçleri farklı olduğu için çocukluk dönemini kesin çizgilerle bölümlere ayırmak olanaksızdır. Neticede farklı sınıflandırmalar ortaya çıkmıştır.⁸¹

Biz çalışmamızı Piaget'in sınıflamasını temel alarak yürüteceğiz. Piaget, çocukluk dönemini birbiriyle ilişkili bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim süreçleri olarak ele alırken, **çocuğun bilişsel gelişim dönemini** de “3-7 yaş arası işlem öncesi, 7-11 yaş arası somut işlemler, 12 ve daha sonrasını da soyut işlemler devresi” olarak incelemektedir.⁸² Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim süreçleri birbirini tamamlayan bir bütünün parçası gibidir. Aşağıda şema, bu gelişim evrelerinin daha iyi anlaşılması için verilmiştir.

---

⁸¹ Bkz. Yalçın, *Çocuk Edebiyatı*, s. 1.

⁸² Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 33.

Yaş	Öğretim Basamağı	Gelişim Evresi	Bilişsel Gelişim Evresi
1 2	Ana kuağı	Bebeklik	Duyusal-motor dönem
3 4 5 6	Okul öncesi	İlk çocukluk	İşlem öncesi dönem
7 8 9 10 11	İlköğretim (Birinci kademe)	Son çocukluk	Somut işlemler dönem
12 . .	İlköğretim (İkinci kademe)	Erinlik	Soyut işlemler dönem

Piaget'in sınıflandırdığı gelişim aşamalarını kısaca şu şekilde açıklayalım.

a- Bilişsel Gelişim

“*Biliş*” düşünme, kavrayış, akıl yürütme türünden etkinlikleri, sembolleştirme, inanç, problem çözme türünden zihinsel davranışları gösteren şemsiye terimdir.⁸³ Bilişsel gelişim; insan varlığının bebeklikten başlayıp yetişkinliğe kadar olan dönem boyunca çevresini, bir bütün olarak dünyayı ve hayatı algılama, kavramsallaştırma ve anlama noktasında kaydettiği gelişme sürecidir.⁸⁴ Çocuğa bilişsel alanda çok bilgi vermekten ziyade nitelikli ve aşamalı bilgilerin verilmesi gerekir. Çocuğa verilen bilgilerin çocuk tarafından bir alandan başka bir alana aktarılabilmesi ve yaşam alanında da kullanılarak yeniden üretilmesi gerekir.⁸⁵ Piaget bilişsel gelişim dönemini, duyuşsal-motor⁸⁶, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemi olarak incelemektedir.⁸⁷

⁸³ Bkz. Cevizci, “Biliş”, *Eğitim Sözlüğü*, s. 76.

⁸⁴ Bkz. Cevizci, “Biliş Gelişim”, *Eğitim Sözlüğü*, s. 79.

⁸⁵ Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 40.

⁸⁶ Bu dönem 0-2 yaş arası bebeklik dönemiyle ilgili olduğu için burada açıklanmamıştır.

⁸⁷ Bkz. Hasan Bacanlı, *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel yay., Ankara, 2000, s.65- 74.

Okumanın bilişsel boyutu, zihinsel süreçlerden oluşur. Okumada bu durum, okunan metindeki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi zihinsel işlemlere tabi tutulması sürecidir.⁸⁸

a-1- İşlem Öncesi Dönem (3-7 yaş)

Oyun çağı (okul öncesi- ilk çocukluk) olarak bilinen bu dönem anaokulu kapsamında ele alınır. Bu dönemdeki çocuğun dil gelişimi hızlanır, tek yönlü sezgisel sınıflandırma yapabilir, sevgiyi paylaşmaya başlar, kardeşleri ve ana- babasıyla iyi ilişkiler kurar. Piaget'e göre dil gelişimi, çocuğun bilişsel gelişiminin belirli bir aşamaya ulaşmasının doğal sonucudur. Bilişsel gelişimin temelinde dil gelişimi değil, aksine dil gelişiminin temelinde bilişsel gelişim yatar.⁸⁹ 3-7 yaş çocuğunun bir başka özelliği de onun hikâye ve masal dinlemeye meyilli olmasıdır. Özellikle beş yaş civarı çocuklar, güzel dinler ve hemen etkilenirler.⁹⁰ Söz konusu bu ihtiyacı doyumak için çocuklara iyi yönde örnek olacak tarihi şahsiyetlerin hayatlarını konu alan hikâyeler anlatılmalıdır. Bu vesileyle onlarda, bu örnek insanlara karşı bir meyil belirecek ve onlar gibi olmaya çalışacaklardır. Başta sevgili Peygamberimiz olmak üzere, diğer İslâm büyüklerinin hayatlarını konu alan hikâyeler gayet basit bir dille onlara aktarılmalıdır.⁹¹

a-2- Somut İşlemler Dönemi (7- 11 yaş)

Bu döneme okul çağı veya ikinci çocukluk çağı da denir. Bu dönem ilköğretim birinci kademe (1-5. sınıflar) öğrencilerini kapsar. 7- 11 yaş arası çocuklar mantıksal düşünebilir ve muhakeme yoluyla somut problemleri çözebilir. Okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi dil becerileri gelişmekte ve zaman kavramıyla ilgili işlemler

---

⁸⁸ Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 97.

⁸⁹ Bkz. Mary J. Gander, Harry W. Gardiner, *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Çev. Bekir Onur, İmge yay.,Ankara, 2004, s. 199.

⁹⁰ Bkz. Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993, s. 201.

⁹¹ Bkz. Ömer Özyılmaz, *Çocukluk ve Gençlik Yıllarında İslamî Eğitim ve Psikolojik Temelleri*,Pınar Yay., İstanbul, 2003, s. 105.

yapabilmektedir.⁹² Bu dönemde çocuklar “adalet”, “özgürlük” gibi kavramları kullandıkları halde mahiyetini tam olarak kavrayamazlar. Olayları değişik yönleriyle inceleyip hipotezler kuramazlar.⁹³

Bu dönem çocukları için hazırlanan kitaplardaki kavramlar, çocuk dünyasına, sözcük dağarcığına uygun olmalı, soyut kavramlar çokça kullanılmamalıdır. Çocukların ilgi alanlarına dönük yani evde, sokakta ve okulda öğrendiklerini merkeze alan masal, öykü, gülmece ve şiir kitaplarını zevk alarak okuyacakları söylenebilir.⁹⁴ Çocukların bilgileri itirazsız kabul etmekten çıkıp akılları ile kavramaya çalışmaları genellikle dokuz yaşlarında başlar. Özellikle 6-11 yaş dönemi çocuklarının zihinsel, toplumsal, dinsel ve bedensel alanda gözle görülür bir gelişim içinde oldukları söylenebilir. Bu çağın temelini, çocukta oyun ile görevin ayrılması, şuurlu öğrenimin ve kültürel değerlerin sistemli bir biçimde kazanılması oluşturmaktadır.⁹⁵

a-3- Soyut İşlemler Dönemi (12-...)

Son çocukluk çağı olarak da adlandırılan bu dönemde mantıksal düşünme yeteneği yetişkinlerin seviyesine ulaşır. Bu dönemdekiler, soyut düşünür, soyut kavramları kullanarak bir durumdan diğer bir duruma geçebilir, genelleme ve muhakeme yapabilir.⁹⁶ Bu dönemdeki kişilerin okuyacağı kitaplar artık çocuksu olmaktan çıkar. Artık kitaplarda “Neden, niçin, diğeri, öteki, daha ve acaba” gibi konuları işlemelidir. Bu dönemdekiler belli iddialar ortaya atarak onun kanıtlanması için çaba gösterirler, tartışmalara katılmayı severler.⁹⁷

---

⁹² Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 7-8.

⁹³ Bkz. Münire Erden- Yasemin Akman, *Eğitim Psikolojisi*, Arkadaş Yay., Ankara, 1998, s. 58.

⁹⁴ Bkz. Güleriyüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 8.

⁹⁵ Bkz. Yavuz, *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişimi*, s. 92.

⁹⁶ Bkz. Clifford T. Morgan, *Psikolojiye Giriş*, Çev. Hüsni Arıca vd., Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1999, s. 58.

⁹⁷ Bkz. Erden, *Eğitim Psikolojisi*, s. 59.

b- Duyuşsal Gelişim

“*Duyuş*”, duyma işi veya biçimi; mecazî olarak ise sezîş anlamına gelmektedir. Duymak; bilgi almak, öğrenmek, haber almaktır.⁹⁸ Bireyin duuşsal gelişiminin ise, kişinin yaşamaya, yaptığı işe yönelik olan sevgi, korku, nefret, ilgi, tutum ve güdülenmişlik gibi özelliklerini kapsadığı söylenebilir. İnsan, bilişsel alanda gelişirken, duuşsal alanda da gelişir. Kişilik gelişiminde duyguların dikkate alınması oldukça önemlidir. Okumanın duuşsal boyutu ise, kişinin okumaya yönelik olan sevgi, korku, tutum ve güdülenmişlik gibi özelliklerini kapsamaktadır. Kişinin okumadan zevk alması, okuduklarını başkalarıyla paylaşma ve ortak bir düşünsel evren oluşturması, okumaya içeriğe uygun duyguların katılması, okumanın duuşsal alanı olarak değerlendirilir.⁹⁹

c-Devinişsel Gelişim

Devinişsel gelişim süreci, çocuğun bedenlen gelişimini içine alır. Çocuğun bilişsel ve duuşsal gelişimiyle birlikte küçük ve büyük kas gücü de gelişir.¹⁰⁰ Okumanın devinişsel boyutu, okuma sırasında kasların kasılıp gevşemesiyle oluşan devinim, okuma esnasında kişinin oturma şekli, yazının boyutu vs. ele alınır.

Çocuğun bilişsel, duuşsal ve devinişsel gelişim seyri farklı özellikler gösterdiğinden çocuk edebiyatı da bu gelişime uygun olarak biçimlenir. İşlem öncesi dönemde olan bir çocuk için üç bin kelimedenden oluşan bir kitap okutmanın eğitim bilimsel (pedagojik) olarak doğru değildir. Çünkü çocuğun kavrama düzeyi, sözcük dağarcığı, bellek işlem hızı oluşturulan edebiyatın niteliğini de kaçınılmaz olarak sınırlandırmaktadır.¹⁰¹ Çocuk edebiyatı yazarları çocukların bu gelişim aşamalarını iyi bilmeli ve eserlerini bu doğrultuda oluşturmalıdır.

---

⁹⁸ Bkz. *Türkçe Sözlük*, TDK, 1999.

⁹⁹ Bkz. Gülerüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 97.

¹⁰⁰ Bkz. Gülerüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 14- 15.

¹⁰¹ Bkz. Gülerüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 33.

2- Çocuk Gelişimi ve Çocuk Edebiyatı Tür İlişkileri

İnsanoğlu çocukluk döneminde gösterdiği gelişim aşamalarına göre farklı edebiyat türlerine ilgi duyar.

Masal Çağı

3–9 yaş bu çağ anasınıfı, anaokulu ve ilköğretim birinci kademedeki 1, 2, 3.sınıf öğrencilerini kapsar. Bu yaş çocukları masala ilgi duyar, özellikle kahramanlık, doğa ve hayvan masallarından, öykülerinden zevk aldıkları söylenebilir.

Okul Dönemi

Okul dönemi kendi içinde 4 döneme ayrılır. Bu dönemin ilk üç yılı masal çağı özelliklerini taşır.

Gerçeklere Yönelme Çağı: (9-12)

9 yaş sonrası çocuklarda akılcılık ön plândadır. Artık masal devri bitmiş, somut düşünce çağı başlamıştır. Çocuk olayları somut olarak düşünmeye başlar. Olayları “neden, niçin, nasıl” sorularıyla değerlendirir. Bu dönem çocuklarının okuyacağı kitaplar daha çok yaşanmış veya yaşanabilir nitelikte olmalıdır.

Serüven Çağı:

12 yaşlarından sonra başlayan dönemdir. Somut düşüncenin yerini soyut düşünceye bıraktığı bir dönemdir. Bu dönem çocukları keşfetmeyi, öğrenmeyi çok sever, serüven kitaplarını zevkle okur.

Soyut Düşünme Çağı:

Bu dönemde çocuk ergenliğe geçiş dönemindedir. Çocuklar, olayların oluşuyla ilgili “neden, niçin, diğeri, öteki, daha ve acaba” sorularını sorar. Bu dönemde dünya klasiklerini okumanın büyük yararı vardır.¹⁰²

---

¹⁰² Bkz. Güteryüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, s. 195-196.

II. BÖLÜM

Hz. Peygamber'in Hayatını Konu Alan Çocuk Kitaplarındaki Tarihî Bilgilerin Değerlendirilmesi

Hz. Muhammed'in tarihî kişiliğini, bu kişilik çerçevesinde gerçekleştirdiği faaliyetleri ve örnek davranışlarını bugünkü kuşağa en doğru bir şekilde aktarmaya gayret göstermek ve onun şahsında İslâm'ı anlatmaya çalışmak¹ biz yetişkinlerin en önemli görevlerinden biridir. Aileler çocuklarına Hz. Peygamber'i tanıtmayı ve sevdirmeyi her dönemde amaçlamış ve bunun için çeşitli yollar denemişlerdir. Kitabın; çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve dînî gelişiminde önemli bir yeri olduğundan, bu ihtiyacı kimi zaman çocuklar için hazırlanan siyer kitaplarıyla karşılamaya çalışmışlardır.

Yapılan araştırmalarda bir kitap okuyan çocuğun, o kitabın karakterlerinden birini benimsediği, kendisini onunla özdeştiirdiği görülmüştür. Çocuğun, söz konusu karakterin düşünceleri, sözleri ve eylemleri yoluyla kendi karakterine, değerlerine ilişkin olarak hiç de yabana atılamayacak bir kavrayış kazanmaktadır. Kitap ve edebiyatla olan ilişkisi sayesinde çocuğun davranışlarıyla değer yapısı ciddi bir dönüşüme uğramaktadır.² İnsanın çocukluk yıllarında okuduğu siyer eserleri de ömür boyunca sahip olacağı peygamber tasavvurunun temelini oluşturacaktır. Kişinin, hayatının ileriki yıllarında sergileyeceği dînî davranış modelleri bu tasavvur üzerine bina edilir. Bu yüzden siyer eserlerinin azımsanmayacak sayıda arttığı bir dönemde çocuklara rehberlikte bulunurken onlara sunduğumuz bilgiler konusunda dikkatli olmamız gerekmektedir.

Bu çalışmada Hz. Peygamber'i konu alan çocuk kitaplarındaki tarihî bilgiler; İslâm tarihinin temel kaynağı olan Kur'ân'ın sunduğu peygamber tasavvuru ile

---

¹ Bkz. İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, D.İ.B. Yayınları, Ankara, 2004, s. 18.

² Bkz. Cevizci, *Eğitim Sözlüğü*, s. 109.

kıyaslanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu tarihî bilgilerin ilk siyer kaynaklarında yer alıp almadığı, tarihî gerçeklerle ne kadar uyumlu olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılırken; yazarın objektifliği, kaynakça kullanılıp kullanılmadığı, tarihî bilgilerin çocuğa nasıl aktarıldığı vb. yönlerde değerlendirilmeye çalıştık.

Çalışmamızı yaparken kitapları daha sistemli bir şekilde inceleyebilmek için Hz. Peygamber'in (s.a.v) hayatını bölümlere ayırdık. Oluşturduğumuz bu bölümlerde, kitapları okurken tespit ettiğimiz farklı noktalarla ilgili örnekleri verdikten sonra değerlendirmemizi yaptık.

A- Hz. Peygamber'in Hayatına Giriş

Çalışmamızda Hz. Peygamber'in hayatını konu alan 28 çocuk kitabı incelenmiştir. Kitapların Hz. Peygamber'in yaşam öyküsünü anlatmaya farklı noktalardan başladıkları tespit edilmiştir. İncelediğimiz altı kitap, Hz. Peygamber'in yaşam öyküsünü anlatmaya, Hz. Peygamber doğmadan önce Mekke'nin genel durumu hakkında bilgi vererek başlamaktadır.³ Kitaplardan altı tanesi doğrudan Hz. Peygamber'in doğum hadisesini anlatarak⁴, yedi tanesi Fil olayını anlatarak⁵, dört tanesi Peygamberimizin soyunun Hz.

³ Bkz. Nurdan Damla, *365 Günde Sevgili Peygamberim*, Timaş Yay., İstanbul, 2007, s. 19; Nurdan Damla, *Işık Hızı Yolculuğu – Peygamberimizin Mucizeleri*, Nesil Yay., İstanbul, 2008, s. 10-15; Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Tarafından Oluşturulan Bir Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., Ankara, 2005, s.9-11; M. Nazif Deveci, *İslâm'dan Önce Mekke*, İslâm Tarihi Serisi, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 2000, s. 8; Metin Özdamarlar, *Çölden Yükselen Işık, Türk- İslâm Tarihi-3*, Timaş Çocuk Yay., İstanbul, 2009, s. 4; M. Yaşar Kandemir, *Beni Seven Peygamberim Serisi(8 Kitapçık)*, Nesil Yay., İstanbul, 2007, s. 3.

⁴ Bkz. Mustafa Erdoğan, *Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi Vesellem)*, Muştu Yay., İstanbul, 2010, s. 1-5; Ömer Nasuhi Bilmen, *Seni Çok Seviyorum Canım Peygamberim*, Sadeleştiren: N. Hilal Kızılkaya, Mavi Lale Yay., İstanbul, 2010, s. 9-10; Nazife Varlı, *Sevgili Peygamberim "Dünyada Açılan İlk Gül"*, Hikmet Çocuk Yay., İstanbul, 2006, s.5-8; Nurefşan Çağlaroğlu, *Gül Peygamberim Serisi(6 Adet)*, Muştu Yay., İzmir, 2006, s. 3; Lâle Süphandağı, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (Rüya Kuşu Serisi-1)*, Muştu Yay., İzmir, 2007, s. 3; Ensar Karadeniz, Orhan Sezgin, *Çizgilerle Sevgili Peygamberimizin Hayatı*, Muştu Yay., İzmir, 2007, s. 1.

⁵ Bkz. Selçuk Yıldırım, *Anne Bana Peygamberimi Anlat*, Uğurböceği Yay., İstanbul, 2006, s. 13-18; Yavuz Bahadıroğlu, *Canım Peygamberim*, Nesil Çocuk Yay., İstanbul, 2010, s. 9-19; Belkıs İbrahimhakkıoğlu, *Hz. Muhammed (s.a.v.)*, Timaş Çocuk Yay., İstanbul, 2008, s. 3; Yenidingç, Yılmaz, *Son Peygamber Bizim Peygamberimiz*, Nesil Yay. İstanbul, 2010, s. 3; Rahîm Er, *Sevgili Peygamberim Serisi*, Türkiye Gazetesi Yay., İstanbul, 1993, c. I, s. 6; Emine Aydın, *Çocuklar İçin İslâm Tarihi ve Peygamberimizin Hayatı*, Uğurböceği Yay., İstanbul 2011, s. 7-11; Salih Suruç, *Peygamberimi Öğreniyorum Dizisi (10 Kitapçık)*, Yeni Asya Yay., İstanbul, 1996, c. I, s. 3.

İbrahim'e dayandığını anlatarak⁶, üçü Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'i tanıtarak ve zezem kuyusunun bulunması hadisesiyle⁷ başlamaktadır.

Değerlendirdiğimiz kitaplardan sadece bir tanesi Hz. Peygamber'in nurunun Hz. Âdem'den de önce yaratıldığını ve bu nurunun ilk olarak Hz. Âdem'in alnında görüldüğünü⁸ belirtmektedir. Bu tür olaylar özellikle, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğini ispatlamak amacıyla yazılmış olan Delâilü'n-Nübüvve adlı eserlerde zikredilmiştir.⁹ Bazı zayıf rivayetlere dayanan bu tasavvufî görüş¹⁰, Allah'ın Hz. Peygamber'e verdiği yüksek değeri vurgulamak adına çocuk kitaplarında da yer almıştır.

Bazı kitaplarda Kâbe'nin ilk kez Hz. Âdem (a.s.) tarafından yapıldığı daha sonra zamanla yıkılıp tekrar Hz. İbrahim (a.s.) ve oğlu Hz. İsmail (a.s.) tarafından inşa edildiği anlatılırken¹¹ bazısında Kâbe'yi ilk kez Hz. İbrahim'in yaptığı¹² anlatılmaktadır.¹³ Kâbe'nin ilk olarak kimin tarafından ve ne zaman yapıldığı konusu ihtilafıdır. Kâbe ile ilgi Kur'ân'da geçen ayetlere¹⁴ baktığımızda Kâbe'nin Hz. İbrahim'den önce var olduğu, ancak yıkılıp yerinin kaybolduğu anlaşılmaktadır. Ancak ilk olarak Kâbe'yi kimin inşa ettiği Kur'ân'da belirtilmemektedir. Bazı kaynaklarda Kâbe'yi ilk yapan kişinin Hz. Âdem veyahut oğlu Hz. Şit olduğu geçmekteyse de birçoğu isrâiliyat kaynaklı, mübalağalı rivayetlerdir.¹⁵

---

⁶Bkz. Asım Uysal, Mürşide Uysal, *Peygamberimizin Çocukluğu Ve Gençliği*, Uysal Yay., İstanbul, 2003, s. 6; Abdulhamid Cûde Sahhar, *Çocuklar İçin Peygamberimizin Hayatı*, Çev. Mustafa Nuhoğlu, Ravza Yay., İstanbul, 2001, s. 5; Mürşide Uysal, *Peygamberimizin Hayatı*, Uysal Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 8; Kutub, Seyyid, Es-Sahhar, A.Cude, *7'den 77'ye Herkes İçin Peygamberimizin Hayatı*, Kahraman Yay., İstanbul, 2010, s. 5.

⁷Bkz. Abdulhamid Cûde Sahhar, *Çocuklar İçin Peygamberimizin Hayatı*, Çev. Mustafa Nuhoğlu, Ravza Yay., İstanbul, 2001, s. 25; Hilal Çelikkol Kara, *Peygamberimizin Çocukluğu*, İst. Nesil Çocuk Yay., 2009, s. 5; Hüseyin Okur, *Sevgili Peygamberimizin Çocukluğu*, Semerkand Çocuk Yay., İstanbul, 2009, s. 7.

⁸ Bkz. Orhan Sezgin, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hayatı*, Muştu Yay., İstanbul, 2010, s. 2.

⁹ Bkz. Yusuf Şevki Yavuz, "Delâilü'n-Nübüvve", *DİA*, İstanbul, 1994, IX, 115- 6.

¹⁰ Bkz. Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2010, s. 46.

¹¹ Bkz. Okur, s. 7; Sezgin, s. 6; Asım Uysal, s. 12; Mürşide Uysal, s. 16.

¹²Bkz. Mevlânâ Şiblî Numânî, *Son Peygamber Hz. Muhammed, Sîretü'n- Nebî*, Çev. Yusuf Karaca, İz Yay., İstanbul, 2002, s. 116-8.

¹³ Bkz. Kandemir, c. I, s. 3.

¹⁴ "Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbed), Mekke'deki (Kâbe) dir." Âl-i İmrân, 96.

¹⁵Bkz. Mustafa Uzun, "Kâbe", *DİA*, İstanbul, 2001, XXIV, 15-6.

Kitapların çoğunda Rasulullah'ın atalarına değinilmemiştir. Bu isabetli bir durumdur. Zira çocuklara nesep bilgisini anlatmanın çok faydalı olmayacağı hatta bunun detaylarının onları sıkabileceği kanaatindeyiz. Çocuklar için hazırlanan kitaplarda fazla ayrıntıya inilmemelidir. Çocuklar yetişkin olduğunda Hz. Peygamber'in hayatına dair daha kapsamlı bilgiler edinmeyi arzularsa, siyer kaynaklarından bu bilgilere rahatlıkla ulaşabilirler.

1- Peygamberimizin Babası

Çocuk kitaplarında Hz. Peygamber'in babası Abdullah hakkında abartılı birçok olay anlatılmaktadır. Hz. Peygamber'e duyulan aşırı sevgi, babası Abdullah'ı da yüceltmeye yol açmıştır. Abdullah'ın başından geçtiği anlatılan mucizevî olayların bu yüceltme yaklaşımının bir tezahürü olduğu kanaatindeyiz.

Abdullah hakkında anlatılan olağanüstü olaylar şu şekildedir; Hz. Yahya (a.s.)'ın kanının ölümlük hırkasına bulaştığı, kutsal kitapta son Peygamber'in babası doğduğunda bu kanın yeniden tazelenip damlayacağı yazdığı ve Abdullah'ın doğmasıyla bu olayın gerçekleştiği belirtiliyor.¹⁶ Yahudilerin Abdullah'ı çocukluğunda ve gençliğinde türlü hilelerle öldürmeye çalıştıkları anlatılıyor. Ayrıca Abdullah'ın olağanüstü haller yaşadığı bunları anlayamayıp babasına anlattığı belirtiliyor. Mesela; giderken belinden bir nur çıktığı başında toplânıp bir bulut olduğu, oturduğunda toprağın ona selam verip “*Ey Abdullah haberin var mı? Muhammed (a.s.)'ın emanetini taşıyorsun!*”¹⁷ dediği, kuru bir ağacın altına oturunca ağacın yeşerdiği, Abdullah kalkıp gidince gene kurduğu, bunun üzerine Abdullah'ın babası Abdülmuttalib'in “*Müjde, peygamber senin kanından dünyaya gelecek.*”¹⁸ dediği anlatılıyor. Böylece ilk kez Abdülmuttalip'in ağzından peygamberlik haberini alıyoruz.

---

¹⁶ Bkz. Er, c. I., s. 60.

¹⁷ Er, c. I, s. 65.

¹⁸ Er, c. I, s. 69.

Abdullah'ın delikanlılık çağında iken çok beğenilen bir genç olduğu, kızlardan evlenme teklifi aldığı¹⁹, kralların, padişahların kızlarını ona vermek istediği²⁰, kazara ne zaman putların yanından geçse putların “*Abdullah sakın bize yaklaşma! Sen yüksek şan sahibi olan o emsalsiz insanın nurunu taşıyorsun, o son peygamberdir. Bize tapan bedbahtlar onun eliyle cezasını bulacaktır.*”²¹ dediği belirtiliyor.

Abdullah'a Âmine'yi istemeye gittiklerinde, Âmine'nin annesi rüyasında evlerine giren bir nur gördüğü, Âmine'nin babasına da rüyasında Hz. İbrahim peygamberin “*Kızın Âmine'yi Abdülmuttalib'in oğlu Abdullah'a nikâhladım. Sen de bunu kabul et.*”²² dediği anlatılmaktadır.

Kâhinler son Peygamberin dünyaya gelmesine az kaldığını haber verince, Şam Yahudilerinin peygamberlik İsrailoğullarından gidecek diye endişelendiklerinden, içlerinden yetmiş kadar kişiyi seçip Mekke'ye Abdullah'ı öldürmeye gönderdikleri aktarılıyor. Silahlanıp Mekke dışında pusu Kur'ân bu grup, Abdullah avlanmak için şehir dışına çıktığında peşine düşer, bunu gören Veheb bin Menaf ne yapacağını düşünürken, gök ikiye yarılr gibi müthiş bir patlama olduğunu, gökten atlıların indiğini ve Yahudilerin işini bitirdiğini görür. Bu olaya şahit olan Veheb bin Menaf'ın, tüm bu olanlardan habersiz olarak avlanmaya devam eden Abdullah'a kızı Âmine'yi vermeye karar verdiği belirtiliyor.²³

Eski kitapları çok okuyan Şam valisinin kızı Fatma'nın, son peygamberin gelişinin yakın olduğunu anladığı, bu yüzden Mekke'ye geldiği, Abdullah'ın alındaki Muhammedî nuru görünce onunla evlenmeye karar verdiği, ama Abdullah Âmine ile evlenip nur ona geçince bu işten vazgeçtiği ve Şam'a döndüğü aktarılmaktadır.²⁴

Abdullah'ın evlendiğini duyan 200 kadar kızın kahrından öldüğü bir o kadarının da hastalamp yatalara düştüğü belirtilir. Abdullah'ın düğününün arife günü,

---

¹⁹ Bkz. Okur, s. 49.

²⁰ Bkz. Er, c. I, s. 68.

²¹ Bkz. Er, c. I, s. 70.

²² Sezgin, s. 18.

²³ Bkz. Er, c. I, s. 69.

²⁴ Bkz. Er, c. I, s. 12.

perşembeyi cumaya bağlayan gün olduğu, meleklerin o gün gökte şenlik yaptığı, Cebrail (a.s.)'in Kâbe'ye yeşil bayrak diktiği ve Hz. Peygamber'in nurunun Âmine'ye geçtiğini dört yana haber verdiği, o gün iblisin kahrından feryat ettiği, Ebu Kubeys dağının dibine oturup evlatlarını çağırdığı belirtilmektedir.²⁵

Peygamberimizin babası Abdullah'ın doğumu ve gençliği hakkında anlatılan bu menkıbevî hadiselerin doğruluğu tartışma konusudur. Bu tür rivayetler, Müslümanların Hz. Peygamber'e ve onun soyuna olan sevginin belirtisi olarak değerlendirmek gerekir.²⁶

Çocuk kitaplarında bu tür bilgilerin yer almasının aşırı detay ve gereksiz olduğu kanaatindeyiz. Hz. Peygamber'in hayatını aktaran kitapların amacı, O'nun örnek kişiliğini çocuklara anlatmakten verilen bu tür rivayetlerle, çocuğun dikkati dağılmakta ve verilmek istenen mesaj geri plânda kalmaktadır.

2- Zemzem Kuyusunun Bulunması

Zemzem kuyusunun bulunması hadisesi²⁷ çoğu kitapta geçmezken, konu bazı kitaplarda²⁸ şu şekilde geçmektedir; zemzem kuyusunun yerinin rüyada Abdülmuttalib'e gösterildiği, oğlu Haris'le beraber yaptığı kazılar sonucu çıkan hazinelere halkın ortak olmak istediği²⁹, Abdülmuttalib'in bu teklifi kabul etmediği, bunun üzerine Mekkelilerin, sadece bir tane oğlu olduğu için "*Bize nasıl karşı koyuyorsun, kime güveniyorsun?*"³⁰ dediği anlatılmaktadır. Mekkelilerin bu tavrı ağına gittiği için Abdülmuttalib'in Allah'tan on oğul istediği ve eğer isteği kabul olursa oğullarından birini kurban edeceğini vaat ettiği³¹ belirtiliyor. Daha sonra

²⁵ Bkz. Er, c. I, s. 78.

²⁶ Bkz. Bekir Topaloğlu, " Abdullah", *DİA*, İstanbul, 1988, I, 75-6.

²⁷ Bkz. H. Ahmet Sezikli, " Abdülmuttalib", *DİA*, İstanbul, 1988, I, 272-3.

²⁸ Bkz. Okur; Sezgin; Er; Çelikkol Kara, 2009, Mürşide Uysal; Asım Uysal.

²⁹ Bkz. Okur, s. 11; Sezgin, s. 9; Er, c. I, s. 39; Çelikkol Kara, 2009, s. 10; Asım Uysal, s.20.

³⁰ Sezgin, s. 9; Er, c. I, s. 39; Çelikkol Kara, 2009, s. 10; Asım Uysal, s. 20.

³¹ Bkz. Sezgin, s. 9; Çelikkol Kara, 2009, s. 10; Mürşide Uysal, s. 19.

Abdülmuttalib'in kurra çekme önerisi³² anlatılmaktadır.³³ Ayrıca halkın zemzem kuyusunun suyuna da ortak olmak istediği, bunun üzerine aralarında hakemlik yapması için Şam'daki bir kâhinin yanına gitmeye karar verdikleri belirtiliyor. Gidiş yolunda susuz kaldıkları ve Abdülmuttalib'in devesinin iteklediği bir taşın altından su çıktığı, bunun bir işaret olduğuna inanan Mekkeliler'in iddialarından vazgeçtiği³⁴ belirtilmektedir.³⁵

Abdülmuttalib'in zemzem kuyusunu bulması için ilahî işaretler aldığı rivayetinin sırf Rasulullah'ın dedesi olduğu için onu yüceltmek adına kurgulandığı düşünülmektedir.³⁶ Hikâyeleştirilerek anlatılan bu olaylar çocuklarda ilgi ve merak uyandırmakta, kitabı daha cazip hale getirmektedir. Ancak peygamberin dedesinden itibaren başlayan bu yüceltme eğilimi çocuklarda yanlış bir peygamber tasavvuru oluşturmaktadır.

3- Peygamberimizin Babası Abdullah'ın Kurban Edilmesi Hadisesi

Hiz. Peygamber'in babası Abdullah'ın kurban edilmesi hadisesi³⁷ kitapların çoğunda anlatılmazken, bazılarında geçmektedir.³⁸ Olayı anlatan kitaplar, konuyu genel olarak aynı şekilde işlemektedir. Hadise kitaplarda şöyle geçmektedir: zemzem kuyusu bulduktan yıllar sonra Abdülmuttalib'in dokuz tane oğlu olduğu³⁹, fakat Abdülmuttalib'in "On oğlum olursa birini Allah'a kurban keseceğim." sözünü unuttuğu, rüyasında "Allah için kurban kes!" diye görmesi üzerine sırasıyla önce koç, sonra sığır, sonra da deve kestiği yine de rüya görmeye devam ettiği ve rüyasında kendisine "*Daha büyüğünü kes, verdiğin sözü hatırla!*" dendiğini görünce sözünü hatırladığı belirtilir. Bunun üzerine oklara çocuklarının adlarını yazdırdığı, Kâbe'deki kurra memuruna okları çektiirdiği, kurada Abdullah'ın adının çıktığı, Abdülmuttalib'in dayılarının ve

³² Bkz. İbn Hişâm, Ebu Muhammed Abdülmelik (218- 833), es- Sîretü'n- Nebeviyye, Kahire, 1937, c. I, s. 167.

³³ Bkz. Er, c. I, s. 45; Çelikkol Kara, 2009, s. 14.

³⁴ Bkz. Asım Köksal, *İslâm Tarihi*, Şâmil Yay., İstanbul, 1987, c. II, s. 120.

³⁵ Bkz. Er, c. I, s. 45; Çelikkol Kara, 2009, s. 14.

³⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 42.

³⁷ Bkz. Topaloğlu, " Abdullah", *DİA*, I, 75-6.

³⁸ Bkz. Sahhar, s. 30; Okur, s. 46; Mürşide Uysal, s. 19; Çelikkol Kara, 2009, s. 14.

³⁹ Bkz. Sezgin, s. 10; Çelikkol Kara, 2009, s. 14; Mürşide Uysal, s. 20.

Mekke'nin ileri gelenlerinin “*Millete kötü örnek oluyorsun, bundan sonra herkes oğlunu kurban etmeye başlar.*” diye itiraz etmesi üzerine, Bağdat'ta⁴⁰, Hicaz'da⁴¹, Medine'de⁴² olan bir bilginin yanına gittikleri anlatılır. Bilginin “*Memleketinizde öldürülen bir kişinin akrabalarına diyet olarak ne ödeniyorsa o miktar ile genç arasında kura çekin.*” demesi üzerine Mekke'de öldürülen bir kişinin diyeti on deve olduğu için on deveyle Abdullah arasında kura çekildiği, kurrada Abdullah'ın adı çıktıkça deve sayısının on tane arttırıldığı, develerin sayısı yüze ulaşınca kurrada develerin çıkması üzerine Abdullah'ın kurban edilmekten kurtulduğu belirtilir. Abdülmuttalib, kurra develere çıkınca üst üste üç kez daha kura çektiği, üçünde de kura develere çıkınca “Artık kalbim mutmain oldu” dediğine değinilir.⁴³

Kurban hadisesi, Abdullah'ı anlatan bütün tarihî kaynaklarda geçmektedir.⁴⁴

Abdullah'a kurbanlık anlamında “zebih” lakabı verilmiştir. Hz. İsmail (a.s.) da bu lakap verildiği için Rasulullah'a “ibn'üz-zebihayn” denildiği belirtilmektedir.⁴⁵ Peygamberin “*ben iki kurbanlığın oğluyum*” dediği, muhaddislerin de bu hadisin sahih olduğunu bildirdiği belirtilmektedir.⁴⁶

4- Fil Olayı

İncelediğimiz bazı kitaplarda Fil olayı anlatılmazken, bazılarında⁴⁷ anlatılmaktadır. Kanaatimizce İslâm Tarihi'nin temel kaynağı Kur'ân-ı Kerim ile sabit olan bu olayın bütün kitaplarda geçmesi gereklidir.

Peygamberimiz daha doğmadan önce gerçekleşen bu olay hakkında yıllar sonra bir sûre inmiş ve peygamberin de görmediği bu olay hatırlatılarak Allah'ın kudreti

---

⁴⁰ Bkz. Sezgin, s. 14.

⁴¹ Bkz. Çelikkol Kara, 2009, s. 18.

⁴² Bkz. Mürşide Uysal, s. 20; Asım Uysal, s. 44.

⁴³ Bkz. Sezgin, s. 11; Er, c. I, s. 56; Çelikkol Kara, 2009, s. 20; Mürşide Uysal, s. 20.

⁴⁴ Bkz. Topaloğlu, “ Abdullah”, *DİA*, I, 75-6.

⁴⁵ Bkz. Mürşide Uysal, s. 21.

⁴⁶ Bkz. Topaloğlu, “ Abdullah”, *DİA*, I, 75-6.

⁴⁷ Bkz. Bahadıroğlu; Yıldırım; Damla; Sezgin; Sahhar; Devci; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay.; Okur; Asım Uysal; Mürşide Uysal; Aydın; Er; Damla, 2008.

vurgulanmıştır. Ne yazık ki bu olaya yer veren çoğu yazar da olayla ilgili inen sûreye değinmemektedir. Sadece 6 yazar Fil sûresine değinip, mealini vermiştir.⁴⁸ Sûrenin mealı, çocuklar tarafından rahatlıkla anlaşılacak kadar açık olduğundan yazarlar ilave bir açıklama yapmamıştır.

Fil olayının anlatıldığı kitaplarda konu genel olarak birbiriyle paralellik arz etmekle beraber bazı ayrıntılarda farklılıklar görülmektedir. Mesela; Ebrehe'nin kendisine taş isabet edince eli, kolu ve bacağına yaprak gibi kuruyup yere düştüğü, iki askerin onu savaş meydanından taşımaya çalıştığı ama kısa süre içinde Ebrehe'nin bütün organlarının kuruyup, toprağa dönüşerek döküldüğü, en son kalbinin de kuruyup toprak gibi ufalanıp toz⁴⁹ olduğu⁵⁰, bir mucize eseri olarak ordudaki canlı varlıklardan sadece Mahmud adlı filin sağ kurtulduğu⁵¹ bildirilirken kuşların saldırısından sonra Ebrehe bir ata binip Habeşistan'a kaçtığı, olayı Necaşi'e anlatmaya gittiği ancak onu yol boyu takip eden bir Ebabil kuşunun kralın önünde ona da taş atması sonucu Ebrehe'nin orada delik deşik olarak⁵² öldüğü⁵³, fillerin en büyüğü olan Mahmud'a yere çök emrini, Ebrehe'nin ordusundaki iyi kalpli askerlerden Habib'in⁵⁴ verdiği⁵⁵, Ebrehe'nin cüzzam hastalığına yakalandığı⁵⁶, Ebrehe'nin yardımcısının Habeşistan'a gidip krala olayı anlattığı oraya kadar gelen bir kuşun onu da öldürdüğü⁵⁷ belirtilir. Tespit edilen bu farklılıkların çoğu abartı olup Fil olayını gerçeğinden kopararak efsaneleştirme çabasının ürünüdür. Aslında bu mübalağalı anlatımlara hiç gerek yoktur. Çünkü Fil olayı zaten bir çocuğun dikkatini çekecek kadar ilginç öğelerle doludur.

Bazı kitapların da kimi zaman kendisiyle çeliştiği tespit edilmiştir. Mesela; Abdulmuttalib Ebrehe'den develerini istemeye gidince oradaki Mahmut adlı fil Abdulmuttalib'e sevgi gösterileri yapmaya başlar ve herkes filin bu hareketine şaşırır. Allah'ın izniyle fil dile gelir ve açık bir şekilde, Abdulmuttalib'de gördüğü son

⁴⁸ Bkz. Sezgin, Sahhar; Deveci; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay; Asım Uysal; Mürşide Uysal.

⁴⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 55.

⁵⁰ Bkz. Sezgin, s. 28.

⁵¹ Bkz. Sezgin, s. 28.

⁵² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 53.

⁵³ Bkz. Er, c. I, s. 111; Asım Uysal, s. 40.

⁵⁴ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 155.

⁵⁵ Bkz. Damla, 2008, s. 18.

⁵⁶ Bkz. Er, c. I, s. 15.

⁵⁷ Bkz. Er, c. I, s. 16.

peygamberin nuruna selam verdiğini söyler.⁵⁸ Fakat Muhammedî nurdan da bahseden aynı kitap fil olayının peygamberimizin doğumuna 2 ay kala yaşandığını yazmaktadır. Abdulmuttalib'ten Abdullah'a oradan da (Peygamberin doğumuna 2 ay kaldığına göre) peygamberimizin annesi Amine'nin alnına geçen Muhammedî nur nasıl oluyor da Abdulmuttalib'in alnında parlamaktadır. Anlatılan bu iki durum birbiriyle çelişkilidir.

Birkaç kitap hariç diğer kitapların hepsinde Ebrehe'nin akıbeti olarak savaş meydanından kaçtığı söylenmektedir. İlk siyer eserlerinde de durum böyle geçmektedir.⁵⁹

Aslında Fil olayının önemi anlatılan ayrıntılar arasında yitip gitmektedir. Bu şekilde zihni teferruatlarla doldurulan çocuk, olayın özünü kaçırabilir.

B- Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Risalet Öncesi Hayatı

Hz. Peygamber'in hayatını konu alan çocuk kitaplarında en uzun bölüm peygamber'in risalet öncesi yaşamına ayrılmıştır. Kitaplardaki en kısa bölüm ise peygamberin Medine yılları olmuştur. Aslında bu durum tam ters olmalıdır. Çünkü ilk siyer kaynaklarında, Hz. Peygamber'in risalet öncesi hayatına dair çok az bilgiye ulaşılrken, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberlik sonrası ve özellikle Medine yıllarındaki hayatı hakkında oldukça geniş bilgiye ulaşmaktayız. Ayrıca Hz. Peygamber'in hayatında örnek alınması gereken çok önemli noktalar peygamberlik sonrası yaşandığı halde kitaplarda bunlara hakkıyla yer verilmemiştir. Medine dönemi işlenirken de genelde Hz. Peygamber'in savaşları anlatılmış, O'nun bize rehber olduğu yönlerine yeterince değinilmemiştir.

---

⁵⁸ Bkz. Er, c. I, s. 12.

⁵⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 55.

1- Peygamberimiz Doğmadan Önce Mekke'nin Genel Durumu

Kitapların çoğunda Hz. Peygamber'imiz doğmadan önce Mekke'nin genel durumu hakkında bilgi verilmezken; bu bilgileri veren kitapların da çocuklara dönem hakkında yeterli bilgi sunmadığı görülmüştür.⁶⁰ Fakat tarihî bir olayı okuyucunun iyi bir şekilde anlayabilmesi için olayın yaşandığı zamanı ve bu zamanın sosyal, ekonomik, siyasî vb. şartlarını bilmesi gerekir. Okuyucu kendi zamanının şartlarıyla düşünür. Ancak tarihî bir olayı bugünün şartlarıyla düşünmek ve yorumlamak yanlıştır.

Her olay, isnat edildiği tarihte var olan sosyal çevre ve kültür şartları neticesinde vuku bulur. Bunun için olaylar kendi tarihsel bağlamı içinde değerlendirmelidir.⁶¹

Peygamberimizi de iyi bir şekilde anlamak, onun insanlığa getirdiği mesajın büyüklüğünü idrak etmek, onun toplumuna nasıl bir dönüşüm yaşattığını, onları içinde buldukları cahiliye döneminden nasıl Asr-ı Saadete taşıdığını anlayabilmemiz için peygamberin içinde doğduğu, büyüdüğü ve yaşadığı ortamı bilmemiz gerekmektedir. Bu yüzden Arabistan'ın coğrafi koşullarını, Arapların toplumsal yapısını, ekonomik ve çevre şartlarını çocukların kavrayış gücü dikkate alınarak basit bir şekilde anlatmak gerekir.

2- Peygamberimizin Doğumunun Yaklaştığını Gösteren İşaretler

Bazı kitaplarda Hz. Peygamber doğmadan önce O'nun yakında doğacağına dair alametler anlatılmaktadır. Bu alametler şu şekildedir; Mekke'den Şam'a doğru yola çıkmış bir gruba yolda rastladıkları bir papazın, yolcuların Mekkeli olduğunu öğrenince "Çok yakında size bir peygamber gelecek" diye haber verdiği, papazın "Peygamberin adı Muhammed olacak" demesi üzerine yolculardan her birinin bir oğlu olursa "Muhammed" adını koymaya karar verdikleri⁶² belirtiliyor.⁶³ Bu hadisede Hz.

⁶⁰ Bkz. Bahadıroğlu, s. 20; Sezgin, s. 33.

⁶¹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 30.

⁶² Bkz. Muhammed bin Salih ed- Dimeşkî, *Peygamber Külliyyatı*, Çev. Halil İbrahim Kaçar, Ocak Yay., İstanbul, 2006, s. 71-2.

⁶³ Bkz. Varlı, s. 5-6; Sahhar, s. 37.

Peygamber'in geleceğini bir papazın bile söylediği anlatılarak Ehl-i kitabı yanlış yolda olduğuna dair uyarma çabası vardır.

Hız. Peygamber'imizin dedesinin gördüğü ilginç bir rüyayı kâhine yorumlattığında, kendi soyundan gelecek birine herkesin yöneleceğini öğrendiği⁶⁴ anlatılıyor.⁶⁵ Kâhinleri yeren bir dinin mensubu olan biz Müslümanlara, kâhinlerin verdiği haberlerle Rasulullah'ın geleceğinin önceden bilindiğinin ispatlanmaya çalışılması çelişkili bir durumdur.

Ayrıca O her ilahî kitapta övülmüştür denip Hz. Âdem'in kitapçığundan, Hz. İdris, Hz. İbrahim'in kitapçığundan, Hz. Musa'ya verilen Tevrat'tan, Hz. Davut'a verilen Zebur'dan, Hz. İsa'ya verilen İncil'den Hz. Peygamber'i anlatan bölümler sunuluyor. Hz. Muhammed(s.a.v)'i Peygamber olarak kabul etmeyen Ehl-i Kitaba karşı Hz. Muhammed'in nübüvvetinin önceki ilahi kitaplarda da söz konusu edilip haber verildiğini belgeleyen "Beşâirü'n-Nübüvve" adlı eserlerden⁶⁶ aktarılan bu bilgilere çocuk kitaplarında yer verilmesi aşırı ayrıntıdır. Ancak ilk insan Hz. Âdem'in kitapçığı gibi bu kadar eski bilgilere yazarın nasıl ulaştığı tartışma konusudur.

3- Peygamberimizin Doğumu

Kitapların hepsinde Hz. Peygamber'in doğum tarihinin 571⁶⁷ yılı olduğu konusunda görüş birliği varken bir kitapta bu tarihin 570⁶⁸ yılı olarak verildiği görülmüştür.

Bazı kitaplarda Hz. Peygamber'in doğumuyla ilgili olağanüstü olaylara yer verilmektedir. Bu olaylar bazı kitaplarda bir iki cümleyle anlatılırken⁶⁹, bazılarındaysa bölüm başlıkları altında detaylı bir şekilde işlenmektedir.⁷⁰

⁶⁴ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 61; Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, Sadeleştiren: Muallim Mahir İz, Neşir: M. Ertuğrul Düzdağ, Erkam Matbaası, İstanbul, 2010, s. 8.

⁶⁵ Bkz. Varlı, s. 5-6; Er, s. 30; Asım Uysal, s. 49.

⁶⁶ Bkz. Mehmet Aydın "Beşâirü'n-Nübüvve" , *DİA*, İstanbul, 1992, V, 549.

⁶⁷ Bkz. Şiblî, *Sîretü'n- Nebî*, s. 126.

⁶⁸ Bkz. Kandemir, s. 7.

Hız. Peygamber'in doğumuyla ilgili olarak kitaplarda tespit ettiğimiz olağanüstü olaylar şunlardır; Yahudi kâhinin Hız. Peygamber'imizin doğduğu gece yeni bir yıldızın doğduğunu⁷¹ görmesi⁷², bu yıldızı keşfeden Yahudi'nin, Kureyşliler konuşurken onların yanına gittiği ve “Gece kabilelerinizden bir oğlan doğdu mu?” diye sorduğu “Dün gece sırtında peygamberlik mührü olan son peygamber doğdu, ailesini bulun müjdeleyin, bana da haber verin.” dediği, Kureyşliler'in araştırıp Âmine'yi bulduğu, Yahudi bilginin bebeğe bakıp sırtındaki mührü görünce “Bu son peygamberdir”⁷³ dediği⁷⁴, Kisra'nın sarayında on dört sütunun⁷⁵ yıkılması⁷⁶, Mecusiler'in bin yıldır yanan ateşinin⁷⁷ sönmesi⁷⁸, Semave vadisini su⁷⁹ basması⁸⁰, Save gölünün yere⁸¹ batması⁸², yıldızların salkım salkım döküldüğünü⁸³ görmeleri⁸⁴, Kâbe'deki üç yüz altmış putun yüz üstü düşmesi⁸⁵, bazı kişilerin garip rüyalar⁸⁶ görmesi⁸⁷, yaşanan bu olağanüstülükleri Satih adında kemiksiz bir bilgine yorumlattıkları⁸⁸, onun da “Peygamberlik ipinin iki ucu düğümlendi, son peygamber geldi.” diye yorum yaptığı⁸⁹ anlatılmaktadır. Kitapların çoğunda Hız. Peygamber'in sırtındaki peygamberlik nişanından⁹⁰ da bahsedilmiştir.⁹¹

⁶⁹ Bkz. Bilmen, s. 11; Deveci, s. 24; Damla, s. 24.

⁷⁰ Bkz. Damla, s. 21-31; Sahhar, s. 42-47; Asım Uysal, s. 53; Mürşide Uysal, s. 29; Çelikkol Kara, 2009, s. 31.

⁷¹ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, s. 15.

⁷² Bkz. A, s. 21; Sahhar, s. 43; Damla, s. 24; Yıldırım, s. 20; Okur, s. 53; Sezgin, s. 39; Varlı, s. 10; Çağlaroğlu, s. 7; Karadeniz, s. 5; Çelikkol Kara, 2009, s. 30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁷³ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 8.

⁷⁴ Bkz. Sahhar, s. 43; Damla, s. 24; Karadeniz, s. 5; Çelikkol Kara, 2009, s. 30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁷⁵ Bkz. Hüseyin Algül, Osman Çetin, *İslâm Tarihi*, Gonca Yay., İstanbul, 1991, c. I, s. 125-6.

⁷⁶ Bkz. Damla, 2008, s. 25; Sahhar, s. 44; Deveci, s. 24; Damla, s. 24; Yıldırım, s. 20; Bahadıroğlu, s. 27; Yeniding, s. 3; Sezgin, s. 40; Karadeniz, s. 6 Çelikkol Kara, 2009, s. 30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁷⁷ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 10.

⁷⁸ Bkz. Damla, 2008, s. 26; Sahhar, s. 44; Damla, s. 24; Yıldırım, s. 20; Bahadıroğlu, s. 27; Yeniding, s. 3; Sezgin, s. 40; Karadeniz, s. 6; Çelikkol Kara, 2009, s. 30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁷⁹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 10.

⁸⁰ Bkz. Damla, 2008, s. 26; Sahhar, s. 44; Damla, s. 24; Bahadıroğlu, s. 29; Çelikkol Kara, 2009, s.30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁸¹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 10.

⁸² Bkz. Damla, 2008, s. 26; Sezgin, s. 44; Deveci, s. 24; Damla, s. 24; Bahadıroğlu, s. 29; Yeniding, s. 3; Çelikkol Kara, 2009, s.30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁸³ Bkz. ed- Dimeşki, *Peygamber Külliyyatı*, c. I, s. 285.

⁸⁴ Bkz. Sezgin, s. 41; Çelikkol Kara, 2009, s.30; Mürşide Uysal, s. 31; Asım Uysal, s. 60.

⁸⁵ Bkz. Sezgin, s. 44; Bilmen, s. 11; Damla, s. 24; Yıldırım, s. 20; Bahadıroğlu, s. 29; Yeniding, s. 3.

⁸⁶ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 10.

⁸⁷ Bkz. Bilmen, s. 11; Sahhar, s. 44; Bahadıroğlu, s. 27.

⁸⁸ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 11.

⁸⁹ Bkz. Sezgin, s. 44; Bahadıroğlu, s. 32; Karadeniz, s. 7.

⁹⁰ Bkz. Mustafa Sinanoğlu, “Nübüvvet Mührü”, *DİA*, İstanbul, 2007, XXXIII, 291.

Doğum esnasında Rasulullah'ın annesi Âmine'nin ve ebelerinin başından geçen olağanüstü olaylar da şu şekilde anlatılıyor: doğum başlayınca Âmine'nin yanında beyaz bir kuş belirmesi ve kanadıyla onun sırtını⁹² sıvazlaması,⁹³ etrafında insanlar belirip ona şerbet⁹⁴ içirmeleri,⁹⁵ her yanı kaplayan beyaz bir ışığın⁹⁶ görünmesi⁹⁷ anlatılmaktadır.

Âmine'nin de doğumu şöyle anlattığı belirtiliyor; “Gördüm ki doğuda bir bayrak, batıda bir bayrak ve Kâbe'nin üzerinde de bir bayrak vardı, yavruma baktım, secdeye varmış parmağını göğe kaldırmıştı, hemen ak bulut inip yavrumu kundakladı. O sırada bir ses işittim: “Doğuları ve batıları dolaştırın. Deryaları gezdirin ta ki, yaratılmışlar Muhammed'i ismiyle, sıfatıyla, suretiyle tanısinlar” diyordu. Biraz sonra bulut kaybolup⁹⁸ gitti.⁹⁹

Hz. Peygamber'in ebelerinin doğumu şöyle anlattığı bildiriliyor: “Bebek doğar doğmaz etrafı nur denizi kapladı, her yer doğu-batı ve yıldızlar¹⁰⁰ yakınlaştı,¹⁰¹ sanki Şam'ın sarayları¹⁰² göründü,¹⁰³ bebek tertemiz, sünnetli ve göbek bağı kesilmiş¹⁰⁴ doğdu,¹⁰⁵ doğar doğmaz secdeye kapanıp ‘ümmeî, ümmeî’ dedi.”¹⁰⁶ Annesinin de bunu duyduğu¹⁰⁷ anlatılmaktadır. Ebesi Şifa hatun şöyle anlatıyor; kulağıma bir ses geldi, "Allah'ın rahmeti üzerine olsun" dediler. Doğu ile batı arası nurla doldu hatta Anadolu diyarlarının bazı saraylarını gördüm. Sonra Allah Resulünü kucağıma alıp emzirmeye başladım. Üzerime öyle bir hal geldi ki titremeye başladım. Gözlerim

---

⁹¹ Bkz. Sezgin, s. 38.

⁹² Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, s. 13.

⁹³ Bkz. Damla, 2008, s.28; Sahhar, s. 42; Bahadıroğlu, s. 21; Sezgin, s. 36; Karadeniz, s. 3.

⁹⁴ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, s. 14.

⁹⁵ Bkz. Damla, 2008, s. 28; Bahadıroğlu, s. 23; Sezgin, s. 36; Karadeniz, s. 3.

⁹⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 178.

⁹⁷ Bkz. Yıldırım, s. 20; Okur, s. 51; Sezgin, s. 36; Karadeniz, s. 3.

⁹⁸ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 124.

⁹⁹ Bkz. Bahadıroğlu, s. 23; Sezgin, s. 37; Karadeniz, s. 4.

¹⁰⁰ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 7.

¹⁰¹ Bkz. Damla, 2008, s. 30; Karadeniz, s. 4; Çelikkol Kara, 2009, s. 32.

¹⁰² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 178.

¹⁰³ Bkz. A, s. 30; Bahadıroğlu, s. 23; Sezgin, s. 37; Karadeniz, s. 3.

¹⁰⁴ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 7.

¹⁰⁵ Bkz. Damla, 2008, s. 30.

¹⁰⁶ Bkz. Damla, 2008, s. 30.

¹⁰⁷ Bkz. Yenidingç, s. 3.

karardı, yavrucağı göremez oldum. Bir ses, “Nereye gitti?” diye sordu. Başka bir ses “Doğuya götürdüler.” diye cevap verdi. Bu sesler hiç aklımdan çıkmadı.¹⁰⁸ Ve Allah Resülü peygamberliğini ilan eder etmez yanına koşup iman ettim. Fatıma hatun da Hz. Muhammed (s.a.v.)’i kundaklamak isteyince bir melek ona “Ey Fatıma! Onu biz kundağa sardık ve temizledik” dedi.¹⁰⁹

Kitapların birinde anlatılan bu olağanüstü olayları açıklamak için “Hz. Peygamber’in sıradan bir insan değil, en büyük peygamber”¹¹⁰ olduğu belirtilmektedir. Diğer bir kitaptaysa “*Elbette Peygamberimizin buyurduğu gibi tabiat olayları insanların doğumu ve ölümüyle değişmez. Bir insan doğdu ya da öldü diye ay ya da güneş tutulmaz. Yağmur yağmaz veya kıtlık olmaz. Ama O, Allah’ın Habibi, en sevgilisi idi. O’nun geleceği tüm insanlığa müjdelenmiş, işaretleri bildirilmişti. O özeldi. Dünyaya gelişi de özel oldu.*”¹¹¹ Denilmektedir. Aslında bu ifade kendi içinde çelişkilidir. Yazar, insanın doğumuyla tabiat olayları değişmez dedikten sonra Peygamberin doğumunu bu durumdan istisna tutmakta, böylece Peygamber’i insanlardan uzaklaştırarak ulaşılamaz bir konuma taşımaktadır.

Âlimlerin bazıları bu olağanüstü olayların Hz. Peygamber’e duyulan aşırı sevgi neticesinde onu yüceltme eğilimiyle ortaya çıkan kurgular olduğunu belirtirken¹¹² bazılarıysa bu olağanüstü olayların olduğunu kabul etmektedir.¹¹³ Kur’ân-ı Kerim, Hz. Peygamber’in yetimliği dışında doğumu ve çocukluk döneminden hiç bahsetmemektedir. Bu durum, bazı rivayetlerin aksine Hz. Peygamber’in tamamen tabii bir şekilde doğup yetiştiği, herhangi bir olağanüstülük yaşanmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca muteber hadis kitaplarında da Hz. Peygamber’in doğumun öncesi, doğum esnası ve sonrası hakkında anlatılan olağanüstü bir olaya yer verilmemiştir.¹¹⁴

¹⁰⁸ Bkz. ed-Dimeşkî, *Peygamber Külliyyatı*, c. I, s. 290.

¹⁰⁹ Bkz. Sezgin, s. 37; Karadeniz, s. 3.

¹¹⁰ Bkz. Damla, 2008, s. 30.

¹¹¹ Çelikkol Kara, 2009, s. 27.

¹¹² Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 65.

¹¹³ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 7-12.

¹¹⁴ Bkz. Bünyamin Erul, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, *Diyanet İlmî Dergi*, (Hz. Peygamber’imiz Özel sayısı), Ankara, 2003, s. 36.

Anlatılan bu olaylar çocuklarda merak ve ilgi uyandıracak nitelikte olup özellikle bu kısımlar masal çağı çocuklarının beğeniyle dinleyeceği veya okuyacağı konulardır. Ancak masallar çocuklara başka konularda anlatılmalıdır. İnanıldığı dinin peygamberini, çocuğa masal kahramanı gibi sunmak çocukla Hz. Peygamber'in arasını açmaktan, onu ulaşılması zor bir kahraman olarak göstermekten başka bir sonuç doğurmaz.

Yeni bir yıldızın doğduğunu keşfeden Yahudi kâhinin “Peygamberlik İsrailoğullarından gitti” demesi¹¹⁵, çocuklar için tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Bu cümlenin çocuklar tarafından anlaşılabilmesi için öncelikle Yahudilerin peygamber tasavvuru ve tutumları hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir.

Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in Peygamberimiz doğunca onu alıp Kâbe'ye götürdüğü ve orada O'nun için dua ettiği belirtiliyor.¹¹⁶ Ancak Peygamber doğduğunda Kâbe'deki 360 put devrildiyse şehirde bir kargaşa ortamı oluşmalı değil miydi? Bu durumdan hiç bahsedilmemekte her şey olağan akışındaymış gibi dedesinin Kâbe'ye gittiği anlatılmaktadır.

Hz. Peygamberin sünnetli olarak doğması muhtemel ise de bu konuda muteber hadis kaynaklarında hiçbir bilgi mevcut değildir.¹¹⁷ Dedesi tarafından doğumunun yedinci günü sünnet ettirildiği de söylenmektedir.¹¹⁸ Bu rivayetlerin O'nu övmek için söylendiği açıktır.¹¹⁹ Ancak Hz. Peygamber'in üstünlüğünü, kendi elinde olmayan bir özelliğe dayandırılması doğru değildir. Üstünlük insanın kendi iradesiyle yaptığı işlerde aranmalıdır. Hz. Peygamberin değeri fizikî yaratılışında değil, getirdiği mesajdadır.¹²⁰ Sünnetli doğmak kişiye statü kazandıran bir durum olmadığı gibi bu konunun çocuk kitaplarında yer alması da aşırı ayrıntıdır.

---

¹¹⁵ Bkz. Bahadıroğlu, s. 26; Sahhar, s. 43; Sezgin, s. 39.

¹¹⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 171.

¹¹⁷ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 38.

¹¹⁸ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 61.

¹¹⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 68.

¹²⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 210.

Kitapların çoğunda Âmine'nin bebeğın adını Muhammed koymasđ gerektiğini rüyada gördüğü belirtilmekte bu durum kaynaklarda da böyle geçmektedir.¹²¹ Kitaplarda konu ile ilgili farklı anlatımlar şöyledir; dedesinin gelip adı Muhammed olsun herkes onu övsün dediği,¹²² zaten annesinin de rüyasında bu ismi gördüğü¹²³, dedesinin dokuz yıl önce ölen oğlu Gusam'ın anısını yaşatmak için onun adını koymak istediği Âmine'nin buna itiraz edip rüyasında gördüğü Muhammed adını koyduğu anlatılmaktadır.¹²⁴

4- Peygamberimizin Sütanneye Verilmesi

Amine'nin peygamberimizi yedi gün emzirdiği sonra Ebu Leheb'in hizmetçisi Süveybe'nin Rasulullah'ı emzirdiği ve peygamberimizin üç gün kadar hasta olup sonra iyileştiği belirtiliyor.¹²⁵ Kaynaklarda da geçen¹²⁶ bu bilgiyi çocuk kitaplarında vermenin ayrıntı ve gereksiz olduğu kanaatindeyiz.

Sütanneye verilme hadisesi o döneme ait bir adet olup günümüzde bilhassa ülkemizde böyle bir uygulama yoktur. Onun için bebeklerin sütanneye verilme olayının çocukların daha iyi kavrayabilmeleri için daha geniş açıklanması gerekir.

Bir kitapta Halime'nin yurdu Benî Bekir olarak geçerken,¹²⁷ diğerlerinde Benî Sa'd olarak geçmektedir. Kaynaklarda ise Halime'nin kabilesi Benî Sa'd olarak geçmektedir.¹²⁸

Kitaplarda verilen peygamberin sütanneye verilis tarihi, orda kalıs ve oradan ayrılış tarihleri arasında farklılıklar vardır. Mesela; Peygamberin sütannesinin yanında kimi kitapta 5 yaşına kadar kaldığı, kimisinde 4 yaşına, kimisinde ise 3 yaşına kadar

¹²¹ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 126; Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 15.

¹²² Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 126.

¹²³ Bkz. Damla, s. 26; Asım Uysal, s. 64.

¹²⁴ Bkz. Sahhar, s. 41.

¹²⁵ Bkz. Okur, s. 55; Çelikkol Kara, 2009, s. 38.

¹²⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 69.

¹²⁷ Bkz. Sezgin, s. 42; Çelikkol Kara, 2009, s. 39.

¹²⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. I, s. 172.

kaldığı anlatılıyor. Bu hususta kaynaklarda görüş ayrılığı olmakla birlikte, İbn-i İshak peygamberin altı yaşına kadar sütannesinin yanında kaldığını belirtmektedir.¹²⁹

Peygamberimizin peygamber olmadan önceki hayatına dair kaynaklarda çok az bilgi mevcut olmasına rağmen çocuk kitaplarının en çok mucizevî olayı bu dönemde verdiğini görüyoruz. Adeta bu dönemde zaman olağanüstü olaylarla geçmektedir. Bu olağanüstülükleri kısaca şöyle sıralayabiliriz; Hz. Peygamber'i aldıktan sonra Halime'nin sütünün¹³⁰ artması,¹³¹ Halime'nin bebeği alıp köye dönerken yavaş eşeğinin¹³² hızlanması,¹³³ Halime'nin hayvanlarının sütünün¹³⁴ artması,¹³⁵ hatta Halime'nin koyunlarının gezerken memelerinden şıp şıp diye süt gelmesi, bu yüzden halkın çobanlara "Halime'nin koyunları nerde otluyor, onların koyunları çok besili ve süt veriyor"¹³⁶ dediği,¹³⁷ ekinlerinin vs.¹³⁸ bereketlenmesi,¹³⁹ yağmur duasına çıkılması,¹⁴⁰ bu sırada bir bulutun bebeği gölgelediği sonra o bulutun büyüyerek yağmur bulutuna dönüştüğü,¹⁴¹ göğsün yarılması¹⁴² hadisesi,¹⁴³ Hz. Peygamber'in Halime'nin sol göğsünü¹⁴⁴ emmemesi¹⁴⁵, daha küçüklüğünden itibaren peygamberimizi canlı-cansız bütün varlıkların tanınması,¹⁴⁶ Sekiz aylıkken konuşmaya başlaması, dokuz

¹²⁹ Bkz. Şiblî, *Sîretü'n- Nebî*, s. 127.

¹³⁰ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹³¹ Bkz. Damla, s. 28; Erdoğan, s. 13; Damla, 2008, s. 36; Bahadıroğlu, s. 36; Sahhar, s. 49; Sezgin, s. 46; Kandemir, s. 8; Karadeniz, s. 10; Çelikkol Kara, 2009, s. 40; Asım Uysal, s. 74; Mürşide Uysal, s. 39.

¹³² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹³³ Bkz. Damla, s. 28; Yıldırım, 20; Erdoğan, s. 15; Damla, 2008, s. 35; Bahadıroğlu, s. 36; Sahhar, s. 49; Okur, s. 59; Sezgin, s. 46; Varlı, s. 8; Karadeniz, s. 10; Çelikkol Kara, 2009, s. 41; Asım Uysal, s. 74; Mürşide Uysal, s. 39.

¹³⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹³⁵ Bkz. Damla, s. 28; Erdoğan, s. 15; Damla, 2008, s. 36; Bahadıroğlu, s. 36; Sahhar, s. 49; Okur, s. 59; Varlı, s. 11; Çağlaroğlu, s. 7; Kandemir, s. 8; Karadeniz, s. 11; Çelikkol Kara, 2009, s. 42; Asım Uysal, s. 75; Mürşide Uysal, s. 40.

¹³⁶ İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹³⁷ Bkz. Damla, s. 30; Erdoğan, s. 16; Bahadıroğlu, s. 37; Okur, s. 59; Sezgin, s. 46; Karadeniz, s. 11; Çelikkol Kara, 2009, s. 44; Asım Uysal, s. 75; Asım Uysal, s. 41.

¹³⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹³⁹ Bkz. Bilmen, s.12; Yıldırım, 20; Damla, 2008, s. 36; Yenidinç, s. 4; Çağlaroğlu, s. 7; Çelikkol Kara, 2009, s. 44; Mürşide Uysal, s. 75; Asım Uysal, s. 41.

¹⁴⁰ Bkz. Damla, s. 31; Damla, 2008, s. 38; Bahadıroğlu, s. 40; Sezgin, s. 52; Varlı, s. 11; Çağlaroğlu, s. 7.

¹⁴¹ Bkz. Damla, s. 31; Sezgin, s. 53; Varlı, s. 11; Karadeniz, s. 11.

¹⁴² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹⁴³ Bkz. Damla, s. 34; Erdoğan, s. 19; Asım Uysal, s. 80; Mürşide Uysal, s. 41; Çelikkol Kara, 2009, s. 53.

¹⁴⁴ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 31.

¹⁴⁵ Bkz. Bahadıroğlu s. 40; Erdoğan, s.1.

¹⁴⁶ Bkz. Sezgin, s. 46.

aylıkken pürüzsüz konuştuğu ve on aylıkken okla attığı hedefi tam¹⁴⁷ vurması,¹⁴⁸ Hz. Peygamber'in kardeşi Abdullah'la koyun otlatırken nereye gitse başında bir bulut kümesi belirmesi,¹⁴⁹ onların aslında bulut şekline girmiş meleklerin koruması olduğu¹⁵⁰ aktarılmaktadır.

Aslında verilen bilgilerin ilk siyer kaynaklarıyla paralellik arz ettiği görülmektedir. Ancak bu bilgilerin çocuklara verilip verilemeyeceği tartışmalıdır. Anlatılan bu olaylarla çocukların zihninde mucizevî bir peygamber tasavvuru oluşturmaktadır.

Olaylar Hz. Peygamber'i övme adına fazla abartılmaktadır.¹⁵¹ Peygamber'in sütannesinin yanında yaşadığı birçok olağanüstü olay anlatılsa da bu konuda söylenebilecek en fazla şey, bu yetimin onlara fark edilecek derecede bereketli ve hayırlı gelmiş olmasıdır.¹⁵²

Çocuğun, Rasulullah'ı kendine örnek alabilmesi için onu kendine yakın görebilmesi gerekir. Çocukluk dönemi böyle mucizelerle dolu bir peygamber, örnek alınamayacağı gibi bu durum peygamberi ulaşılamaz bir noktaya taşımakta ve çocukla peygamber arasına aşılması zor mesafeler sokmaktadır.

5 - Göğsün Yarılma Hadisesi

Göğsün yarılma hadisesi kitapların çoğunda geçmektedir. Hadiseyi anlatan kitaplar genel olarak konuyu aynı şekilde işlemektedir. Olay kitaplarda şöyle anlatılmaktadır; Peygamberimiz sütkardeşi Abdullah'la koyunları otlatmaya gider, Abdullah bir ağacın altında uykuya dalar, bu sırada iyi insanlar oldukları her hallerinden

¹⁴⁷ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 32.

¹⁴⁸ Bkz. Karadeniz, s. 14.

¹⁴⁹ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, s. 21.; ed- Dımeşkî, *Peygamber Külliyyatı*, c. I, s. 335.

¹⁵⁰ Bkz. Damla, s. 33; Yeniding, s. 4; Okur, s. 61; Sezgin, s. 60.

¹⁵¹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 72.

¹⁵² Bkz. Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", s. 38.

belli olan beyaz giyinmiş iki yabancı Hz. Peygamber'e selam verir. Hz. Peygamber'i çimlere yatırıp, göğsünü karla temizlerler, işleri bitince de hemen kaybolurlar.¹⁵³

Bu olayla ilgili farklı anlatımlar ise incelediğimiz kitaplarda şöyle geçmektedir; yanına güler yüzlü bir adamın geldiği onun yıllar sonra ona vahiy getirecek Cebrail olduğu, kalbinden iki kan pıhtısını atıp, “ Artık şeytan sana bir şey yapamaz.” dediği,¹⁵⁴ yine başka bir kitapta olay anlatıldıktan sonra sonuç kısmı şöyle bağlanıyor, “iki melek, nur çocuğun kalbini bütün insanlarda bulunan kötü duygulardan, günahlardan temizlemiş, içine nur ve huzur doldurmuştu, O günahsızdı”¹⁵⁵, bu olayla Hz. Peygamber'in kalbi ileride kendisine gönderilecek vahye hazırlanmıştır.¹⁵⁶

Bir kitapta da Göğsün yarılması olayının devamı olarak, halkın çocuğa cin çarptığını iddia ettiği, Halime'nin de olanları yorumlatmak için bir kâhine gittiği, kâhin Hz. Muhammed (s.a.v.)'i dinleyince O'nun son peygamber olduğunu anladığı ve bu çocuğu öldürün diye bağırdığı ve Halime'nin Hz. Muhammed (s.a.v.)'i oradan zor kaçırdığı anlatılmaktadır.¹⁵⁷

Bu olayı çocukların seviyesine indirerek anlatma çabasıyla farklı şekilde anlatan yazarlar da olmuştur. Mesela; “Bir gün Hz. Peygamber koyunların yanında beklerken iki kişinin yaklaştığını gördü, bu adamları önceden görmemişlerdi, selamlaştılar, adamlardan biri doktor olduğunu söyledi, yanındaki de oğluydu. Doktor, oğlunun göğsünde bir rahatsızlık olduğunu anlattı, onu iyileştirmek için bir yardımcı arıyorlardı. Hz. Muhammed kendisinin de göğsünde sıkıntı hissettiğini söyledi. Bunun üzerine doktor önce seni iyileştirelim diye onu otların üzerine yatırdı.... Hz. Peygamber için rahatladığını hissetti, Allah O'nu tüm kötülüklerden temizliyordu.”¹⁵⁸ Bu örnekte olay çocukların seviyesine indirelim diye basitleştirilmiş ve gülünç bir şekilde anlatılmıştır. Olaylar anlatılırken kurgulama yapılması elbette kaçınılmazdır. Önemli olan bu kurgunun en doğru şekilde yapılmasıdır.

¹⁵³ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 175.

¹⁵⁴ Bkz. Kandemir, s. 10.

¹⁵⁵ Bahadıroğlu, s. 44.

¹⁵⁶ Bkz. Sezgin, s. 60; Karadeniz, s. 17.

¹⁵⁷ Bkz. Çelikkol Kara, 2009, s. 56.

¹⁵⁸ Bkz. Varlı, s. 13.

Burada cevaplanması gereken bazı sorular vardır. İslâmî anlayışa göre her çocuğun fitrat üzerine ve günahsız olarak doğduğu kabul edildiğine göre 3- 4 yaşındaki bir çocuğun kalbinde günahlar nasıl mevcut olabilir?¹⁵⁹ Rasulullah'ın hanımlarının Hz. Muhammed'(s.a.v.)'in göğsündeki izi görüp çeşitli vesilelerle dile getirmeleri gerekmez miydi? Ayrıca günahların giderilmesi gibi bir manevi temizliği yapmak için böyle maddî bir ameliyata gerek var mıdır?¹⁶⁰

Bu olayın çocuklara anlatılmasının yararı değil zararı olduğu kanaatindeyiz. Özellikle masal çağı çocukları anlatılan olaydan etkilenip korkabilirler. Okul dönemi çocukları ise kalpleri yıkanmadığı için, kendilerini günahkâr hissederek üzülebilir.

Göğsün yarılması hadisesinden sonra çocuğun başına bir şey gelmesinden endişelenen Halime ve eşi çocuğu annesine götürür, olayı Âmine'ye anlattıklarında şaşırmayan¹⁶¹ Âmine; “Benim küçük oğlumda büyük sırlar gizlidir” diyor.¹⁶² Âmine'nin bu sözü gizemli bir hava oluşturmaktadır.

Bir başka kitapta da Halime'nin Ukaz panayırına gittiği ve orda Rasulullah'ı bir sihirbaza emanet ettiği onun da peygamberimize bakıp “Öldürün şu çocuğu!” diye bağırdığı fakat o sırada Halime'nin Hz. Peygamber'imizi oradan kaçırdığı belirtiliyor. Sihirbazın “O sizin ilahlarınızı parçalayacak, dindaşlarınızı öldürecek bir çocuktur” dediği daha sonra Halime'nin Muhammed'i annesine getirirken yolda kaybettiği onu yolda bulanların eve getirdiği, Halime'nin gördüğü bu olaylar sonucu korktuğu için çocuğu getirdiği¹⁶³ belirtiliyor.¹⁶⁴

Bu olayla da sihirbaz gelecekte haber verebilen, bilge bir kişi olarak sunulmuştur. Bu durum çocuğun sihirbazlara olan güven ve saygısını arttırabileceğinden yanlış bir yönlendirmez.

¹⁵⁹ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 39.

¹⁶⁰ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 64.

¹⁶¹ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 176.

¹⁶² Bkz. Damla, s. 34.

¹⁶³ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 176.

¹⁶⁴ Bkz. Sahhar, s. 53; Okur, s. 62.

Ayrıca çocuğa böyle sihirbazları, kâhinleri anlatmak yerine Hz. Peygamber'in yıllar sonra bile sütannesine gösterdiği sevgi, saygı ve vefayı¹⁶⁵ anlatmak daha önemlidir. Fakat kitaplarda bu tarihî gerçekler anlatılmamaktadır.

6- Peygamberimiz Annesinin Yanında

Kitaplarda Rasulullah'ın annesiyle Medine'de geçirdiği günler hakkında detaylı bilgi verilmemektedir. Hâlbuki Medine günleri peygamberin çocukluğunda önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde Hz. Peygamberimiz yüzme ve ok atıcılık gibi spor dalıyla tanışmış, yıllar sonra Müslümanlara bu meziyetleri çocuklarına öğretmelerini öğütlemiştir.¹⁶⁶

Birkaç kitapta Hz. Peygamber'imizin dayısıgilin yanında güreş,¹⁶⁷ yüzme,¹⁶⁸ binicilik,¹⁶⁹ ok atıcılık¹⁷⁰ gibi sporları öğrendiğine kısaca değinilmektedir. Aslında günümüzde çocukluğunu bilgisayar başında oyun oynayarak geçiren evlatlarımızın bu tür aktivitelere teşvik edilmesi önemlidir. Bu türlü aktiviteler çocuğu hayata hazırlayıcı niteliktedir.¹⁷¹ Ayrıca çocukların, Hz. Peygamberin çocukluk yıllarında, aynı kendileri gibi oyun oynadığını, spor yaptığını bilmeleri çocuk ile Peygamber arasında bir köprü kurulmasını sağlar. Bu tür bilgilerin çocuklara aktarılması, çocuğun kendisini Hz. Peygamber ile daha kolay özdeşleştirebilmesini sağlayacaktır.

Bir kitapta Medine'de dayısının oğlu Nabiğa'nın evinde kaldıkları¹⁷² belirtilirken¹⁷³ diğer kitaplarda Hz. Peygamber'imizin dayısıgilin yanında kaldığı belirtiliyor.

---

¹⁶⁵ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 77.

¹⁶⁶ Bkz. İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yay., Ankara, 1989, c. VIII, s. 49.

¹⁶⁷ Bkz. Yenidinç, s. 7.

¹⁶⁸ Bkz. Damla, s. 37; Sahhar, s. 56; Okur, s. 66; Kandemir, s. 11; Karadeniz, s. 19; Asım Uysal, s. 91; Mürşide Uysal, s. 43; Çelikkol Kara, 2009, s. 67; Aydın, s. 14.

¹⁶⁹ Okur, s. 66; Aydın, s. 14.

¹⁷⁰ Bkz. Damla, s. 37.

¹⁷¹ Bkz. İbrahim Canan, *Hız. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye*, Işık Akademi Yay., İstanbul 2010, s. 299.

¹⁷² Bkz. Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 64.

¹⁷³ Bkz. Bahadıroğlu, s. 45.

Bir kitapta, Medine'deyken, sokakta Hz. Muhammed (s.a.v.)'i gören iki Yahudinin onu tanıyıp sırtındaki Peygamberlik mührüne bakınca, “*Bu çocuğa iyi bakın o büyüyünce peygamber olacak.*”¹⁷⁴ dedikleri, başka bir kitapta da “*Burası (Medine) O'nun hicret edeceği yerdir. Bu şehirde büyük savaşlar, göçler ve işler olacak.*”¹⁷⁵ dedikleri belirtiliyor.¹⁷⁶

Annesi vefat ederken rüyasında Hz. Muhammed (s.a.v.)'in büyüyünce çok büyük biri olacağını gördüğünü¹⁷⁷ söylüyor.¹⁷⁸ Başka bir kitapta “insanlara helal ve haramı öğretecek Peygamber olarak gönderileceksin, Allah seni putlardan ve putperestlikten koruyacak”¹⁷⁹ diyor.¹⁸⁰ Bu olaylar, Rasulullah'ın risaleti öncesi hayatında peygamber olacağını bilmediği şeklindeki Kur'ânî bilgi ile çelişmektedir.¹⁸¹

7- Peygamberimiz Dedesinin Yanında

Rasulullah'ın dedesinin alnında görülen nurun önce oğlu Abdullah'a sonra torunu Muhammed'e geçtiği¹⁸² belirtilir.¹⁸³

Abdumuttalib'in yanında kalırken dedesinin bir kralı ziyarete gitmesi hakkındaki olay kitaplarda¹⁸⁴ farklı şekillerde anlatılmaktadır. Bunlar; bilge olan kralın okuduklarına göre Mekke'de annesi-babası olmayan dedesinin yanında kalan ileride son peygamber olacak bir çocuk bulunduğu ve tahminine göre onun dedesinin Abdulmuttalib olduğunu söyler, o da bu duruma sevinir.¹⁸⁵

¹⁷⁴ Bkz. Damla, s. 39; Özdamarlar, s. 7; Çelikkol Kara, 2009, s. 67.

¹⁷⁵ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 51.

¹⁷⁶ Bkz. Bahadıroğlu, s. 47.

¹⁷⁷ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 52.

¹⁷⁸ Bkz. Damla, s. 40.

¹⁷⁹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 53.

¹⁸⁰ Bkz. Erdoğan, s. 21; Sezgin, s. 67; Karadeniz, s.20.

¹⁸¹ Bkz. “ Sen bu kitab'ın sana vahyolunacağını ummuyordun. (Bu) ancak Rabbinden bir rahmet (olarak gelmiş) tir. O halde sakın kâfirlere arka çıkma!” Kasas, 86.

¹⁸² Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, s. 10.

¹⁸³ Bkz. Yenidinç, s. 8.

¹⁸⁴ Bkz. Damla; Bahadıroğlu; Er.

¹⁸⁵ Bkz. Damla, s. 43.

Bir başka kitapta Yemen'in yeni hükümdarı Seyf'i tebrike gittiklerini Abdumuttalib'in tatlı dilliliği sonucu hükümdarın onları misafir ettiği ancak 1 ay sonra yanına çağırıp onlarla tekrar görüştüğü, Abdülmuttalib'e sırtında peygamberlik mührü olan ana-babası olmayan şu an dedesinin yanında kalan sonra amcasının yanında kalacak olan kıyamet gününde inanlara önder, batıl dinleri yok edecek, putperestliği bitirecek eski kitaplarda okuduğuna göre zamanı gelince Medine'ye göçecek bir çocuk olduğunu söylediği, Abdülmuttalib'in de "O benim torunumdur." demesi üzerine kralın "torununu koru" deyip her yıl onun hakkında bilgi istediği anlatılıyor.¹⁸⁶ Başka bir kitapta da Yemen tarafında bir valiyi tebrike gittikleri, vali gelenlerin Mekkeli olduklarını öğrenince kutsal kitaplarda ana-babası olmayan şuan dedesinin yanında kalan, sonra amcasının yanında kalacak, getireceği din dünyaya yayılacak, Medine'ye göçecek bir çocuk olduğu ve Yahudilerin ona düşman olacağını söyler. Abdülmuttalib'e de eğer öyle bir çocuk tanıyorsa, onu Yahudilerden korumasını, tahminine göre de Abdülmuttalib'in o çocukla bir ilgisi olduğunu¹⁸⁷ söyler.¹⁸⁸

Bu olaylarda valinin verdiği bilgiler insanı hayrete düşürecek kadar detaylıdır. Hz. Peygamber'in kendisi kırk yaşına kadar ki hayatı hakkında fazla bir şey anlatmamaktadır. Bütün bunların Hz. Peygamber'i övmek için uydurulmuş rivayetler olduğu açıktır. Ayrıca Hz. Peygamber'in "Bir kâhine başvuran kişi, Muhammed'e indirilene küfretmiş olur"¹⁸⁹ hadisini düşündüğümüzde, onun ileride peygamber olacağını gösteren bu kehanet türü rivayetlere prim vermememiz gerektiğini anlıyoruz.¹⁹⁰

Dedesinin kimsenin oturmadığı bir minderinin olduğu ve ona sadece Hz. Peygamber'in oturmasına izin verdiği,¹⁹¹ neredeyse incelediğimiz bütün kitaplarda yer almaktadır. İki kitapta ise dedesiyle yağmur duasına çıkmaları anlatılmaktadır.¹⁹²

¹⁸⁶ Bkz. Bahadıroğlu, s. 54; Er, c. I, s. 145.

¹⁸⁷ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 58-63.

¹⁸⁸ Bkz. Sezgin, s. 72; Karadeniz, s. 23; Mürşide Uysal, s. 47.

¹⁸⁹ Bkz. Canan, *Kütüb-i Sitte*, c. VIII, s. 93.

¹⁹⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 80.

¹⁹¹ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. I, 180.

¹⁹² Bkz. Asım Uysal, s.103; Çelikkol Kara, 2009, s. 76.

Kitaplarda peygamberin amcası Ebu Talib'e emanet edilmesi olayı üç farklı şekilde anlatılmaktadır. Bunlar; Abdülmuttalib vefat ederken amcaları Zübeyir ve Ebu Talib'in Hz. Peygamber'i yanına alma hususunda kura çektikleri ve Kur'ânın Ebu Talib'e çıktığı,¹⁹³ Abdülmuttalib'in torununu kime vereceğine karar verdikten sonra oğullarının hepsini yanına çağırıp bu durumu bir de Hz. Muhammed (s.a.v.)'e sorması, O'nun da Ebu Talib amcasını seçmesi,¹⁹⁴ Abdulmuattalib'in Peygamberimizi direkt Ebu Talib amcasına emanet ettiği¹⁹⁵ şeklindedir. Kaynaklarda da durum aynı şekilde kaydedilmektedir.¹⁹⁶

Bir kitapta, çocuk eserlerinde hiç yeri olmaması gerektiği halde Hz. Peygamberimizin dedesi kefenle resmedilmiştir.¹⁹⁷ Bu tarz resimlemelerin çocuğa yararından çok zararı olacağı kanaatindeyiz. Günümüzde çocuklar için hazırlanan çizgi filmlerde bol miktarda vurdulu, kırdılı sahneler olsa da kanlı sahneler pek yoktur. Çocukların ruh dünyası gözetilerek ölüm teması işlenmemektedir.

8- Peygamberimiz Amcasının Yanında

Rasulullah'ın amcasının Mekke'nin yeni lideri olduğu, kuraklık zamanı Hz. Muhammed (s.a.v.)'i yanına alıp yağmur duasına çıktığı¹⁹⁸ ve yağmur yağdığı,¹⁹⁹ amcasının evine bereket getirdiği²⁰⁰ ve onu zenginleştirdiği,²⁰¹ on yaşında amcasının koyunlarına çobanlık²⁰² yaptığı,²⁰³ arkadaşlarıyla koşu yarışı ve güreş yaptığı²⁰⁴ kitaplarda anlatılmaktadır.

¹⁹³ Bkz. Erdoğan, s. 24.

¹⁹⁴ Bkz. Bahadıroğlu, s. 55; Asım Uysal, s. 123; Mürşide Uysal, s. 47.

¹⁹⁵ Bkz. Çelikkol Kara, 2009, s. 80; Aydın, s. 17.

¹⁹⁶ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 65.

¹⁹⁷ Bkz. Kandemir, s. 12.

¹⁹⁸ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 84-5.

¹⁹⁹ Bkz. Damla, s. 48; Bahadıroğlu, s. 58; Sezgin, s. 77; Damla, 2008, s.41; Karadeniz, s. 25

²⁰⁰ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 150.

²⁰¹ Bkz. Yeniding, s. 8; Damla, 2008, s. 41; Asım Uysal, s. 105; Mürşide Uysal, s. 49; Çelikkol Kara, 2009, s. 81.

²⁰² Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 152.

²⁰³ Bkz. Damla, s. 49; Okur, s. 75; Asım Uysal, s. 104; Mürşide Uysal, s. 50.

²⁰⁴ Bkz. Okur, s. 76.

Peygamberimizin küçüklüğünde çobanlık yapmasının²⁰⁵ çocuklara anlatılması gerekmektedir. Çünkü bu olay çocukların, Hz. Muhammed (s.a.v.) 'in de normal bir insan olduğunu idrak etmesini sağlayacaktır. Böylece çocuk Hz. Peygamber'i kendine daha yakın hissedecektir. Ayrıca bu bilgi çocukların yaşlarına uygun olarak aile içinde sorumluluk alması gerekliliği hususunda da önemli bir örnek teşkil edecektir.

Mekke'de düzenlenen şenlikleri merak eden Peygamberimiz iki defa onları izlemek için koyunları arkadaşına emanet etmiştir. Ancak ikisinde de şenlikleri izlemek için oturduğu yerde²⁰⁶ uyuyakalmıştır.²⁰⁷ Erul, bu olaya muteber hadis kaynaklarından hiçbirinin değinmediğini belirtir.²⁰⁸ Bu olayla peygamberlik öncesi hayatında da Allah'ın O'nu koruduğunu ispat çabası vardır.²⁰⁹

Kitapların birinde geçen şu ifadelerin de Rasulullah'a duyulan aşırı sevginin tezahürü olduğunu düşünüyoruz; Ebu Talib'in eşinin dikkatini çeken bir durum da her sabah yataktan kalkan çocuklarının saç-başı dağınık, gözleri çapaklıyken; Hz. Peygamber'in eli yüzü tertemiz, saçlarının taranmış ve mis gibi kokuyor²¹⁰ olduğudur.²¹¹ Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bir gün dahi açlıktan susuzluktan ağlamadığı, sanki melekler tarafından doyurulduğu, temizlendiği ve korunduğu anlatılmaktadır.²¹² İnsan doğasını aşan ve peygamberliğinde bile açlık çeken Hz. Muhammed (s.a.v.)'in risalet öncesindeki hayatında açlık çekmediği şeklindeki bu ifadeler abartılıdır.²¹³ Ayrıca temizliğe önem veren Peygamberin bu hassasiyeti de abartılıp farklı bir boyuta taşınmıştır.

Yine Rasulullah amcasıyla bir sefere çıktıklarında çok susadıkları, amcası Hz. Peygamber'in olduğu yerde açlık ve susuzluk çekilmeyeceğini bildiğinden yeğenine

²⁰⁵ Bkz. Şiblî, *Sîretü'n- Nebî*, s. 129.

²⁰⁶ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 164.

²⁰⁷ Bkz. Damla, s. 49; Sahhar, s.62; Okur, s. 96; Varlı, s. 22; Mürşide Uysal, s. 51; Asım Uysal, s. 130.

²⁰⁸ Bkz. Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", s. 45.

²⁰⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 103.

²¹⁰ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 81.

²¹¹ Bkz. Asım Uysal, s. 107.

²¹² Bkz. Damla, 2008, s. 40.

²¹³ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 81.

susadığını söylediği bunun üzerine Peygamberin ayağını yere vurduğu ve oradan fıskiye gibi su çıkmaya²¹⁴ başladığı²¹⁵ anlatılmaktadır.

Kitaplarda “*çocukluğu bile muhteşemdi, harikalarla doluydu*” gibi ifadeler geçmektedir.²¹⁶ Bu gibi sözler, okuyan çocuklarda saygı hissi oluştursa da, Hz. Peygamber’le çocuklar arasına mesafe koymakta ve peygamberi model insan konumundan çıkarmaktadır.

9- Rahip Bahira Olayı

Bazı kitaplar, Bahira olayına değinmezken bazıları,²¹⁷ bu olayı ayrıntılı bir şekilde işlemektedir. Aşağıda bu olayın işleniş örnekleri ve kitaplarda belirtilen farklı yönleri verilmiştir.

Hz. Peygamberimiz amcasıyla Şam’ a doğru giden ticaret kervanına katıldığı,²¹⁸ yolculuk esnasında anne ve babasının kabirlerini ziyaret ettiği, Meyden, Eyke ve Semud kavimlerinin harabelerini gördüğü ve insanlardan bunların ibret verici hikâyelerini dinlediği, puta tapmayan insanlarla da karşılaştığı, onları dinlediği ve izlediği, bunların kilise denen yerde ibadet ettikleri, ayin yaptıkları, bazılarının dünyaya hiç önem vermediği ve az yemek yediği, Hz. Peygamberimizin bütün bu gördükleri hakkında düşündüğü belirtilir.²¹⁹ Anlatılan bu bilgiler sanki Hz. Peygamber’in İslam dinini Hıristiyanlardan öğrendikleriyle kurdu tezine zemin hazırlar niteliklidir.

Hz. Peygamber’in hiçbir zaman putlara tapmadığına ve Allah’ın O’nu koruduğuna da değinilir.²²⁰ Busra’daki Bahira’nın son peygamberin bir gün Busra’ya geleceğini ve başında O’nu gölgeleyen bir bulut olacağını okuduğu²²¹, Bahira’nın kervanı takip eden

²¹⁴ Bkz. ed- Dımeşkî, *Peygamber Külliyyatı*, c. II, s. 121.

²¹⁵ Bkz. Damla, s. 54.

²¹⁶ Bkz. Bahadıroğlu, s. 58.

²¹⁷ Bkz. Yıldırım, s. 28; Damla, s. 53; Bahadıroğlu, s. 80; Deveci, s. 47; Sahhar, s. 58; Özdamarlar, s. 8; Okur, s. 86; Süphandağı, 2010, s. 15; Kandemir, c. I, s. 14.

²¹⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 193.

²¹⁹ Bkz. Okur, s. 86- 9 3; Damla, 2008, s. 95.

²²⁰ Bkz. Varlı, s. 21.

²²¹ Bkz. Yenidinç, s. 12; Okur, s. 91.

bulutu²²² gördüğü,²²³ sanki çevredeki ağaçların kervana doğru selam verir gibi eğilip kalktığını gördüğü,²²⁴ başka bir kitapta bu bulutların Hz. Peygamber'i gölgeleyen iki melek olduğu, Bahira'nın bir bulutun ömür boyu Hz. Peygamber'i güneşten koruyacağını okuduğu ve o sırada peygamberin çocuk yaşta olması gerektiğini bildiği belirtilir.²²⁵

Başka bir kitapta Hıristiyan rahip kervanı takip eden bulutu görüp çok önemsemediği, kervan mola verince herkes ağaç gölgesine oturup, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in güneş altında kaldığı ve ağaçların O'nu gölgelemek için dallarını²²⁶ eğdiği,²²⁷ o zaman Bahira'nın kervanda olağanüstü birisinin olduğunu anladığı yazmaktadır. Bu yüzden Bahira'nın kervandakileri yemeğe davet ettiği, gelenler içinde aradığı kişiyi bulamayınca herkesin gelip gelmediğini sorduğu, kervanın başında durması için bir çocuk bıraktıklarını öğrenince hemen onu da çağırttığı²²⁸ belirtilir. Amcasıyla Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ayrı bir odaya alır. Rahip Bahira'nın peygamberlik mührünü görünce²²⁹ öpüp, ağladığı,²³⁰ sırtındaki peygamberlik mührüne baktıktan sonra Peygamberimize sorular sorduğu ve “Bana doğruyu söyleyeceğine dair putlar üzerine yemin et”, “Lat ve Uzza adına sorulara doğru cevap ver” dediği, Hz. Peygamber'imizin de “Ben putlardan nefret ederim, onlar üzerine yemin etmem” dediği, bunun üzerine “Peki o zaman Allah adına doğru cevaplar ver” deyince Peygamberin soruları cevapladığı²³¹ belirtilir.²³² Bahira'nın aldığı cevapları beğenince amcasına “Bu kimdir?” diye sorduğu, “Oğlumdur.” yanıtını alınca inanmayıp gerçeği öğrenmek istediği ve “Yeğenimdir.” cevabını aldığı²³³ anlatılır.²³⁴ Bahira'nın Ebu Talib'e çocuğu Şam'a

²²² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 194.

²²³ Bkz. Yıldırım, s. 28; Erdoğan, s. 27; Bahadıroğlu, s. 58; Asım Uysal, s. 123; Çelikkol Kara, 2009, s. 91; Aydın, s. 20.

²²⁴ Bkz. Erdoğan, s. 27.

²²⁵ Bkz. Bahadıroğlu, s. 58.

²²⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 194.

²²⁷ Bkz. Çelikkol Kara, 2009, s. 91.

²²⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 195.

²²⁹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s. 90.

²³⁰ Bkz. Yeniding, s. 12.

²³¹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 195.

²³² Bkz. Yıldırım, s. 30; Bahadıroğlu, s. 60; Sahhar, s. 61, Erdoğan, s. 31; Çelikkol Kara, 2009, s. 94; Mürşide Uysal, s. 53; Asım Uysal, s. 122.

²³³ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 197.

²³⁴ Bkz. Yıldırım, s. 30; Bahadıroğlu, s. 60; Sahhar, s. 61, Erdoğan, s. 31; Çelikkol Kara, 2009, s. 94; Mürşide Uysal, s. 53; Asım Uysal, s. 122.

götürmemesini tembih ettiği,²³⁵ kutsal kitaba göre onun beklenen son peygamber olduğunu²³⁶ söylediği,²³⁷ onun ileride şan ve nam sahibi olacağını, bu yüzden onu Şam'a götürmeyip kıskanç Yahudilerden koruması gerektiğini²³⁸ söylediği,²³⁹ “Bu çocuğun geleceğinde büyük şeyler gizlidir. O’nu memleketine geri götür, Yahudiler O’na zarar verebilir”²⁴⁰ dediği, Ebu Talib’e yeğenine iyi bakmasını ve korumasını öğütlediği,²⁴¹ bu çocuk ileride peygamberlikle şereflenecek²⁴² dediği, O’nu tanımayan kalmayacak, O’nu al Mekke’ye geri götür yoksa Yahudiler O’nu tanır ve öldürür dediği, amcasının “Peygamberlik nedir?” diye sorduğunda “O’na Allah Teâlâ’dan emirler gelecek onlarla insanları aydınlatacak” dediği, Ebu Talip’in de Hz. Peygamber’imize “Rahibin dediğini duydun mu yeğenim?” deyip Efendimizin de bu sözleri “Evet amca”²⁴³ deyip onayladığı belirtilir. Bu olay üzerine Ebu Talib Şam’a gitmekten vazgeçer ve yeğeniyle Mekke’ye geri döner.

İlk siyer kaynaklarından İbn-i Hişam, İbn-i Sad ve İbn-i İshak da geçen bu olay hadis kaynaklarından sadece Tirmizi’nin Sünen’inde geçmektedir.²⁴⁴

Zehebî bu rivayetin metnini özetle şöyle tenkit etmektedir; Hz. Muhammed(s.a.v.)’in üstünde kendisini gölgelendiren bir bulut varsa, ağacın gölgesinin O’na doğru yönelmesi tasavvur edilemez. Çünkü bulutun gölgesinin ağacinkini yok etmesi gerekir. Öte taraftan Hz. Peygamber risalet görevini aldıktan sonra Ebû Talib’i İslâm’a davet ederken rahibin sözlerini O’na hiç hatırlatmamıştır. Dahası Kureyşlilerin de bu sözleri kendi aralarında veya başkalarına zikrettikleri bilinmemektedir. Gerçekten böyle bir olay meydana gelmiş olsaydı Mekkeliler arasında yayılır ve bilinirdi. Diğer taraftan Hz. Peygamber’in içinde nübüvvete dair bir his kalır ve Hira mağarasında kendisine ilk vahiy geldiğinde bu durum karşısında endişeye kapılmaz,

²³⁵ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 197.

²³⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 197.

²³⁷ Bkz. Damla, s. 53; Erdoğan, s. 32; Özdamarlar, s. 8; Çelikkol Kara, 2009, s. 94; Mürşide Uysal, s. 53; Asım Uysal, s. 122.

²³⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 197.

²³⁹ Bkz. Bahadıroğlu, s. 62; Varlı, s. 19; Aydın, s. 21.

²⁴⁰ Bkz. Damla, s. 53; Erdoğan, s. 32; Özdamarlar, s. 8.

²⁴¹ Bkz. Yıldırım, s. 30; Sahhar, s. 61.

²⁴² Bkz. Sezgin, s. 79; . Okur, s. 92; Karadeniz, s. 30.

²⁴³ Bkz. Okur, s.92; Karadeniz, s. 30.

²⁴⁴ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 45.

kendisinden şüphelenerek hemen eşi Hatice'ye koşmazdı. Dahası olayın tesiriyle kendisini dağdan aşağıya atma düşüncesi zihninde belirmezdi.²⁴⁵

Geçmişten günümüze pek çok ilim adamı bu hadiseyi farklı yönleriyle eleştirmiş, bazılarıysa ileri sürdükleri gerekçelere binaen onu reddetmişlerdir. Anlatılan bu olay Kur'ân'ın, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in risalet öncesi hayatında peygamber olacağını bilmediği gerçeğiyle çelişmektedir.²⁴⁶ Oryantalistler Rahip Bahira olayını kötü maksatlarına alet ettikleri için, hem klasik İslâm bilginleri ve hem de çağdaş İslâm bilginleri tarafından bu olay hakkında ciddi tenkitler yapılmaktadır.²⁴⁷

Hz. Muhammed'in peygamber olacağını önceden haber veren bu haberler, tıpkı Hz. İsa gibi Hz. Peygamber'i doğuşundan itibaren harikulâdeliklerle iç içe gösterme arzusunun bir sonucu olmalıdır. Bilindiği gibi Kur'ân'da Ehl-i Kitabın, Hz. Peygamber'i kendi öz evlatları gibi tanıdıkları, ayrıca onun bilgisini Tevrat ve İncil'de yazılı olarak buldukları belirtilmektedir. İşte bu ifadeler, erken tarihlerden itibaren siyer kitaplarına birçok sağlıksız bilginin girmesine zemin oluşturmuştur. Bir başka deyişle Müslümanlar, Kur'ân'daki bu ayetlerin içeriğini doldurmak için harekete geçmişlerdir. Bu bağlamda Yahudi hahamların O'nun ileride peygamber olarak görevlendirileceğini bilmeleri, rahip Bahira ya da Nastûra'nın bir takım alâmetlerden hareketle Hz. Peygamber'in gelecek peygamber olduğunu keşfetmeleri örnek olarak sayılabilir. Müslüman aklı bu tür olayları üretirken, Ehl-i kitapla girişilen tartışmalarda, onların kutsal kitapları ve din adamlarını referans kaynağı olarak kullanmak suretiyle kendi konumunu güçlendirmek istemiştir. Yani Yahudi muarızaya karşı, hahamların; Hıristiyan muarızaya karşı da rahiplerin Hz. Peygamber'in geleceğine dair "itiraflar"ını kullanmışlardır. Bu metodun din adamları üzerinde çok fazla olmasa da halk nezdinde çok etkili olduğu görülmektedir. Bundan dolayı bu tür argümanlar ilk siyer kitaplarında az iken, muahhar kaynaklarda ayrı başlıklar altında toplanacak kadar genişleme imkânı

---

²⁴⁵ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 158.

²⁴⁶ "İşte böyle sana da emrimizle Kur'ân'ı vahyettik. Sen, Kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola erdirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin." Şura, 52.

²⁴⁷ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 160-1.

bulmuştur. Bu genişleme normal olarak siyer malzemesinin de genişlemesi anlamına gelmektedir.²⁴⁸

Biz de siyer alanında, hakkında bu kadar tartışma yapılan bir hadisenin çocuk kitaplarında yer almasını uygun bulmamakla beraber eğer bu olaya yer verildiyse çocukların hazır bulunmuşluk seviyeleri göz ardı edilmemelidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi Yahudilerin peygamberimizi öldürme isteklerinin anlaşılabilmesi için çocuklara, Yahudilerin din ve peygamber anlayışı hakkında bilgi verilmesi gereklidir. Yahudilik hakkında bilgi sahibi olmayan bir çocuk, Yahudilerin niçin Hz. Peygamber'i öldürmek isteyeceklerini anlayamaz.

10- Peygamberimizin Gençliği

Rahip Bahira olayından sonra Rasulullah'ın gençliğine kadar hayatı hakkında ilk siyer kaynaklarında yeterli bilgi yer almadığı gibi çocuk kitaplarında da fazla bilgi yoktur.

Hz. Peygamber'in gençliği hakkında şu bilgiler verilmektedir; O'nun hiçbir zaman putlara tapmadığı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kendisine peygamberlik görevi verildikten sonra "*Ben ne zaman bir putun yanından geçecek olsam, beyaz elbiseli bir adam bana görünüp, 'Ey Muhammed! Bunlara yaklaşma ve elini sürme' derdi*"²⁴⁹ dediği²⁵⁰, Ficar savaşlarına ve Hilfu'l-Fudul antlaşmasına katıldığı anlatılmaktadır.

Güvenilir olduğundan dolayı peygamberimize verilen "El-Emîn" sıfatı bütün kitaplarda geçmektedir. Peygamberimizin bu üstün ahlâkî özelliğinin çocuklara örnek olarak sunulması çok yerinde ve faydalıdır.

---

²⁴⁸ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 138.

²⁴⁹ Bkz. Okur, s. 82.

²⁵⁰ Bkz. ed-Dımeşkî, c. II, s. 134.

11- Ficar Savaşları

17 yaşında, Kureyş'in de içinde bulunduğu Arap kabilelerinin arasında uzun ve aralıklı olarak süren bir savaş olduğu, bu savaşların birine amcasına yardım etmek için Rasulullah 'ın da katıldığı belirtiliyor.²⁵¹ Tarih kitaplarında Ficar harpleri olarak geçen bu savaflara Peygamberin 14-15²⁵² veya 20 yaşında²⁵³ katıldığı belirtilmektedir. Ancak bu savaşta aktif bir görev icra etmediği, savaş meydanından ok toplayıp amcalarına verdiği bildirilir.²⁵⁴ Hz. Muhammed(s.a.v.)'in toplumdan kopuk, kendi başına yaşayan biri olmadığı için, yaşanan bu savaflara dâhil olması olağan bir durumdur. Hz. Peygamber'imizin ficar harblerine katıldığına dair bilgilerin çok detay olduğunu düşündüğümüz için, çocuk kitaplarında geçmesinin zaid olduğu kanaatindeyiz. Kitapların genelinde de bu konuya değinilmemesi isabetlidir.

12- Hilfu'l- Fudûl Antlaşması

Hz. Muhammed (s.a.v.), toplumsal sorumluluk bilinciyle katıldığı Hilfu'l-fudûl antlaşması ne yazık ki çocuk kitaplarının çoğunda anlatılmamaktadır. Mekke'de düzensizliğin iyice arttığı, son olarak, Mekke'nin ileri gelenlerinden biri tarafından dolandırılan Yemenli bir tüccarın, Kubeys dağına çıkıp Mekkelilerin hakkını savunmasını istediği, bunun üzerine mazlumlara destek olmak adına yapılan Hilfu'l-Fudûl antlaşmasına Peygamberimizin de katıldığı²⁵⁵ belirtiliyor.²⁵⁶ Hz. Peygamber'in genç yaşında böyle bir antlaşmaya katılmış olması, hem ahlâkını, dürüstlüğünü ve hakşinaslığını, hem de Mekke toplumundaki saygınlığını göstermesi bakımından çok önemlidir.²⁵⁷ O, peygamberlikten sonra da, böyle bir antlaşmaya katıldığı için gurur duymakta, böyle bir gruba İslâm döneminde bile davet edilse, mutlaka katılacağını

²⁵¹ Bkz. Deveci, s. 56; Okur, s.102; Kandemir, s. 16; Asım Uysal, s. 132; Mürşide Uysal, s. 55.

²⁵² Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 198.

²⁵³ Bkz. Hüseyin Algül, "Ficar", *DİA*, İstanbul, 1996, XIII, 52.

²⁵⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 199.

²⁵⁵ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 144.

²⁵⁶ Bkz. Deveci, s. 56; Sahhar, s. 63; Kandemir, s. 17; Asım Uysal, s. 134; Mürşide Uysal, s. 56; Aydın, s. 22.

²⁵⁷ Bkz. Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", s. 51.

bildirmektedir.²⁵⁸ Bu yüzden Peygamberin sosyal adalet, barış ve istikrar adına attığı bu adıma kitaplarda değinilerek çocuklara örnek olunmalıdır.

13- Peygamberimizin Ticarî Hayatı

Kitaplarda Peygamberimizin gençliğinde ticaretle uğraştığına değinilmekte ve Hatice'nin kervanında çalışmaya başlaması farklı şekillerde anlatılmaktadır. Bazı kitaplar²⁵⁹ Peygamberimizin amcası Ebu Talib'in Hatice'ye peygamberimizi yanında çalıştırmasını teklif ettiğini²⁶⁰; bazısı da²⁶¹ Hatice'nin peygamberimizin dürüstlük ve ahlâkını duyup, kervanına başkanlık etmesi için O'na teklifte bulunduğunu²⁶² ve böylece peygamberimizin Hz. Hatice'nin ticaret kervanlarının başına geçtiğinden bahsedilir. Tarih kitaplarında bu iki bilgi de mevcuttur. İlk siyer kaynaklarından olan Sîret-i İbn Hişâm'da Hz. Hatice'nin ahlakından ötürü peygamberimize iş teklifinde bulunduğu belirtilmektedir.

Kitaplarda, Peygamberimiz ve Hatice'nin kölesi Meysere'nin, Hatice'nin kervanını Şam'a götürürken, birçok olağanüstülükler yaşandığı belirtilmektedir. Yaşanan sıra dışı olaylar şöyledir; Busra denilen yerde Rahip Bahira'nın yerine geçen Nastura'nın kervanı uzaktan izleyip, olağanüstülükleri görünce “*Burada bir peygamber var.*”²⁶³ dediği, Busra'da mola verdiklerinde, peygamberimiz bir ağaç altında dinlenirken, rahip Nastura'nın Meysere'ye O'nun kim olduğunu sorduğu ve “*Bu muhakkak bir peygamberdir.*”²⁶⁴ dediği,²⁶⁵ “*Gözünde kırmızılık var mı?*” sorusuna “*Evet.*” cevabını alınca “*Bu son peygamberdir.*”²⁶⁶ dediği,²⁶⁷ yol boyunca peygamberimizi bir bulutun gölgelediği, aslında Meysere'nin bulut şekline girmiş iki

²⁵⁸ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 171.

²⁵⁹ Bkz. Sahhar, s. 66; Varlı, s. 25; Mürşide Uysal, s. 58; Asım Uysal, s. 140.

²⁶⁰ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s. 144.

²⁶¹ Bkz. Sezgin, s. 82; Aydın, s. 25.

²⁶² Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 202.

²⁶³ Bkz. Deveci, s. 60.

²⁶⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 203.

²⁶⁵ Bkz. Damla, s. 60; Bahadıroğlu, s. 65; Sezgin, s. 83; Karadeniz, s. 32, Yıldırım, s. 33; Asım Uysal, s. 144; Mürşide Uysal, s. 59; Aydın, s. 26.

²⁶⁶ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s. 148.

²⁶⁷ Bkz. Damla, s. 60; Bahadıroğlu, s. 65; sezgin, s. 83; Karadeniz, s. 32.

meleğin peygamberimizi gölgelediğini²⁶⁸ gördüğü,²⁶⁹ bu durumu yaklaşan kervanı izleyen Hatice'nin de²⁷⁰ gördüğü,²⁷¹ Meysere'nin gördüklerini Hatice'ye anlattığı, Hatice'nin bulutun kervanı takip ettiğini Varaka'ya anlattığında “muhakkak o peygamberdir, ben bu ümmetten bir peygamber çıkacağını biliyordum” dediği²⁷² anlatılıyor.²⁷³ Varaka'nın Hıristiyan bir âlim olduğu²⁷⁴ belirtiliyor.²⁷⁵

Ayrıca bir ara alış-veriş esnasında anlaşmazlık çıkınca, alıcı olan adamın peygamberimize “*Putlar adına yemin et.*” dediği, O'nun da bunu reddettiğinden²⁷⁶ bahsedilmektedir.²⁷⁷

Kitaplardaki bu tür bilgiler, peygamberimize risalet görevi verilmeden önce O'nun peygamber olacağını ispatlama ve O'nu yüceltme çabasının ürünüdür. Âlimlerin; senetleri ve ravilerinin zayıf olduğunu belirttiği bu rivayetlerin²⁷⁸ çocuk kitaplarında yer almaması gerekirken, ne yazık ki konu gereğinden fazla detaylı bir şekilde kitaplarda geçmektedir.

14- Peygamberimizin Hatice ile Evliliği

Peygamberimizin Hatice'yle evlenmesi, genel olarak kitaplarda aynı şekilde işlenmektedir. Dikkatimizi çeken farklılıklar ise şu şekildedir: Hz. Hatice'nin peygamberimizle tanışmadan önce Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olacağını rüyasında gördüğü,²⁷⁹ Hatice'nin de asla putlara tapmayan biri olduğu,²⁸⁰ bundan önce iki evlilik yaptığı,²⁸¹ 4 çocuklu dul bir kadın olduğu,²⁸² bir başka kitapta ise iki oğlu, bir

²⁶⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 204.

²⁶⁹ Bkz. Varlı, s. 27, Damla, s. 64; Asım Uysal, s. 142.

²⁷⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 97.

²⁷¹ Bkz. Sezgin, s. 84; Karadeniz, s. 33; Mürşide Uysal, s. 59.

²⁷² Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s.151.

²⁷³ Bkz. Erdoğan, s. 34; Bahadıroğlu, s. 65; Karadeniz, s. 34, Damla, s. 64; Asım Uysal, s. 144; s. 60.

²⁷⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 207.

²⁷⁵ Bkz. Sezgin, s. 86; Mürşide Uysal, s. 60.

²⁷⁶ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s.149.

²⁷⁷ Bkz. Varlı, s. 27.

²⁷⁸ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 428.

²⁷⁹ Bkz. Damla, s. 57.

²⁸⁰ Bkz. Yıldırım, s. 35.

²⁸¹ Bkz. M.Yaşar Kandemir, “Hatice”, *DİA*, İstanbul, 1997, XVI, 465-6.

kızı olduđu²⁸³ bildiriliyor.²⁸⁴ Hatice'nin Nefise adındaki arkadaşı vasıtasıyla peygamberimize evlenme teklifinde²⁸⁵ bulunduğu,²⁸⁶ ancak bu evliliğe peygamberimiz fakir olduğu için Hatice'nin akrabalarının karşı çıktığı²⁸⁷ yine de evliliğin gerçekleştiği, Hatice'nin evlenmeden önce büyük bir güneşin evine girdiğini sonrada çıkıp bütün Mekke'yi aydınlattığını gördüğü, evlendikten sonra o güneşin peygamberimiz olduğunu anladığı²⁸⁸ anlatılıyor.

Peygamberimizle Hatice'nin düğününde kızların def çalıp şarkı söylediği ve güzel oyunlar oynadığı²⁸⁹ belirtilip, bu olay kitapta resmedilmiştir.²⁹⁰

Kitaplarda Hz. Hatice'nin, dürüst, güvenilir ve namuslu biri olduğu için peygamberimize evlenme teklifinde bulunduđu²⁹¹ belirtiliyor.²⁹² Bir kişinin hayat arkadaşını, böyle güzel hasletlerden dolayı seçmesinin çocuklara anlatılması güzel bir örnektir. Ancak bazı kitaplarda Hatice'nin Hz. Muhammed'in ileride peygamber olacağını bildiği için O'nunla evlenmek istediği anlatılmıştır. Peygamberimiz kendisi bile ileri de peygamber olacağını bilmezken Hz. Hatice'nin bunu bildiğini iddia etmek uygun değildir. Bu konuda söylenecek en fazla şey, Hz. Hatice'nin peygamberimizin özel bir insan olduğunu fark etmiş olmasıdır.

Bazı kitaplarda peygamberin Hatice ile evliliklerinden yedi çocukları olduđu²⁹³, çocukların adlarının; Zeynep, Ümmü Gülsüm, Rukiye, Fatma, Kasım, Tahir ve Tayyip olduğu belirtiliyor.²⁹⁴ Diğerler kitaplarda ise bu evlilikten peygamberimizin altı

---

²⁸² Bkz. Varlı, s. 30.

²⁸³ Bkz. Kandemir, c.I, s. 18.

²⁸⁴ Bkz. Kandemir, "Hatice", *DİA*, XVI, s. 465.

²⁸⁵ Bu hadise kaynakların çoğunda ikinci ihtimal olarak kaydedilmektedir. İtibar edilen rivayet Meysere'den ahlaki ve davranışları konusunda bilgi alan Hz. Hatice'nin kendisine hayran kalarak evlenme teklif ettiği geçmektedir. Bkz. Kandemir, "Hatice", *DİA*, XVI, 465.

²⁸⁶ Bkz. Damla, s. 65-66.

²⁸⁷ Bkz. Kandemir, c. I, s. 22.

²⁸⁸ Bkz. Varlı, s. 30.

²⁸⁹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II., s. 157.

²⁹⁰ Bkz. Kandemir, s. 22.

²⁹¹ Bkz. Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", s.51.

²⁹² Bkz. Sezgin, s. 88.

²⁹³ Bkz. Sezgin, s. 89; Karadeniz, s. 36, Deveci, s. 63; Kandemir, s. 28.

²⁹⁴ Bkz. Deveci, s. 63; Kandemir, s. 28.

çocuğu²⁹⁵ olduğu belirtilmektedir. Siyer kaynaklarında Peygamberin kızlarının adlarının; Zeynep, Ümmü Gülsüm, Rukiye, Fatma olduğu; oğlanlarının adlarının, Kasım ve Abdullah olduğu, Tahir ve Tayyip'inse ayrı çocuklar değil, Abdullah'ın lakapları olduğu bildirilir.²⁹⁶

Ayrıca kitaplarda Peygamberimizin güzel ahlâkından, putlara tapmamasından, sık sık dağlara çıkıp derin düşüncelere daldığından, vaktinin büyük çoğunluğunu Hira mağarasında geçirdiğinden²⁹⁷ bahsedilir.²⁹⁸ Tabi ki Peygamberimiz, Hatice'yle evliliği sayesinde geçim derdinden kurtulup, müreffeh bir hayata kavuşmuş²⁹⁹, böylece ilerleyen yıllarda düşüncelerini manevî alanda yoğunlaştırma ve tefekkür içine girme imkânı bulabilmiştir.³⁰⁰

İlk siyer kaynaklarında da geçen Rasulullah'ın Hz. Zeyd'i evlat edinmesi hadisesi³⁰¹ çocuk kitaplarında da anlatılmaktadır.³⁰² Zeyd'i para karşılığı kölelikten kurtarmaya babası gelince, Zeyd'in Peygamberimizi seçtiği; köleliği seçti diye bu duruma babasının kızdığı, onun da “*ben sevgi ve bağlılığı seçtim*”³⁰³ dediği belirtiliyor. İnsanların ailelerine rağmen Peygamber'i tercih etmeleri Peygamber'in ne kadar üstün bir ahlâka sahip olduğunu çocuklara göstermektedir.

Ailesi kalabalık olduğu için maddi sıkıntı çeken amcası Ebu Talib'e yardım etmek için Peygamberimizin, yeğeni Hz. Ali'yi yanına aldığı³⁰⁴ belirtilmektedir.³⁰⁵ Evlenene kadar amcasının yanında kalan peygamberimizin hem ona yardım etmek hem de vefa borcunu ödemek için yaptığı bu davranış, çocuklar için güzel bir örnektir.

---

²⁹⁵ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 205.

²⁹⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 206.

²⁹⁷ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 188.

²⁹⁸ Bkz. Bahadıroğlu, s.62; Varlı, s. 21, Yıldırım, s. 31.

²⁹⁹ “Seni fakir bulup zengin etmedi mi?” Duhâ, 8.

³⁰⁰ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 52.

³⁰¹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 266.

³⁰² Bkz. Damla, s. 70-74; Bahadıroğlu, s. 67; Kandemir, s. 27.

³⁰³ Bahadıroğlu, s. 67.

³⁰⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 266.

³⁰⁵ Bkz. Sezgin, s. 93; Sahhar, s. 84; Kandemir, s. 33; Karadeniz, s. 37.

15- Hakem Olayı

Hakem olayı, Hz. Peygamber'in, Mekke'deki İslâm öncesi kişiliğini gösteren³⁰⁶ önemli bir hadise olmasına rağmen bazı kapsamlı kitaplar da bile geçmemektedir.³⁰⁷

Olay, genel olarak kitaplarda³⁰⁸ şöyle anlatılmaktadır; Kâbe'nin örtüsünün yangında yandığı, selde çatısının uçtuğu³⁰⁹ ve duvarlarının çatladığı³¹⁰ belirtilmektedir. Bunun için Mekkelilerin, Kâbe'yi yeniden inşa etmek istediği ve Cidde yakınlarında batan inşaat malzemesi yüklü bir geminin malzemelerini alıp, bir de mimar ayarladıkları aktarılmaktadır. Kâbe'nin inşaatı tamamlanınca, hacir'ül- esved taşını kimin yerine koyacağı hususunda tartışma çıkığı, bu tartışmanın neredeyse savaşa dönüşeceği, en sonunda Kâbe'ye ilk gelen kişinin hacir'ül- esved'i yerine koymasına karar verdikleri, kapıdan ilk olarak peygamberimizin girmesi üzerine O'nu hakem seçtikleri, peygamberimizinse hacir'ül- esved'i yerine koyma şerefine herkes nail olsun diye, hacir'ül- esved'i bir örtüyle taşıdığı ve bu çözümden herkesin memnun kaldığı³¹¹ anlatılmaktadır.³¹² Ancak Kitaplarda, Mekkelileri neredeyse savaşa sürükleyen hacir'ül- esved taşının, ne olduğu ve önemi hakkında yeterli bilgi olmadığı gibi Kâbe'nin dindeki konumuna da fazla değinilmemektedir.

Bu olay Hz. Peygamberin risalet öncesi hayatında da toplum nezdinde güvenilir, tutarlı ve saygın bir şahsiyet olduğunu gösterdiği için, soyut düşünme çağındaki çocuklar için hazırlanan biyografilerde muhakkak işlenmelidir.

Hakem olayı işlenirken aktarılan, bir başka hadise de şudur; Kâbe'nin inşasında Peygamberimizin de taş taşıdığı, taşlar omzunu acıtınca amcası Abbas'ın O'na "taşları eteğine koyda taşı" dediği, peygamberimizin taşları öyle taşırken, eteğinin açılıp

³⁰⁶ Bkz. Erul, "Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım", s. 53.

³⁰⁷ Bkz. Yıldırım; Bahadıroğlu; Karadeniz.

³⁰⁸ Bkz. Damla, s. 77; Deveci, s. 66; Yeniding, s. 19; A. Uysal, s.148; Mürşide Uysal, s.65; Aydın, s. 28.

³⁰⁹ Ancak İbn- i Hişam Kâbe'ye bu tamirat sırasında tavan yapıldığından bahsetmektedir. Bkz. İbn Hişam, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 209.

³¹⁰ Köksal, *İslâm Tarihi*, s. 174.

³¹¹ Bkz. İbn Hişam, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 209.

³¹² Bkz. Yeniding, s. 19; Asım Uysal, s.148; Mürşide Uysal, s.65; Aydın, s. 28.

mahrem yerinin görüldüğü, bunun üzerine bayılıp yere düştüğü³¹³ anlatılmaktadır. Bir kitapta bu olay şöyle yorumlanmaktadır; “Allah O’nun çıplak dolaşmasına izin vermemiştir, ayılınca eteğini bağlıyor, çıplak dolaşmanın kötü bir şey olduğunu anlıyor. Bir daha da böyle bir şey yapmıyor.”³¹⁴ Hadis kitaplarında farklı rivayetlerle yer alan bu olay hakkında, âlimler de farklı yorumlar yapmıştır. Bu hadisenin; Hz. Peygamber’in, risalet öncesinden beri çeşitli harikuladeliği yaşadığı düşüncesinin, rivayetlere abartılı bir biçimde yansımaları olduğu,³¹⁵ bu yüzden çocuk kitaplarında yer almaması gerektiği kanaatindeyiz.

Ayrıca hakem olayı anlatılırken, bazı kitapların çok detaya girdiği görülmektedir. Mesela; Kâbe’nin köşesine yuva yapan bir yılanı, Mekkelilerin deliğinden dışarı çıkaramadığı ve sonunda bir kartalın gelip yılanı yediği³¹⁶ anlatılmaktadır.³¹⁷

C- Hz. Muhammed (s.a.v.)’in Risalet Sonrası Hayatı

1- Mekke Dönemi

a- İlk Vahiy

Bazı kitaplarda Hz. Muhammed (s.a.v.)’e vahiy gelmeden önce, O’nu vahye hazırlayan bazı işaretler gördüğü anlatılmaktadır. Bu olaylar kısaca şu şekildedir: peygamberimizin 38 yaşından itibaren etraftaki kaya, ağaç vb. varlıkların O’na selam verdiğini duyduğu³¹⁸, parlayıp sönen bir ışık gördüğü³¹⁹, vahiy gelmeden son bir yıl içinde de sadık rüyalar görmeye başladığı³²⁰ belirtilmektedir.³²¹

³¹³ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, s.178.

³¹⁴ Kandemir, c.I, s. 30.

³¹⁵ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 53.

³¹⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 209.

³¹⁷ Bkz. Damla, s. 75; Kandemir, c.I, s. 29.

³¹⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 253.

³¹⁹ Bkz. Sezgin, s. 94; Erdoğan, s. 40; Damla, 2008, s. 42.

³²⁰ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 252.

³²¹ Bkz. Erdoğan, s. 40; Karadeniz, s. 39, Sahhar, s. 76.

Bazı kitaplarda anlatılan, vahiy geldiği sırada Mekke'nin genel durumu hakkındaki bilgilerin, çocukların, peygamberimizin içinde yaşadığı ortamı daha iyi anlamasını sağlayacağından yararlı olduğu kanaatindeyiz.³²²

Vahiy meleği Cebrail'in peygamberimize görünüş şekli kitaplarda farklı anlatılmaktadır. Bazı kitaplarda, Cebrail'in ilk kez güzel bir insan suretinde mağaraya geldiği,³²³ bazısında mağaraya sadece bir sesin³²⁴ geldiği³²⁵, bazısında ise meleğin bizzat görüldüğü³²⁶ belirtilmektedir. İlk kaynaklarımızda Cebrail'in insan suretiyle görüldüğü şeklinde rivayetler de varken; Sarıçam, peygamberin hiç karşılaşmadığı vahiy meleğini görünce heybeti karşısında heyecanlanıp korktuğunu belirtmektedir.³²⁷

Soyut olan "Melek" kavramını, çocuklara anlatmak zor olduğundan çoğu çocuk kitabı yazarı, Cebrail'in insan suretinde geldiği rivayetini tercih ederek konuyu somutlaştırmıştır.

Kitaplarda ilk vahyin, Alak suresinin ilk 5 ayeti olduğu; ikinci vahyin ise Müddessir suresinin ilk 5 ayeti olduğu belirtilmektedir.³²⁸ Azimli, verilen bu bilgilerin ilk siyer kaynaklarıyla paralellik arz ettiğini belirtmektedir.³²⁹

İlk vahyi aldıktan sonra şaşkınlık içinde eve gelen peygamberimize, Hz. Hatice büyük destek olması ve O'nu güzel sözlerle³³⁰ teskin etmiştir. Hz. Hatice'nin sözleri, peygamberimizin risalet öncesinde nasıl bir insan olduğunu ortaya koyması ve O'nun ahlâkî erdemlerinden bahsetmesi açısından çok önemlidir. Çocuklara güzel bir ders olacak bu sözlere ne yazık ki çocuk kitaplarının çoğunda yer verilmemiştir.

---

³²² Bkz. Bilmen, s. 21; Damla, 2008, s. 45; Kandemir, c. I, s. 35.

³²³ Bkz. Sezgin, s. 98; Bahadroğlu, s. 71; Erdoğan, s. 48; Damla, 2008, s. 47; Karadeniz, s. 40.

³²⁴ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, s. 191.

³²⁵ Bkz. Varlı, s. 38; Sahhar, s.76.

³²⁶ Bkz. Özdamarlar, s. 10; Varlı, s. 38; Mürşide Uysal, s.70; Aydın, s. 32.

³²⁷ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 82.

³²⁸ Bkz. Damla, s. 82; Sezgin, s. 103; Bahadroğlu, s. 73; Sahhar, s.78; Kandemir, s. 41; Mürşide Uysal, s.70; Aydın, s. 32.

³²⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 108.

³³⁰ "Sen akrabaya iyilik eder, doğru söyler, emaneti yerine getirirsin, güzel ahlâk sahibisin, korkma!" bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, s. 192.

Ayrıca kitaplarda geçen Hz. Hatice'nin eşinin zaten peygamber olacağını bildiği, yıllardır bu haberi beklediği³³¹ gibi ifadeler düşündürücüdür. Çünkü peygamberimizin bile haberdar olmadığı bir durumdan Hz. Hatice nasıl haberdar olabilir? Hz. Hatice için söylenebilecek en fazla şey, onun sağduyulu, olgun ve tecrübeli bir kadın olduğudur.

Kitapların birinde ilginç bir olaydan daha bahsedilmektedir. Kitapta Hz. Hatice'nin Peygamberimize “*Melek gelince bana haber ver.*” dediği, Rasulullah haber verince, Hz. Hatice'nin peygamberimizin önce sağına sonra soluna oturduğu, meleğin gitmediğini öğrenince, son olarak elbisesinin eteğine oturttuğu³³² ve böylece meleğin gittiği, Hatice'nin de “*Müjde! Bu gelen şeytan değil, melektir*” dediği belirtilmektedir.³³³ Peygamberin ilk vahiy geldiği sırada, kendisine gelenin vahiy mi, yoksa şeytanın bir oyunu mu olduğu konusunda birtakım tereddütler yaşadığı muhakkaktır.³³⁴ O'nu rahatlatmak için Hz. Hatice'nin bu denemeyi yaptığı kaynaklarda anlatılır.³³⁵ Ama bu olayın çocukların seviyesine uygun olmadığından kitaplarda anlatılmaması gerektiği kanaatindeyiz.

Çok detay olduğunu düşündüğümüz ilk vahiy geldikten sonra peygamberimizin bir anlık intiharı düşünmesi³³⁶ ve vahyin kesilmesi³³⁷ hadiselerinin çocuk kitaplarında işlenmemesinin isabetli olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca peygamberin ümmî oluşuna genelde kitaplarda değinilmemektedir.

b- İlk İnananlar

Çocuk Kitaplarında yer alan; Hz. Peygamber'e ilk inananların; Hz. Hatice, Hz. Ali, Hz. Zeyd bin Harise ve Hz. Ebu Bekir olduğu bilgisi ilk kaynaklarla paralellik arz etmektedir.³³⁸ İnsanın yaşı kaç olursa olsun her zaman iyilik ve doğruluğa yönelmesi

³³¹ Bkz. Damla, s. 81; Bahadıroğlu, s. 72.

³³² Bir çocuk kitabında bu kısım “göğsünü açtı” olarak geçiyor.

³³³ Bkz. Sahhar, s. 81.

³³⁴ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 108.

³³⁵ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 257.

³³⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 109.

³³⁷ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 260.

³³⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 265-68.

güzel bir erdem olduğu için, Hz. Ali'nin çocuk yaşta kendi kararıyla müslüman olması olayının anlatılması çocuklar için güzel bir örnektir.

c- Hz. Ebu Bekir'in Müslüman Olması

Bazı kitaplarda Hz. Ebu Bekir'in müslüman olması hakkında farklı bir olay anlatılmaktadır. Buna göre; Hz. Ebu Bekir'in Yemen'de iken bir bilginin evine gittiği, orada bu bilginin ona çeşitli sorular sorduğu, en son olarak da “*Son peygamber Mekke’de ortaya çıkacak, orta yaşlı, beyaz, ciltz, karnında ben olan bir kişi Peygambere yardım edecek, tahminimce o sensin.*” dediği, Hz. Ebu Bekir'in karnını açınca benini gören bilginin çok sevindiği, Hz. Ebu Bekir'in Mekke’ye gelince Hz. Muhammed’in peygamber olduğunu öğrendiği, O’na gidip “Bu konuda delilin nedir?” diye sorduğu, O’nun da “Yemen’de bilginin söyledikleridir” dediği³³⁹ anlatılmaktadır.

Başka kitaplarda da Hz. Ebu Bekir hakkında şu olay anlatılmaktadır: Hz. Ebu Bekir'in 18 yaşlarında rüyasında, bir ayın Mekke’ye indiğini, her eve o aydan bir parça girdiğini, sonra ayın yeniden birleşip, Hz. Ebu Bekir'in evinin tepesine geldiğini gördüğü bildiriliyor. O sırada seferde olan Hz. Ebu Bekir'in rüyasını rahip Bahira’ya yorumlattığı, onun da “*Sizin kavimden bir peygamber çıkacak sen O’na yardım edeceksin sağlığında da o’nun halifesi olacaksın*” dediği, Hz. Ebu Bekir'in rüyasını ve bu yorumu kimseye anlatmadığı, yıllar sonra Hz. Muhammed (s.a.v.)’e peygamberlik verilince, peygamberimize “*Delilin var mı?*” diye sorduğu, O’nun da “*Delilim, yıllar önce senin gördüğün ve Bahira’ya yorumlattığın rüyadır*” dediği³⁴⁰ anlatılmaktadır.

Ebu Bekir'in müslüman olması hakkında kaynaklarda çok az bilgi mevcuttur. Genellikle Hz. Muhammed’in peygamber olduğunu duyduktan sonra O’nunla görüşüp müslüman olduğu belirtilmektedir. Suriye’ye yaptığı seyahatlerde rahip Bahira, Nastura gibi bilginlerle görüştüğüne ve Suriye’de gördüğü bir rüya üzerine Hz. Peygamber’in risaletini hemen kabul edecek hale geldiğine dair menkıbevî rivayetler

³³⁹ Bkz. Erdoğan, s. 56.

³⁴⁰ Bkz. Sezgin, s. 108; Karadeniz, s. 47.

bulunmaktadır.³⁴¹ Yıllar sonra peygamberimiz, İsrâ ve Mirâç olayını yaşadığını anlatınca, halk bunu ispat için birçok delil isterken, Hz. Ebu Bekir hiçbir şüphe duymadan ve hiçbir delil aramadan peygamberimize inanacak ve “Sıddîk” lakabını alacaktır. Peygamberimize böyle bir sadakat gösteren Hz. Ebu Bekir’i, İslâm’a girerken delil arayışı içinde olan bir adam olarak lanse etmenin garip olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca çocuk kitaplarında peygamberin hayatı anlatılırken rüya fenomenine çok yer verilmektedir.

“Rüyâ” ve “Kehânet” fenomenleri siyer malzemesinin üretiminde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Muhtemelen Kur’ân’da rüyanın bilgi kaynağı olarak kullanılmasından dolayı, rivayet üreticilerinin, birçok olayda sahip oldukları temayülleri yerleştirebilmek veya var olan ihtiyaçlara cevap verebilmek için rüya fenomenini kullandıkları görülmektedir. Kehanet fenomeni de, Arap kültürü içinde yaygınlığı ve köklülüğü nedeniyle siyer malzemesi içinde yerini bulabilmiştir. Kehanet ve falcılıkla mücadele misyonunun bir parçası olan Hz. peygamberin hayatını anlatırken, O’nun hak peygamber olduğunun savunulması için kâhinlerin de yardımına ihtiyaç duyulmuş olması ilginç ve bir o kadar da düşündürücüdür.³⁴²

d- Yakın Akrabayı Davet

Kitaplarda Hz. Peygamber’in yakın akrabayı uymakla görevlendirilmesi sonucu yaptığı şeyler kısaca şu şekilde anlatılmaktadır. Buna göre Rasulullah açıkça en yakın akrabasını uyarma emrini³⁴³ alınca, bunu gerçekleştirmek için yemek daveti vermesini O’na halalarının önerdiği,³⁴⁴ bunun üzerine peygamberimizin Hz. Ali’yi çağırdığı ve bir kişilik et yemeği yaptırdığı belirtiliyor. Davete kırk beş kişinin katıldığı, Hz. Peygamber’in “Bismillah” deyip yemekten bir lokma aldığı ve bir mucize olarak yemeğin herkese yettiği, bunu gören Ebu Leheb’in “Bu bizi büyülüyor” deyip grubu dağıttığı³⁴⁵ bildiriliyor.³⁴⁶

³⁴¹ Bkz. Mustafa Fayda, “Ebû Bekir”, *DİA*, İstanbul, 1994, X, 102.

³⁴² Bkz. Özdemir, “Siyer Yazıcılığı Üzerine”, s. 139.

³⁴³ “Önce en yakın akrabamı uyar.” Şûara, 214.

³⁴⁴ Bkz. Erdoğan, s. 62.

³⁴⁵ Bkz. İbnü’l-Esîr, *el-Kâmil fi’t-Tarih (İslâm Tarihi)*, çev. M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, 1985, c. II, s. 64.

Bazı kitaplarda verilen davette Şu hadisenin de gerçekleştiği belirtilmektedir. Peygamberimizin oradakileri dine davet edip “*Kim benim yardımcıım, mirasçım, halefim olmak ister?*” diye sorması üzerine, Hz. Ali’nin kalkıp “*Ben senin vezirin olurum*” dediği, bunun üzerine Hz. Muhammed’in, Hz. Ali’nin boynunu tutup “*İŞte benim kardeŐim, mirasçım, sizin aranızdaki halefim, onu dinleyerek ona itaat ediniz*” dediği anlatılmaktadır. İlk siyer kaynaklarında geen³⁴⁷ Hz. Ali’nin davette peygamberimize destek olması olayı, bazı âlimler tarafından Őia’nın Hz. Ali’yi yüceltme çabasının ürünü olarak değerlendirilmektedir.³⁴⁸

Kitaplarda genelde Ebu Leheb’in peygamberimize yaptığı kötölükler anlatıldığı halde hakkında Tebbet suresinin indiğinden bahsedilmemesi önemli bir eksiklikler.

Ebu Leheb’in oğulları Utbe ve Uteybe’nin Hz. Peygamber’in kızlarıyla niŐanlı olduğu ve risalet sonrasında bu gençlerin babaları Ebu Leheb’in isteğiyle niŐanı attıkları³⁴⁹ bilgisi çok detay olduğu için anlatılmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz.

e- Yapılan İŞkenceler ve İlk Şehitler

Kur’ân’ın mucizevî kelâmını anlatan Velid bin Muğire’nin gece gizlice gidip Kur’ân dinlemesi³⁵⁰ olayı³⁵¹ genellikle kitaplarda anlatılmazken, birçok mucizevî olaya ise yer verilmektedir. Mesela; Ebu Cehil, Hz. Peygamber secdedeyken O’nun başına basacağını iddia ettiği, O’nu namaz kılarken görüncü hemen yanına gittiği, ancak vaadini gerçekleŐtirmeden geri döndüğü, bunun nedenini soranlara da “*O’nunla benim aramda ateŐten bir çukur gördüm.*”³⁵² dediği aktarılmaktadır. Velid bin Muğire’nin peygamberimizi öldürmek için O’nun evine gittiği sırada Hz. Peygamber evinde sesli bir Şekilde Kur’ân okuyarak namaz kılmaktadır. Velid bin Muğire’nin peygamberimizi

³⁴⁶ Bkz. Damla, s. 98 ; Erdoğan, s. 62.

³⁴⁷ Bkz. İbn Hişâm, *es- Őiretü’n- Nebeviyye*, c. I, s. 274.

³⁴⁸ Bkz. Şiblî, *Őiretü’n- Nebî*, s. 149; Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 113.

³⁴⁹ Bkz. Kandemir, c. II, s. 5.

³⁵⁰ Bkz. Kandemir, c. II, s. 23.

³⁵¹ Bkz. ed- Dımeşkî, *Peygamber Külliyyatı*, c. II, s. 335.

³⁵² Bkz. Bahadıroğlu, s. 86; Kandemir, c. III, s. 18.

öldürmek için kılıcını indireceği an, peygamberimizin kaybolduğu, bunun üzerine Muğire'nin şaşırıp, geri döndüğü belirtilmektedir.³⁵³

Müşriklerin İslâm'a karşı çıkış sebepleri genel olarak kitaplarda anlatılmamaktadır. Mekke Döneminde müslümanlar çeşitli işkencelere maruz kalmıştır. Kitaplarda anlatılan bazı işkence örnekleri şunlardır; peygamberimiz namaz kılarken birinin boynuna hırka dolayıp O'nu boğmaya kalktığı,³⁵⁴ bu durumdan O'nu Hz. Ebu Bekir'in kurtardığı,³⁵⁵ Ebu Cehil'in "Zinnire" adlı kölesini döverek kör ettiği, ancak birkaç gün sonra gözünün tekrar açıldığı,³⁵⁶ Hz. Ebu Bekir'in müslüman olduğu için sahibi tarafından işkence gören Hz. Bilal'i³⁵⁷ kurtardığı³⁵⁸ anlatılmaktadır.

Çocuk kitapları bu işkence sahnelerine kısaca değinirken, konuyla ilgili dikkatimizi çeken bazı hususlar şu şekildedir; Ebu Cehil'in, Yasir ve Sümeyye'ye işkence ettiği, peygamberimizin oradan geçerken bu durumu gördüğü ve "*Yasir ailesi sabrediniz, cennet sizi bekliyor*" dediği, onların da işkencelere boyun eğip sabrettiği ve sonunda şehit oldukları³⁵⁹ belirtilmektedir.³⁶⁰

Bazı kitaplarda müslümanlara yapılan işkenceler çok detaylı anlatılmakta ve aşırı tasvirler yapılmaktadır.³⁶¹ Bu durumun çocukların ruh sağlığını olumsuz etkileyeceği kanaatindeyiz.

f- Habeşistan'a Hicret

Çocuk kitaplarının birkaçı³⁶² hariç diğerleri Habeşistan'a yapılan ikinci hicret olayından bahsetmemektedir. Çok detay olması sebebiyle ilk kaynaklarda geçmesine

---

³⁵³ Bkz. Bahadıroğlu, s. 87.

³⁵⁴ Bkz. Sariçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 131.

³⁵⁵ Bkz. Kandemir, c. II, s. 21.

³⁵⁶ Bkz. Kandemir, c. II, s. 26.

³⁵⁷ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, 215.

³⁵⁸ Bkz. Bahadıroğlu, s. 82; Erdoğan, s. 60; Kandemir, c. II, s. 11.

³⁵⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. I, s. 342.

³⁶⁰ Bkz. Mürşide Uysal, s. 86.

³⁶¹ Bkz. Sahhar, s. 103; Kandemir, c. II, s. 27.

³⁶² Bkz. Özdamarlar, s. 15; Aydın, s. 41.

rağmen bu bilginin³⁶³ çocuk kitaplarında yer almamasının uygun olduğu düşüncesindeyiz.

Müslümanlar, inançları uğruna uğradıkları ağır işkenceler sebebiyle evlerini terk ederek Habeşistan'a göç etmek zorunda kalmıştır. Bu olayın, çocukların, hayatın güzellikleri yanında zorluklarının da olduğunu idrak etmeleri adına, çocuklara anlatılması gerektiği kanaatindeyiz.

g- Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu

Hz. Ömer'in müslüman oluşuyla ilgili olarak ilk siyer kaynaklarında iki farklı rivayet vardır.³⁶⁴ Çocuk kitaplarında da geleneksel olarak kabul gören Hz. Ömer'in Hz. Peygamberi öldürmeye giderken Müslüman olmasıyla ilgili meşhur rivayet anlatılmaktadır. Bu rivayetin, insanlar tarafından büyük bir merakla, ilgiyle ve zevkle okunduğu için³⁶⁵ tercih edildiği kanaatindeyiz.

h- Boykot Yılları

Çocuk kitaplarında Mekkeli müşriklerin Müslümanlara uyguladığı boykot³⁶⁶ anlatılmaktadır. Hz. Hatice'nin malını boykot yıllarında tükettiğine³⁶⁷ değinilerek yaptığı büyük fedakârlık vurgulanmaktadır.³⁶⁸ Azimli, boykotun sona ermesi hakkında tarih kitaplarında iki farklı rivayet olduğunu bildirmektedir.³⁶⁹ Çocuk kitaplarında ise ambargonun üç yıl sonra³⁷⁰ anlaşma kâğıdını bir kurtçuğun³⁷¹ yemesiyle sona erdiği³⁷²

³⁶³ Habeşistan'a iki kez hicret edildiğine dair bilgi için Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 344.

³⁶⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 365.

³⁶⁵ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 118.

³⁶⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. I, s. 372.

³⁶⁷ Bkz. Sezgin, s.119.

³⁶⁸ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 106.

³⁶⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 138.

³⁷⁰ Bkz. Bahadıroğlu, s. 117; Mürşide Uysal, s. 101.

³⁷¹ Bir kitapta kenenin yediği Bkz. Sahhar, s. 118; başka bir kitapta da böceklerin yediği yazmaktadır, Mürşide Uysal, s. 101.

³⁷² Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 138.

belirtilmektedir. Esad, antlaşma kağıdını güve cinsinden bir böceğin yediğini belirtmektedir.³⁷³

Amborga kalkınca peygamberimizin sevinemediği, çünkü oğulları Kasım ve Abdullah'ı ard arda kaybettiği,³⁷⁴ bundan dolayı Ebu Cehil'in Peygamberimize "Ebter" dediği, bunun üzerine Kevser suresinin indiği³⁷⁵ belirtilmektedir. Ancak tarih kitaplarında Ebu Cehil'in değil de As bin Vail-i Sehmi'nin Hz. Peygambere " O'ndan vazgeçin O kısırdır..." demesi üzerine Kevser Suresinin indiği belirtilmiştir.³⁷⁶

Bu anlatılanlar sonucu çocuklar İslâm'ın bu günlere kolay gelmediğini, peygamberimiz ve beraberindeki müslümanların ne gibi zorluklara katlandığını öğrenmiş olur. Böylece çocuklar başarının kolay elde edilmediğini anlar.

i- Hüzün Yılı

Kitapların bazısında boykot bittikten 8 ay³⁷⁷ sonra³⁷⁸ önce Ebu Talib'in öldüğü³⁷⁹ belirtilirken³⁸⁰, bazılarındaysa önce Hz. Hatice'nin öldüğü³⁸¹ anlatılmaktadır. Bu farklılığın tarih kitaplarında da olduğunu görmekteyiz. Mesela, Taberî tarihinde; önce Hz. Hatice'nin üç gün sonra da Ebu Talib'in öldüğünü belirtirken,³⁸² Belâzürî önce Ebu Talib'in öldüğünü bildirmektedir.³⁸³ Kitaplarda Rasulullah'ın bu ölümlere çok üzüldüğü belirtilirken bu kayıpların peygamberimiz hayatındaki önemi yeterince vurgulanmamaktadır. Çünkü Hz. Peygamber, hem maddî hem de manevî destekçisi olan yirmi beş yıllık hayat arkadaşı Hz. Hatice'yi ve canı pahasına yeğenini müşriklerin

³⁷³ Bkz. Mahmud Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, Sadeleştiren: Ahmet Lütfü Kazancı, Osman Kazancı, Marifet Yay., İstanbul, 1983, s. 489

³⁷⁴ Bkz. Bahadıroğlu, s. 117.

³⁷⁵ Bkz. Bahadıroğlu, s. 118.

³⁷⁶ Bkz. Üstâd Cafer Süphani, *Hz. Muhammedin Hayatı*, Çev. Ferman Kızmaz, Hatice Kızmaz, Kevser yayınları, İstanbul, 2006, s.144.

³⁷⁷ Bkz. Sabri Hizmetli, *İslâm Tarihi- İlk Dönem*, Özkan Matbaacılık, Ankara, 2004, s. 235.

³⁷⁸ Bkz. Özdamarlar, s. 15.

³⁷⁹ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. 1, s. 241.

³⁸⁰ Bkz. Damla, s. 136; Sezgin, s. 120; Bilmen, s. 31; Özdamarlar, s. 15; Mürşide Uysal, s. 106; Aydın, s. 48.

³⁸¹ Bkz. Varlı; Erdoğan, s. 79; Sahhar, s.119.

³⁸² Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 143.

³⁸³ Bkz. Kandemir, "Hatice", *DİA*, XVI, s. 466.

amansız saldırılarından koruyan amcası Ebu Talib’i kaybetmesi sonucu derinden yaralanmıştır. Ayrıca bu durum O’nun diğer insanlar gibi duygular taşıdığına ve bu insanî özelliklerini sergilemekten çekinmediğine apaçık bir örnektir.³⁸⁴ Küçüklüğünden beri yetim ve öksüz büyüyen sonra da ailesinden en yakın kişileri ard arda kaybeden peygamberimizin ne kadar sabırlı olduğunu çocukların gözleri önüne sermektedir.

j- Taif Seferi

Taif seferi, çocuk kitaplarının bazılarında³⁸⁵ şöyle anlatılmaktadır; Rasulullah’ın Hz. Zeyd’le beraber İslâm’ı anlatmak için Taif’e gittiği, fakat orada, halk tarafından taşlanıp hakarete uğradıkları, Taif’ten çıktıkları zaman insan kılığında iki meleğin yanlarına geldiği, birinin Cebrail diğerininse dağlar meleği olduğu belirtiliyor. Cebrail’in “Eğer istersen dağlar meleği Taif’in üstüne şu dağı geçirsin”³⁸⁶ dediği ama peygamberimizin onları affettiği aktarılmaktadır.

Çocuk kitaplarının yer yer olumsuz yönler üzerine eğilerek; çocukları, bunlar üzerine düşünmeye sevk etmesi gerekmektedir.³⁸⁷ Bu yüzden Taif gibi üzücü bir olaya çocuk kitaplarında değinilmesinin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Hem de peygamberimizin Taiflileri bağışlaması çocuklara peygamberin ne kadar şefkatli, merhametli, hoşgörülü ve affedici olduğunu göstermektedir.

k- Müşriklerin Mucize Talebi

Çocuk kitaplarında, müşriklerin peygamberimize yönelttiği mucize taleplerinden bahsedilmektedir. Bunlardan biri şu şekildedir: müşriklerin Safa tepesini altın yaparsa O’na inanacaklarını söylemeleri üzerine, peygamberimizin dua ettiği, bunun sonucunda “Safa tepesini altın yaparım, ama müşrikler hala inanmazlarsa, onları cezalandırırım. Ya

³⁸⁴ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 179.

³⁸⁵ Bkz. Sezgin, s. 121; Mürşide Uysal, s. 108.

³⁸⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 180.

³⁸⁷ Bkz. Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, s. 202.

da af kapılarını sonuna kadar açayım” şeklinde Allah’tan vahiy geldiği, Hz. Muhammed (s.a.v.)’in de belki ileriki hayatlarında iman ederler diye, Allah’ın onları affetmesini istediği³⁸⁸ anlatılmaktadır.

Müşriklerden mucize talebi geldiyse de Allah (c.c.) Kur’ân’da mucize vermemize rağmen inkârcılar iman etmezlerse helâk olacaklarını bildirmiş, peygamberimiz de bu mucize talebinden vazgeçmiştir. Yine müşriklerin “O’na Rabbinden mucizeler indirilmesi gerekmez miydi?” talebine karşılık Kur’ân’da “De ki ‘mucizeler ancak Rabbinin katındadır. Doğrusu ben sadece apaçık bir uyarıcıyım. Kendilerine okunan bir kitabı sana indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Bunda inanan topluluk için rahmet ve ibret vardır.’ ”³⁸⁹ ayeti geçmektedir. Bu ayetlerden peygamberimizin müşriklerin iman etsin diye mucizelere başvurmadığını anlıyoruz.

Siyer malzemesinin genişlemesinde en fazla etkili olan unsurlardan birisi İslâm dünyasında erken tarihlerden itibaren yaşanan nübüvvet tartışmalarıdır. Kur’ân’da müşriklerin mucize isteklerine olumlu cevap verilmemesinden dolayı Hz. Peygamber’e, Hz. Musa ve Hz. İsa gibi peygamberlere verilen mucizelere benzer mucizelerin verilmediği şeklinde bir kanaat oluşmuştur. Özellikle Ehl-i kitapla girilen nübüvvet tartışmaları neticesinde, insanlarca “mucizesiz peygamber” fikrinin yadırganması ve bilhassa İslâm’a karşı yazılan reddiyelerde Hz. Peygamber’in mucize göstermediğinin vurgulanması nedenleriyle olsa gerektir ki, siyer kaynaklarında erken tarihlerden itibaren mucizeler yer almaya başlamıştır. Zamanın ilerlemesine bağlı olarak da mucize sayısında da önemli artışlar meydana gelmiştir. Bu örneklerden biri de ayın yarılması mucizesidir.³⁹⁰

Muahhar İslâm Tarihi kitaplarında Hz. Peygamber’in, Mekke dönemi olayları sadedinde aktarılan ve Hz. Peygamber’in mucizelerinin en büyüğü olarak gösterilen Şakku’l- Kamer olayına³⁹¹ bu kitaplarda da yer verilmektedir.

³⁸⁸ Bkz. Damla, s. 114; Damla, 2008, s. 50.

³⁸⁹ Ankaebût, 50-51.

³⁹⁰ Bkz. Özdemir, “Siyer Yazıcılığı Üzerine”, s. 137.

³⁹¹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 145.

Olay şöyle anlatılmaktadır; müşriklerin, eğer ayı ikiye bölersen sana inanırız dediği³⁹², bunun üzerine Rasulullah'ın Allah'a dua ettiği, sonra bir işareti ile ayı ikiye ayırdığı, sonra ayın tekrar birleştiği, bunu gören müşriklerin “büyü yaptın” dedikleri³⁹³ belirtilmektedir.

Konun elverişliliği sebebiyle genel olarak kitapların hepsinde bu olay resmedilmiştir.

İlk klasik İslâm Tarihi kitaplarında yer almayan³⁹⁴ ama hadis kaynaklarında aktarılan bu rivayetin, ravilerinin tartışmalı durumu³⁹⁵ sebebiyle bu olayın geçmişte vukû bulup bulmadığı hakkında farklı görüşler ortaya çıkmıştır.³⁹⁶ Kur'ân'ın bazı ayetlerini izah etme ihtiyacı siyer malzemesini genişleten faktörlerden biri olmuştur.³⁹⁷ Şakku'l- Kamer olayını desteklemek için de Kamer sûresinin ilk ayetleri ön plâna çıkarılmıştır. Bu ayetlere çocuk kitaplarında da yer verilmiştir.³⁹⁸ Tefsircilerin bazıları bu ayetlerin, Mekke'de gerçekleşen ayın yarılması olayı olduğunu söylerken, bazı müfessirler ise bu konudaki rivayetleri kabullenmeyerek, ayetlerdeki ifadenin kıyamet günü gerçekleşmesi beklenen bir olay olduğunu, bu manada henüz ay yarılmasının gerçekleşmediğini, bunun kıyamet günü olacağını belirtirler.³⁹⁹ Anlatılan bu mucizenin Kur'ân'ın diğer ayetleriyle örtüşmemesi⁴⁰⁰ ve meselenin karışıklığı yüzünden âlimler arasında ihtilâflar ortaya çıkması sebebiyle Şakku'l- Kamer olayına çocuk kitaplarında yer verilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

³⁹² Bkz. Hizmetli, *İslam Tarihi- İlk Dönem*, s. 240.

³⁹³ Bkz. Damla; Yeniding, s. 28; Damla, 2008, s. 51; Kandemir, c. III, s. 9.

³⁹⁴ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 156.

³⁹⁵ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 147.

³⁹⁶ Bkz. Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrırcı vd., *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, D.İ.B., Ankara, 2004, c. V, 123.

³⁹⁷ Bkz. Özdemir, “Siyer Yazıcılığı Üzerine”, s. 160.

³⁹⁸ Bkz. Bahadıroğlu, s.116; Erdoğan, s. 74.

³⁹⁹ Bkz. Kuran Yolu, c. V, s. 180.

⁴⁰⁰ Kur'ân'da daha önceki peygamberlerin toplumlarından örnekler verilmiş, kendilerine gösterilen hissî mucizeleri inkâr edenlerin, helâk edildiklerine dikkat çekilmiş ve müşriklerce Hz. Muhammed'den istenen mucize taleplerinin bu sebeple yerine getirilmediği belirtilmiştir. (İsrâ / 59, 90-93) Kur'ânda yine Mekke müşriklerinin inkârda ısrarcılıkları tasvir edilirken, peygamber kendilerine harikulade şeyler gösterse de yine inanmayacakları ifade edilmiştir. (En'âm,111; Ra'd, 31; Müddessir, 52-54) Bkz. Kur'ân Yolu, c. V, s. 180.

Peygamberimizin Rükâne adında yenilmez bir pehlivanı imana çağırıldığı, Rükâne iman etmeyince onu güreşte yenerse, inanacağı konusunda bahse girdikleri güreş sonucunda üç kez Rükâne'yi yendiği ama Rükâne'nin yine de inanmadığı anlatılmaktadır.⁴⁰¹

I- İsrâ ve Miraç Olayı

Çocuk kitaplarının genelinde anlatılan İsrâ ve Miraç hadiselerinin vuku bulduğu konusunda ilk siyer kaynaklarında da ittifak vardır.⁴⁰² Çocuk kitaplarının bazıları bu konuyu ayrıntılı bir şekilde işlerken,⁴⁰³ bazılarıysa konuya kısaca değinmekle yetinmiştir.

Kitapların birinde Miraç hadisesi gerçekleşmeden önce Cebrail'in yine Hz. Peygamber'in kalbini yardığı ve onu zemzemle yıkadığı belirtilmektedir.⁴⁰⁴

Kitapların çoğunda Mescid-i Aksa olarak Kubbe'tus-Sahra resmedilmiştir.⁴⁰⁵ Nedenini anlayamadığımız bu yanlış yönlendirmeden dolayı, çocukların zihninde Kubbe'tus-Sahra, Mescid-i Aksa olarak kodlanmaktadır.

Bir kitapta da miraç hadisesi anlatırken, Hz. Peygamber'in Şam'daki Mescid-i Aksa adlı camiye gittiği belirtiliyor.⁴⁰⁶ Mescid-i Aksa'nın Kudüs'te olup olmadığı tartışma konusu⁴⁰⁷ olsa da Onun Şam'da olduğu konusunda hiçbir rivayet yoktur. Bu yüzden bu durumun yazarın dikkatsizliğinden kaynaklandığı kanaatindeyiz.

⁴⁰¹ Bkz. Damla, s. 134; Kandemir, c. III, s. 8; Mürşide Uysal, s. 97.

⁴⁰² Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. II, s. 2.

⁴⁰³ Bkz. Bahadıroğlu; Kandemir, c. III, s. 23; Damla, 2008, s. 104; Erdoğan, s. 81; Mürşide Uysal, s. 110.

⁴⁰⁴ Bkz. Kandemir, c. III, s. 20.

⁴⁰⁵ Bkz. Erdoğan; Karadeniz, s. 52.

⁴⁰⁶ Bkz. Damla, s. 143.

⁴⁰⁷ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 160.

m- Akabe Biatları

Akabe biatları, Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretine zemin hazırlayan görüşmeler olduğu için önemlidir. İlk kaynaklarda geçen⁴⁰⁸ Akabe biatlarına çocuk kitaplarında da değinilmiştir. İkinci Akabe biatlarına gittiğinde amcası Abbas'ın yanında olduğu⁴⁰⁹ belirtilmektedir.⁴¹⁰

n- Hicret

Hicret hem İslâm Tarihi'nin hem de Dünya Tarihi'nin en önemli olaylarından. Çocuk kitaplarında hicret olayı tam bir macera havasında anlatılmaktadır. Aktarılan olaylar hakkında dikkatimizi çeken hususlar şu şekildedir; Hicret öncesinde müşriklerin bir toplantı yaptığı, bu toplantıya şeytanın da katıldığı, şeytanın yönlendirmesiyle toplantıda müşriklerin peygamberimizi öldürme kararı aldığı⁴¹¹ anlatılmaktadır. Ancak bazı âlimler bu konu ihtilâflı olduğundan itibar edilmemesi gerektiğini belirtmektedir.⁴¹² Ayrıca şeytanın böyle kılık değiştirip insanların içine girdiği vs. gibi konuların anlatılmasının çocuk ruh sağlığı açısından zararlı olabileceği kanaatindeyiz.

Daru'n-Nedve'de alınan suikast kararının, Hz. Cebrail tarafından Hz. Peygamber'e haber verildiği, bunun üzerine Rasulullah'ın yatağına Ali'yi yatırdığı, müşriklerin peygamberimizi öldürmek için evinin etrafına pusu kurduğu, peygamberimizin evden çıkarken müşriklerin üzerine bir avuç kum attığı ve Yasin suresinin ilk ayetlerini okuyarak oradan⁴¹³ uzaklaştığı,⁴¹⁴ Hz. Ebu Bekir'in evinde buluşup, beraberce Sevr mağarasına gittikleri, Allah'ın emriyle mağaranın girişine bir çift güvercinin yuva yapıp yumurtalar bıraktığı, yine mağaranın girişine bir örümceğin

⁴⁰⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. II, s. 39.

⁴⁰⁹ Bkz. Sariçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 112.

⁴¹⁰ Bkz. *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 47; Kandemir, c. III, s. 31.

⁴¹¹ Bkz. Sezgin, s. 129; Karadeniz, s. 54; Er, c. 6, s. 24.

⁴¹² Bkz. Ahmet Önkal, "Hicret", *DİA*, İstanbul, 1998, XVII, 458- 462.

⁴¹³ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. II, s. 96.

⁴¹⁴ Bkz. Damla, s.159; Sezgin, s. 136; Kandemir, c. III, s.35; Erdoğan, s.90; Bahadıröğlü; Süphandağı, 2010, s. 34; Karadeniz, s. 56; Damla, 2008, s. 136; Er, c. VI, s. 30.

ağ⁴¹⁵ ördüğü,⁴¹⁶ mağarada Hz. Ebu Bekir'i bir yılanın⁴¹⁷ ısırıldığı⁴¹⁸ belirtilmektedir. Mağaranın ağzına örümceğin ağ örmesi ve güvercinlerin oraya yuva yapması imkânsız olaylar değildir. Ama Hz. Muhammed'in tüm tedbirleri alarak hicret ettiği,⁴¹⁹ işini şansa bırakmadığı onun zaten tedbirli ve akıllı bir kişi olduğu göz ardı edilmemelidir.

Mağarada müşriklerin onları bulmasından endişelenen Hz. Ebu Bekir'e peygamberimizin “*Korkma! Ya Ebu Bekir Allah bizimle beraberdir.*”⁴²⁰ dediği neredeyse bütün kitaplarda geçerken, bunun Kur’ânî bir ifade olduğu belirtilmemektedir. Ayrıca hicretle ilgili bu ayete çok az kitap yer vermektedir.⁴²¹

Kitaplarda Peygamberimiz ve Hz. Ebu Bekir'in mağarada üç gün kaldıktan sonra bir rehber eşliğinde Hz. Peygamber'in farklı bir yoldan Medine'ye gittiği anlatılmaktadır. Böylece hicret esnasında Hz. Peygamber'in, her zamanki yoldan değil de farklı bir güzergâhtan giderek düşmanı yanıltıcı bir taktik uyguladığını ve sebeplere bağlılığını açıkça görmekteyiz.⁴²²

Hicret esnasında birçok olağanüstü olaydan bahsedilmektedir. Bunlar; yolda onları gören bir çobanın müşriklere haber vermek için Mekke'ye gitmesi Mekke'ye varınca niye geldiğini unutmaması⁴²³, peygamberimizin yolda yiyecek satan bir kadının kısır keçisinden süt⁴²⁴ sağması⁴²⁵, Sükarâ'nın atının kumlara⁴²⁶ batması⁴²⁷ olayları

⁴¹⁵ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, s. 289.

⁴¹⁶ Bkz. Mürşide Uysal, s. 118; Aydın, s. 67; Er, c. VI, s. 48.

⁴¹⁷ İlk kaynaklarda bu olaya yer verilmemektedir. Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s.196.

⁴¹⁸ Bkz. Damla, s. 162; Mürşide Uysal, s. 117; Er, c. VI, s. 42.

⁴¹⁹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 120.

⁴²⁰ Bahadıroğlu, s. 136; Mürşide Uysal, s. 117; Aydın, s. 66.

⁴²¹ “Eğer siz O’na (Rasulullah’a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); O’na Allah yardım etmiştir: Hani kafirler onu iki kişiden biri olarak (Ebu Bekir ile Mekke’den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı; o, arkadaşına. Üzülmeye, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah O’na (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi, O’nu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kafir olanların sözünü alçalttı. Allah’ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.” Tevbe 40

⁴²² Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 127.

⁴²³ Bkz. Damla, s. 162; Kandemir, c. III, s. 42; Damla, 2008, s. 144.

⁴²⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. II, s. 102.

⁴²⁵ Bkz. Damla, s.162; Kandemir, c. III, s. 42; Damla, 2008, s. 145, ; Er, c. VI, s. 57; Mürşide Uysal, s. 120.

⁴²⁶ Bkz. Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. II, s. 103.

⁴²⁷ Bkz. Damla, s. 162; Sezgin, s. 141; Varlı, s. 73; Kandemir, c. III, s. 42; Yıldırım, s. 70; Sahhar, s. 134; Bahadıroğlu, s. 140; Karadeniz, s. 60; Damla, 2008, s. 142; Er, c. 6, s. 63; Mürşide Uysal, s. 119.

anlatılmaktadır. Ancak bunların mucize değil sonradan kurgulanmış rivayetler olduğuna⁴²⁸ dair yorumlar vardır.

Çocuk kitaplarında, Büreyde adlı köylünün, Amim denilen yerde, 80 atıyla gelip peygamberimize iman etmesi ve sarığını bayrak⁴²⁹ yaparak⁴³⁰ Medine'ye kadar yolda onlara eşlik etmesi olayına yer verilmektedir.⁴³¹

Peygamberimizin hicret esnasında Kuba'da mola verdiği ve Selman- ı Farisi'nin⁴³² orada peygamberin yanına geldiği zikredilip, Selman'ın hayat hikâyesi anlatılmaktadır.

Çocuk kitaplarının birinde peygamberimizin Kuba'da on dört gün kaldığı⁴³³, bir diğerinde on gün kaldığı⁴³⁴ belirtilirken; Sarıçam, Hz. Muhammed'in Kuba'da üç gün kaldığını bildirmektedir.⁴³⁵

Hicret olayı, çocuk kitaplarında genelde, Hz. Peygamber'in hayatının her anında Allah'ın koruması altında olduğu, sıkıntı durumunda Allah'ın müdahalesiyle zorlukları aştığı ve bu durumlarda birçok mucizeler gösterdiği şeklinde sunulmaktadır. Bu anlatımlar Hz. Peygamber'in hayatını daha efsanevî hale sokmaktadır. Bazen Peygamber'i yüceltme adına bazen de olayları daha gizemli hale getirmek için kurgulanmışlardır. Aslında hicret olayında yaşananlar, Hz. Peygamber'in normal bir insan olduğunu gösterirken eklenen mucizevî anlatımlarla hicret olağanüstü bir hale dönüştürülmüştür. Okuyucuda merak uyandırmak adına anlatılan bu tür olayların peygamberi örneklikten ve gerçeklikten uzaklaştırdığı kanaatindeyiz. İlk kaynaklardan ziyade sonraki asırlarda yazılmış kaynaklarda bolca bulunan bu mucizeler Kur'ân'ın

---

⁴²⁸ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 202.

⁴²⁹ Bkz. Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 124.

⁴³⁰ Bkz. Damla, s. 162; Kandemir, c. III, s. 46; Er, c. 6, s. 74.

⁴³¹ Bkz. Ahmet Önkal, "Büreyde", *DİA*, İstanbul, 1992, VI, 492.

⁴³² Bkz. Damla, s. 162; Kandemir, c. III, s. 46.

⁴³³ Bkz. Kandemir, c. III, s. 45.

⁴³⁴ Bkz. Erdoğan, s. 100.

⁴³⁵ Bkz. Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 125.

istediği Hz. Peygamber imajına da zarar vermekte⁴³⁶ ve hicretin önemi bu olağanüstü olaylar arasında yitip gitmektedir.

Aslında hicret olayında, çocuklara anlatılması gereken çok güzel örnek davranış modelleri vardır. Hz. Peygamber ve Müslümanlar İslâm'ın gelecekte kökleşmesi, yayılma imkânı bulması için büyük fedakârlıklar yapmıştır. Hicret'te Hz. Peygamber'in irade sahibi olma ve sabırlı olma, Allah'a sonsuz güven duyma, ümitsizliğe kapılmama, sükûneti muhafaza, hoşgörü, bağışlama ve cesaret gibi vasıflardan her biri için davranış örnekleri bulunmaktadır. Bunlar her Müslüman'ın sahip olması gereken özelliklerdir. Sıkıntılara göğüs germe, İslâm uğruna canını ve malını ortaya koyma, dünyevî ilişkileri ve menfaatleri bir tarafa bırakarak kardeşliği ve Allah'ın rızasını düşünme, verilen sözde durma ve dostluk örneklerini hicret olayında görmek mümkündür. Özellikle hicret olayının tarihî önemi üzerinde durulmalıdır.

Hicret olayıyla ilgili çocuk kitaplarında ayrıca şu bilgiler de geçmektedir; Peygamberimizin Hz. Ebu Bekir'in ayarladığı develere parasını ödemedi⁴³⁷ binmediği,⁴³⁸ müşriklerin peygamberin gittiğini anlayınca O'nu bulana yüz deve ödül vaat⁴³⁹ ettiği,⁴⁴⁰ Hz. Ali ve Süheyb'in Kuba'da Peygamberimize⁴⁴¹ yetiştiği,⁴⁴² yolda karşılaştıkları Zübeyr'in onlara Şam'dan aldığı beyaz elbiseleri hediye ettiği⁴⁴³ anlatılmaktadır.⁴⁴⁴

2- Medine Dönemi

Çocuk kitaplarının Rasulullah'ın hicreti esnasında Medine'nin durumuna çok değinmediğini görüyoruz. Aslında Medine'deki ortamın daha detaylı bir şekilde

---

⁴³⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 207.

⁴³⁷ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s.119.

⁴³⁸ Bkz. Damla, s.162; Bahadroğlu; s. 138.

⁴³⁹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 120.

⁴⁴⁰ Bkz. Damla, s.162; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 50; Varlı, s. 73; Bahadroğlu, s. 134; Karadeniz, s. 57.

⁴⁴¹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 125.

⁴⁴² Bkz. Damla, s.162; Kandemir, c. III, s. 46.

⁴⁴³ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, s. 298.

⁴⁴⁴ Bkz. Damla, s.162; Kandemir, c. III, s. 46.

anlatılması, çocukların orada gerçekleştirilen faaliyetleri daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Medine’de yaşananlar kitaplarda şöyle anlatılmaktadır; Peygamberin Kasva’nın oturduğu⁴⁴⁵ en yakın yer olan Eyüp el –Ensari’nin evinde kaldığı⁴⁴⁶, devesinin oturduğu Sehl ve Sühey kardeşlere ait ariziye satın alınarak buraya mescit yapıldığı⁴⁴⁷ belirtilmektedir.⁴⁴⁸

Peygamberin Mescid-i Nebevî’nin inşaatında çalıştığı bütün kitaplarda anlatılmaktadır. Bu olayla Peygamber’in alçakgönüllü, çalışkan, yardımsever olduğu vurgulanmaktadır. Bu hasletler çocuklara sunulan güzel örneklerdir.

İnşa edilen bu mescit o günün şartlarında cami, hastane, hapishane, ordugâh, mahkeme, elçi kabul salonu, okul, yatakhane, yemekhane ve spor salonu gibi farklı ihtiyaçları karşılamak için kullanılıyordu.⁴⁴⁹ Çocuk kitaplarında mescidin bu fonksiyonel özelliği yeterince vurgulanmamaktadır. Hz. Muhammed (s.a.v.) zamanında mescitler neredeyse sosyal hayatın merkezi konumundaydı. Günümüzdeyse sadece namaza tahsis edilen bu yerlerde çocuklar rahat hareket edememekte, davranışları yetişkinler tarafından kısıtlanmaktadır. Böylece camilerin içi cıvıl cıvıl çocuk sesleriyle dolması gerekirken, çocuklar mescitlerden uzaklaşmakta, parkları; internet kafeleri vs. doldurmakta, camiler ise boş kalmaktadır.

Ashab-ı Suffe’den de yeterince bahsedilmemektedir. Çocuklara Suffe’nin ayrıca bir eğitim kurumu olduğu belirtilip, peygamberimizin ilme verdiği önem vurgulanmalı, burada yetişen sahabeler anlatılmalıdır.

---

⁴⁴⁵ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. II, s. 116.

⁴⁴⁶ Bkz. Damla, s.168; Sezgin, s. 147; Damla, 2008, s.150; Mürşide Uysal, s. 127; Aydın s. 73; Er, c. 6, s. 88.

⁴⁴⁷ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. II, s. 116.

⁴⁴⁸ Bkz. Er, c. VI, s. 117.

⁴⁴⁹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 137.

Peygamberimizin ailesinin mescit yapımı bittikten sonra⁴⁵⁰ Mekke'den geldiği⁴⁵¹ ve ilk ezan olayı⁴⁵² da kitaplarda anlatılmaktadır.⁴⁵³

O dönemde yaşanan eşsiz dayanışma örneği olarak Peygamberimizin Medineli Ensarla, Mekkeli muhacirleri birbiriyle kardeş yaptığı,⁴⁵⁴ kendisinin de Hz. Ali ile kardeş olduğu⁴⁵⁵ çocuklara anlatılmaktadır. Peygamber'in gerçekleştirdiği bu eşsiz sosyal yardımlaşma ve dayanışma modeli olan kardeşleştirme örneğinin çocuklara anlatılması çok önemlidir. Ancak kitapların çoğunda Yahudilerle yapılan Medine Sözleşmesine yer verilmemektedir.

Peygamberin yaptığı evliliklere değinilmemektedir. Bunun yerinde olduğu kanaatindeyiz. Çünkü çocuklar günümüzde böyle bir uygulama olmadığından ve o dönemin şartlarını tam olarak bilmediğinden bu durumu kavrayamayabilirler. Ancak bazı kitaplar Rasulullah'ın Hz. Ayşe ile evlendiğine değinmiştir.⁴⁵⁶

Kitaplarda Medine dönemi olayları içinde anlatılan bazı mucizevî olaylar şöyledir; Çoban Uhban ve dile gelen kurt olayı⁴⁵⁷, bir devenin ağır işlerde çalıştırıldığını peygamberimize şikâyet etmesi⁴⁵⁸ olayları anlatılmaktadır. Ayrıca hurma kütüğünün⁴⁵⁹ ağlaması⁴⁶⁰ hadisesi aktarılıp, peygamberimizin bu kütüğü teselli ettiği, ona cennette hayatına devam edeceğini söylediği ve onu teskin etmek için minberinin altına gömdürdüğü⁴⁶¹ belirtilmektedir. Peygamberimizden ayrıldığı için neden sadece bir kütük yakınmaktadır da başka nesnelere bu duruma tepki vermemektedir. Bunlar ne yazık ki peygamberi övme adına kurgulanmış rivayetlerdir.⁴⁶² Ve ne yazık ki böyle

---

⁴⁵⁰Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 136.

⁴⁵¹Bkz. Damla, s. 168; Er, c. VI, s. 124.

⁴⁵²Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. II, s. 128.

⁴⁵³Bkz. Er, c. VI, s. 129; Mürşide Uysal, s. 130; Aydın, s. 77.

⁴⁵⁴Bkz. Damla, s.168; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 56; Mürşide Uysal, s. 128; Aydın, s. 76; Er, c. VI, s. 105.

⁴⁵⁵Bkz. Damla, s.168; Sezgin, s. 148; Damla, 2008, s. 76; Karadeniz, s. 63.

⁴⁵⁶Bkz. Er, c. VI, s. 126; Mürşide Uysal, s. 131; Aydın, s. 91.

⁴⁵⁷Bkz. Damla, 2008, s. 153; Süphandağı, 2010, s. 42.

⁴⁵⁸Bkz. Damla, 2008, s. 175; Mürşide Uysal, s. 170.

⁴⁵⁹Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 325.

⁴⁶⁰Bkz. Damla, s.168; Sezgin, s. 148; Damla, 2008, s. 76; Karadeniz, s. 63; Er, c. VI, s. 123; Mürşide Uysal, s. 129.

⁴⁶¹Bkz. Sezgin, s. 148; Damla, 2008, s. 76; Er, c. 6, s. 123.

⁴⁶²Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 221.

şâibeli bir olaya neredeyse bütün çocuk kitapları yer verirken, çocuklara örnek olacak Medine döneminde yaşanan pek çok önemli hadise anlatılmamaktadır.

Diğer peygamberlerin peygamberlik görevleri sırasında gösterdikleri mucizeler sonucunda müslümanlar savunmacı ve yüceltmeci bir tutum sergilemiş “Madem bizim peygamberimiz en son peygamberdir ve bütün peygamberlerin de başıdır o zaman O hepsiden daha çok ve üstün mucizeler göstermiştir.” diye düşünmüşlerdir. Bu yaklaşımla peygamberimize birçok mucize isnat etmişlerdir.⁴⁶³

Az bir yemeğin bereketlenerek kalabalık gruplara yetmesi olayı çocuk kitaplarında çok işleniyor. Mesela; 12 kişi için yapılan yemeğin 180 kişiye yetmesi⁴⁶⁴, yüz kişinin bir bardak sütle doyması⁴⁶⁵ gibi.

Selman-ı Farisi'nin hayat hikâyesi anlatılıp,⁴⁶⁶ kölelikten kurtulması kısaca şöyle aktarılmaktadır; Selman-ı Farisi'nin sahibinin ondan, dört yüz gram altın vermesini ve üç yüz hurma ağacı dikmesini istediği, hurmalar meyve verince onu serbest bırakacağını vaat ettiği, bunun üzerine peygamberimizin biri hariç bütün hurmaları diktiği, peygamberimizin dikmediği hurma hariç bütün hurmaların meyve verdiği, sonra o hurmayı da peygamberimiz yeniden dikince, onun da meyve verdiği belirtilmektedir. Ayrıca peygamberimizin yumurta büyüklüğünde altın istediği, daha sonra ona tükürüğünü sürüp onun bereketlenmesi sonucu dört yüz gram altın borcunu ödedikleri⁴⁶⁷ anlatılmaktadır.

a- Savaşlar

Müslümanlara savaşma izni verilmesinin sebepleri; meşru savunma, İslâm davetini güvence altına alma, insan hakları ve din hürriyetini güvence altına alma,

⁴⁶³ Bkz. Erul, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, s. 53.

⁴⁶⁴ Bkz. Damla, s. 168; Sezgin, s. 147; Damla, 2008, s. 150; Karadeniz, s. 62.

⁴⁶⁵ Bkz. Damla, 2008, s. 64.

⁴⁶⁶ Bkz. Er, c. VI, s. 142.

⁴⁶⁷ Bkz. Süphandağı, 2010, s. 60.

antlaşmaları bozanları ve hainlik yapanları cezalandırma, İslâm topraklarını yabancıların saldırılarından korumaktır.⁴⁶⁸

Hız. Peygamber, Kur'ân'ın genel prensipleri⁴⁶⁹ gereği insanlar arasındaki sorunları barış yoluyla çözmeye çalışmaktadır. Bu yüzden peygamberin tarihini savaşlar tarihi olarak değil, evrensel doğruların ve barışın yayılması çabası olarak algılamak gerekmektedir. Peygamberin yaptığı savaşlar bir anlamda zorunluluk gereği tercih edilen alternatiflerdir.⁴⁷⁰ Hız. Peygamberin savaşlarında amaç insan öldürmek değil kazanmak olmuştur. Bunlar çocuklara yeterince izah edilmeden sadece savaşlar anlatılmamalıdır.

b- Bedir Savaşı

Kervanın kurtulduğunu duyunca Mekkelilerin geri dönmek isteği, ama Ebu Cehil'in, "*Gidelim, orada yiyip içelim, dansözleri oynatıp eğlenelim, böylece gücümüzü gösterip müslümanları korkutalım*" dediği ve böylece müşrik ordusunda kadınların def çalıp şarkı söylediği anlatılmaktadır.⁴⁷¹

Bazı kitaplarda Bedir kuyusunu müşriklerin tuttuđu⁴⁷² belirtilirken, bazılarında kuyuyu müslümanların tuttuđu⁴⁷³ belirtilmektedir. Kaynaklarda peygamberimizin kuyuların yanına orduyu yerleştirdiği belirtilmektedir.⁴⁷⁴

Müslümanlara yardım etmek için gelen iki yolcunun Ebu Cehil'e yakalandığı, bunun üzerine "Biz peygambere yardıma değil Medine'ye gidiyoruz" diye yalan söyleyerek kurtuldukları, bunu duyan peygamberimizin de onları savaşa almayıp

---

⁴⁶⁸ Bkz. Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 149-150.

⁴⁶⁹ "Ey iman edenler! Hep birden barışa girin. Sakın Şeytanın peşinden gitmeyin; çünkü o, apaçık düşmanınızdır." Bakara, 208.

⁴⁷⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 232.

⁴⁷¹ Bkz. Kandemir, c. IV, s. 23.

⁴⁷² Bkz. Bilmen, s. 56; Mürşide Uysal, s. 144;

⁴⁷³ Bkz. Damla, s.168; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s.; Yıldırım, s. 78; Er, c. VIII, s. 87.

⁴⁷⁴ Bkz. Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, s. 592.

Medine'ye⁴⁷⁵ gönderdiği⁴⁷⁶ anlatılmaktadır. Bu durum bir ahde vefâ örneği olarak çocuklara gösterilebilir.

Hiz. Ebu Bekir müşrikler tarafındaki oğluyla savaşmak için izin⁴⁷⁷ istediđi⁴⁷⁸ belirtiliyor, fakat imkân ölçüsünde peygamberimiz bu duruma engel olmuştur.⁴⁷⁹

Kitaplarda Ebu Cehil ile Ebu Leheb'in yaptığı eziyetler anlatıldığı gibi çocuklara ibret olması için onların akıbetlerinden de bahsedilmelidir. Ama ne yazık ki kitapların geneli buna değinmemektedir.

Esirler, okuma yazma öğretilmesi⁴⁸⁰ hadisesi biraz açılarak ilim öğrenmenin önemine değinilebilir. Peygamberin esirlere iyi muamele yapılmasını istemesi, işkenceye müsaade etmemesi çok güzel bir örnektir.

Bedir savaşı hakkında anlatılan mucizevî olaylar şu şekildedir; peygamberin savaş meydanını gece gezip, sabah öleceklerin yerini⁴⁸¹ göstermesi,⁴⁸² Peygamberin bir avuç kum alıp düşmanın yüzlerine atması,⁴⁸³ savaşta Abdullah'ın kılıcı kırılınca peygamberimiz ona elindeki sopayı uzattığı ve sopanın kılıç olduğu,⁴⁸⁴ sahabelen birinin elinin dirsekten koptuğu, birinin de omzunun açıldığı peygamberin duasıyla bunların eskisinden daha iyi olduğu,⁴⁸⁵ yine savaşta peygamberimizin Hakem'in kırık ayağına ve Hiz. Ali'nin ayağına dokunup dua ile onları iyileştirmesi,⁴⁸⁶ sahabelen birinin gözünün akması ve Rasulullah'ın onu da iyileřtirmesi⁴⁸⁷ anlatılmaktadır. Ve peygamberin gerçekteştirdiği bu olaylar da Peygamberimizin bütün alanlarda gelişmiş en mükemmel insan olduğu, hem doktor hem mühendis hem öğretmen, hem terzi, hem

⁴⁷⁵ Bkz. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 158.

⁴⁷⁶ Bkz. Damla, s. 238.

⁴⁷⁷ Bkz. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 166.

⁴⁷⁸ Bkz. Bahadıroğlu, s. 155.

⁴⁷⁹ Bkz. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 166.

⁴⁸⁰ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 369.

⁴⁸¹ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. 2, s. 120.

⁴⁸² Bkz. Kandemir, c. IV, s. 23; Er, c. VIII, s. 92.

⁴⁸³ Bkz. Damla, s. 237; Damla, 2008, s. 78; Er, c. IX, s. 5.

⁴⁸⁴ Bkz. Damla, 2008, s. 82; Er, c. IX, s. 41.

⁴⁸⁵ Bkz. Damla, 2008, s. 86.

⁴⁸⁶ Bkz. Damla, 2008, s. 92.

⁴⁸⁷ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 246.

avukat, hem tüccar olduğu⁴⁸⁸ şeklinde açıklanmaktadır. Günümüz imkânlarıyla bile yapılması zor olan böyle operasyonları peygamberimiz mucizevî olarak yaptığı anlatılmaktadır.⁴⁸⁹

Peygamberin hayatıyla ve Bedir savaşıyla ilgili türlü türlü mucizeler anlatıldığı halde Kur'ân'da Allah'ın müslümanları meleklerin yardımıyla desteklediği⁴⁹⁰ açıkça belirtilirken, bu duruma çocuk kitapları neredeyse hiç değinmemektedir.⁴⁹¹

Bazı kitaplarda savaş anlatılırken üslup çok sert ve resimlemeler çok korkunçtur.⁴⁹² Böyle şeyler çocukları kötü etkilemekte, çocukların gözünde peygamber savaşçı olarak resmedilmektedir.

Aslında çocuklar, Bedir örneğiyle; sayıları az da olsa inançla hedefe kilitlenen grubun galip geleceğini görmekte ve ashabın cesaret, sabır ve gayretine şahit olmaktadır.

Bedir savaşıyla ilgili kitaplarda verilen diğer bilgiler özetle şu şekildedir; savaş günü ramazan olduğundan oruçlu olan müslümanların oruçlarını⁴⁹³ açması,⁴⁹⁴ savaştan sonra ordunun üç gün Bedir'de kalıp ovayı temizlediği ve kendi ölümlerini gömüp cenaze namazı⁴⁹⁵ kıldıkları,⁴⁹⁶ peygamber amcası Abbas'ın esirler⁴⁹⁷ arasında olması,⁴⁹⁸ peygamber amcasına: “*Hanımına verdiğin altınları ver, kurtul!*” deyince Abbas'ın müslüman olduğu ama bunu gizli tutup Mekke'ye döndüğü⁴⁹⁹ anlatılmaktadır.⁵⁰⁰

---

⁴⁸⁸ Bkz. Damla, 2008, s. 90.

⁴⁸⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 246.

⁴⁹⁰ “Andolsun ki Allah size Bedir'de de yardım etmişti; oysa siz o zaman zayıftınız. Allah'a isyandan sakının ki şükretmiş olasınız. O zaman insanlara şöyle diyordun: “Rabbimizin, indirilen üç bin melek size yardım etmesi sizin için yeterli değil mi?” Âl-i İmrân, 123-124.

⁴⁹¹ Bkz. Sahhar, s. 146.

⁴⁹² Özellikle Türkiye Gazetesinin verdiği “*Sevgili Peygamberim*” serisi üslup ve resimlemesiyle çocuklara hitap etmemektedir.

⁴⁹³ Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. II, s. 99.

⁴⁹⁴ Bkz. Erdoğan, s. 104.

⁴⁹⁵ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 160.

⁴⁹⁶ Bkz. Damla, s. 243.

⁴⁹⁷ Bkz. Faruk Sümer, “Abbas”, *DİA*, İstanbul, 1988, I, 16.

⁴⁹⁸ Bkz. Damla, s. 246; Erdoğan, s. 106; Er, c. IX, s. 72.

⁴⁹⁹ Bkz. Damla, s. 246.

⁵⁰⁰ Bkz. Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, s. 608-9.

c- Uhud Savaşı

Kitaplarda Peygamberin şehir savunması yapmayı rüyasında⁵⁰¹ gördüğü,⁵⁰² ama ashopla yaptığı istişare sonucu bundan vazgeçtiği anlatılmaktadır. Uhud savaşı için müşriklerin paralı asker⁵⁰³ tuttuğuna⁵⁰⁴ değinilmektedir. Savaş meydanına geldiklerinde, peygamberin 50 okçuyu bir derenin kenarına yerleştirdiği⁵⁰⁵ aktarılsa da Sarıçam, elli okçunun Uhud dağının karşısındaki Ayneyn tepesine yerleştirdiğini⁵⁰⁶ belirtmektedir.

Kitapların birinde Ebu Süfya'nın,⁵⁰⁷ amcası Ebu Cehil'i öldürdüğü için Vahşi'yi tutup Hz. Hamza'yı öldürttüğü⁵⁰⁸ anlatılırken, bir diğer kitapta da kim olduğu bilinmeyen bir adamın Vahşi'yi Hz. Hamza'yı öldürtmek için para ile tuttuğu⁵⁰⁹ belirtilmektedir. Sarıçam, Kureyş'in Benî Nevfel kolundan Cübeyr bin Mut'im'in, kölesi Vahşi bin Harb'e bedirde öldürülen amcası Tuayme b. Adiy'e karşılık Hz. Hamza'yı öldürmesi sonucunda hürriyetini vaat ettiğini⁵¹⁰ belirtmektedir.⁵¹¹ Vahşi ve Hint'in Hz. Hamza'ya yaptıkları⁵¹² anlatılmaktadır⁵¹³, bu gibi şeylerin çocuklara anlatılmaması gerektiği kanaatindeyiz.

Peygamberimize ölüm tehditlerinde bulunan Ubeyd adında bir müşrike peygamberimizin "Asıl ben seni öldüreceğim" dediği, bu adamın Uhud günü peygamberin üzerine yürüdüğü ve peygamberin onu mızrağını atarak yaraladığı, bunun üzerine kaçan Ubeyd'in daha sonra⁵¹⁴ öldüğü⁵¹⁵ anlatılmaktadır. Sınırlı sayfa sayısına sahip çocuk kitaplarında Peygamberin hayatını anlatırken verilen örnek olaylarda daha seçici olunmalıdır. Çocuklarımıza peygamberimizi böyle olaylarla mı anlatmalıyız?

⁵⁰¹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 169.

⁵⁰² Bkz. Bahadıroğlu, s. 161; Bilmen, s. 60.

⁵⁰³ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 169.

⁵⁰⁴ Bkz. Damla, s. 273.

⁵⁰⁵ Bkz. Bilmen, s. 61.

⁵⁰⁶ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 171.

⁵⁰⁷ Bir kitapta da Ebu Süfyan'ın karısı Hint'in öldürttüğü yazıyor. Bkz. Mürşide Uysal, s.158.

⁵⁰⁸ Bkz. Varlı, s. 84.

⁵⁰⁹ Bkz. Sahhar, s. 148.

⁵¹⁰ Bkz. Er, c. X, s. 81.

⁵¹¹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 169.

⁵¹² Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 176.

⁵¹³ Bkz. Kandemir, c. IV, s. 34; Sahhar, s. 154; Er, c. X, s. 81.

⁵¹⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Şîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s. 32.

⁵¹⁵ Bkz. Suruç, c. 5, s.11

Sanki kitaplarda peygamber her yönüyle anlatılmıştır da bir bu olayı anlatmak kalmıştır. İnsanın kanını donduran tasvirlerle anlatılan bu olayın, çocukların nazik ruhunu incitebileceği için çocuk kitaplarında işlenmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kitaplarda Uhud savaşının sonucu hakkında farklı yorumlar getirilmiştir. Bunlar; Uhud savaşının kaybedildiği ve müslümanların ağır bir darbe aldığı⁵¹⁶ Uhud savaşı kazanılmışken peygamberin sözünü dinlemeyen okçular yüzünden kısmen kaybedilmiş olduğu,⁵¹⁷ galibi tam belli olmadan biten bir savaş olduğu,⁵¹⁸ müşrikler galip gelip Mekke'ye dönerken habercinin "Müslümanlar toplânmış bize saldırmaya geliyor" demesi üzerine kendilerine güvenemeyen müşriklerin Mekke'ye kaçtığı, böylece müslümanların galip pozisyona⁵¹⁹ geçtiği⁵²⁰ belirtilmektedir. Genel olarak kitaplarda iyimser bir sonuç verilmektedir. Aslında bu durum bir taraftan doğrudur. Çünkü müslümanlar yara almıştır, ama düşmana teslim olmamış, savaştan yılmamışlar ve toprak kaybetmemişlerdir. Hatta Mekkeliler Medine'ye saldırmaya bile cesaret edemedi Mekke'nin yolunu tutmuşlardır. Tabî ki Uhud savaşından çocuklar için Peygamber'in istişareye önem verdiği, komutana itaat etmenin ve sabrın zafer için çok önemli olduğu gibi alınacak dersler vardır.

Kitaplarda savaşla ilgili verilen ayetlerin numaraları verilmemiştir.⁵²¹

Birkaç kitap, Nesibe hanımın Uhud'da peygamberi savunduğunu⁵²² anlatmaktadır.⁵²³ Aslında Uhud'da bayanların yaralıları tedavi ettiği, savaş alanına su ve yiyecek getirdiği⁵²⁴ de çocuklara anlatılmalıdır.

Savaşta yakınlarını kaybedenler, Peygamberimizden beddua etmesini istiyor, ama O bunu yapmıyor bu davranış çocuklar için güzel bir örnektir.⁵²⁵

---

⁵¹⁶ Bkz. Karadeniz, s.72.

⁵¹⁷ Bkz. Bahadıroğlu, s. 171.

⁵¹⁸ Bkz. Sezgin, s. 160.

⁵¹⁹ Medineliler Kureyş ordusunu takip için, Medinedeki Hamra'ül-Esed'te beş gün konaklamıştır. Bkz. İbrahim Sarıçam, "Hamra'ül-Esed Gazvesi" , *DİA*, İstanbul, 1997, XV, 498.

⁵²⁰ Bkz. Erdoğan, s. 116.

⁵²¹ Bkz. Sahhar, s. 156.

⁵²² Bkz. Köksal, *İslâm Tarihi*, c. III, s. 158-160.

⁵²³ Bkz. Kandemir, c. IV, s. 35; Bilmen, s. 63; Mürşide Uysal, s. 159.

⁵²⁴ Bkz. Sarıçam, *Hız Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 177.

d- Hendek Savaşı

Kitaplarda Peygamberimizin Mekkelilerin savaş hazırlıklarını haber alınca ashabıyla istişare ettiği, şehrin etrafına hendek kazma fikrini Selman-ı Farisi'nin verdiği⁵²⁶ bildirilmektedir.⁵²⁷ Bu rivayetin belli bir siyasi fikre destek adına ortaya konulduğu, hendek kazmaya peygamberimizin ashabıyla istişare etmesi sonucu karar verdiği, Selman'dan bazı teknik bilgiler alınmış olmasından dolayı böyle bir rivayetin üretildiği⁵²⁸ şeklinde görüşler mevcuttur.

Hendek kazılırken meydana geldiği belirtilen bazı olaylar şu şekilde anlatılmaktadır; Hz. Peygamberin sahabeye bizzat örnek olabilmek için kazıda çalıştığı,⁵²⁹ hendek kazılırken karşılaşılan bir kayayı kimsenin kıramadığı, Peygamberimizin Besmele çekerek bu kayayı üç hamlede kırdığı⁵³⁰ anlatılmaktadır.⁵³¹ Bu olaydan çok etkilenen Selman'ın bunun ne anlama geldiğini sorduğu, peygamberin de *“birinci vuruşta, Allah bana Yemen ülkesinin kapısını açtı, ikinci vuruşta batının kapısını açtı, üçüncü vuruşta doğunun kapısını açtı, bunların anlamı şudur; bu savaş kazanılacak, daha sonra öyle savaşlar yapılacak ki İslâm uzak diyarlara yayılacak kimse bu dine engel olamayacak”* dediği⁵³² belirtilmektedir. Bir başka kitapta da peygamberin *“İlk vuruşta bana Şam'ın anahtarları verildi, oranın kırmızı köşklerini gördüm, ikincide İran'ın anahtarları verildi, Kisra'nın beyaz köşklerini gördüm, üçüncüde Yemen'in anahtarları verildi, San'a'nın kapılarını gördüm”*⁵³³ diye müjdede bulunduğu⁵³⁴ anlatılmaktadır. Bu olay peygamberi çocukların gözünde kahramanlaştırmakta, ona olan güvenlerini arttırmaktadır. İlk siyer kaynaklarında da geçen bu olay, Buhari'de peygamberin sadece sert bir kayayı kırdığı şeklinde anlatılmaktadır. Ayrıca olay hakkında değişik yorumlar yapılmaktadır. Mesela; Bazı

⁵²⁵ Bkz. Yenidınç, s. 51.

⁵²⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s. 240.

⁵²⁷ Bkz. Varlı, s. 92; Erdoğan, s. 118; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 66; Bilmen, s. 68; Yıldırım; s. 86; Karadeniz, s. 72; Özdamarlar, s. 22; Kandemir, s. 8; Aydın, s. 103; Mürşide Uysal, s. 172.

⁵²⁸ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 311.

⁵²⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s. 232.

⁵³⁰ Bkz. Suruç, c. VII, s. 8; Varlı, s. 93.

⁵³¹ Bkz. Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, s. 683

⁵³² Bkz. Varlı, s. 93; Kandemir, c. V, s. 12; Özdamarlar, s. 23; Bilmen, s. 69; Sahhar, s. 161; Erdoğan, s. 119.

⁵³³ Bkz. Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, s. 683

⁵³⁴ Bkz. Bilmen, s. 119.

müellifler, Rasulullah'ın ashabı motive etmek ve moral vermek adına, bir temenni olarak saraylar gördüğünü ve sahabenin bunları fethedeceğini söylediğini belirtir.⁵³⁵

Sahabeden Cabir'in peygamberimizi evine yemeğe davet ettiği, peygamberin de bin kişi kadar olan hendek çalışanlarını yanına alarak davete icabet ettiği, yaptığı bereket duası sayesinde dört kişinin yemeğinin oradaki herkese yettiği, hatta komşulara da⁵³⁶ dağıtıldığı,⁵³⁷ ayrıca bir kızın hendeğe getirdiği hurmanın bereketlenip bütün orduya yetmesi⁵³⁸ anlatılmaktadır. Bazı müellifler bu olayların biraz mübalağalı olduğu, zor zamanlarda insanın azla yetinmeyi bildiği için bölüşülen yemeğin çok kişiye yetmesinin biraz abartılarak farklı boyutlara taşındığı şeklinde yorumlar da yapmaktadır.⁵³⁹

Mekke ordusunun çıkan sert rüzgâr⁵⁴⁰ sonucu müşrik ordusunun dağıldığı çoğu kitapta geçmemektedir.⁵⁴¹ Bu olaya yer veren kitapların çoğu da rüzgârın Allah'ın gönderdiği bir mucize olduğuna değinmemektedir.⁵⁴²

Çocukların Hendek savaş'ından alacağı çok güzel dersler vardır. Bunlar özetle şöyledir: peygamber hiçbir zaman hazırlıksız bir şekilde oturup ilâhî yardımı beklememiş, ilâhî yardımın sebeplere sarılınca geleceğini bilmiştir.⁵⁴³ Hendek, sahabenin gayreti ve peygamberin aldığı tedbirlerle kazanılan bir savaş olmuştur. Ayrıca Peygamberimiz her zaman insanı kazanmayı hedeflemiştir. Peygamberin Medine civarına hendek kazdırmasının sebebi, kan dökülmeden meseleyi halletmektir.⁵⁴⁴

---

⁵³⁵ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 313.

⁵³⁶ Bkz. Algül, *İslâm Tarihi*, c. I, s. 392-3.

⁵³⁷ Bkz. Suruç, c. VII, s. 15; Kandemir, c. V, s. 11.

⁵³⁸ Bkz. Yıldırım, s. 86; Kandemir, c. V, s. 9.

⁵³⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 313.

⁵⁴⁰ Bkz. Esad, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, s. 689.

⁵⁴¹ Bkz. Yıldırım, s. 88.

⁵⁴² Bkz. Bilmen, s. 70.

⁵⁴³ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 273.

⁵⁴⁴ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 308.

e- Beni Kurayza Gazvesi

Yaptıkları ihanet sonucu Rasulullah'ın Kurayzaoğullarını kuşatma altına⁵⁴⁵ aldığı, kuşatma sonucunda peygamberle uzlaşmayı kabul etmeyen Yahudilerin, eski müttefikleri Sa'd bin Muaz'ı hakem olarak istemeleri⁵⁴⁶ ve onun da muhtemelen Tevrat'tan öğrendiği bir görüşle, Beni Kurayza'ya ceza olarak erkeklerin öldürülmesi, kadın ve çocuklarınsa esir edilmesine karar⁵⁴⁷ verdiği⁵⁴⁸ anlatılmaktadır. Aslında böyle bir cezaya onlar peygamberi zorlamışlardır. Çünkü müslümanlar Medine'de Yahudilere eşi görülmemiş bir hoşgörü göstermelerine rağmen Yahudiler onlara ihanet etmiştir. Olayın bu boyutları çocuklara güzelce izah edilmelidir.

Ben-i Kurayza'ya verilen cezanın adil olup olmadığı devamlı tartışılmıştır. Kimileri bu olayı katliam olarak değerlendirip peygambere karşı kullanırken, kimileri peygamberin bu işe mecbur kaldığını onun için haklı olduğunu savunmaktadır.⁵⁴⁹ Yetişkinlerin dünyasında bu kadar polemik ve yankıya sebep olan bu olayın, hiç değilse sonucunun çocuklara aktarılmaması kanaatindeyiz. Çocuklar daha bu olayı sebeplerini ve sonuçlarını kavrayacak zihnî yeterliliğe sahip değildir. Ruh dünyasında anlamlandıramadığı bu olay, çocukta peygambere ve İslâm'a karşı yanlış izlenimler oluşturabilir.

f- Hudeybiye Antlaşması

Hudeybiye antlaşması çocuk kitaplarında şu şekilde işlenmektedir; Peygamberimizin rüyasında Kâbe'ye gittiğini gördüğü ve bunu sabah arkadaşlarına⁵⁵⁰ anlattığı⁵⁵¹, Mekke'ye duyduğu özlemden dolayı umreye gitmeye karar verdiği, bunun üzerine silahsız, kalabalık bir grupla yola çıktığı anlatılmaktadır. Yolculuk esnasında bazı ilginç olaylarla karşılaşmışlardır; Peygamberimizin devesi Kasva'nın

⁵⁴⁵ Bkz. Kandemir, c. V, s. 18.

⁵⁴⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. III, s. 258.

⁵⁴⁷ Bkz. Bilmen, s. 70; Sahhar, s. 167.

⁵⁴⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. III, s. 261.

⁵⁴⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 319.

⁵⁵⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 341.

⁵⁵¹ Bkz. Yıldırım, s. 89.

Hudeybiye’de oturup Kâbe’ye yürümediği,⁵⁵² kuruyan Hudeybiye kuyusunun tekrar dolması⁵⁵³ Hudeybiye’de ashabın suyu kalmayınca peygamberimizin parmaklarından su⁵⁵⁴ fışkırttığı⁵⁵⁵ anlatılıyor.

Mekke’ye girmeden Hz. Osman’ı elçi olarak gönderdikleri, onun öldürüldüğü haberi gelince savaş ihtimali ortaya çıktığı, peygamberimizin müslümanlardan savaşmadan oradan ayrılmama sözü aldığı, Hz. Osman’ın sağ olduğu öğrenilince savaş yapılmadığı, Mekke’den elçiler⁵⁵⁶ geldiği⁵⁵⁷ ve onlarla yapılan görüşmeler sonucu Hudeybiye antlaşmasının yapıldığı anlatılmaktadır. Müslümanların Hudeybiye’de peygambere biat etmeleri çocuklar için büyük bir cesaret örneğidir. Ve müslümanların peygambere bağlılığını ortaya koymaktadır.

Hudeybiye barış antlaşması İslâm tarihinde önemli bir dönüm noktası olduğu için bu anlaşmanın maddelerine de çocuk kitaplarında yer verilmiştir.⁵⁵⁸

Antlaşma maddelerden biri şudur; Kureyş’ten biri antlaşma süresince İslâm’ı kabul eder ve müslümanlara sığınırsa, bu kişi müslümanlar tarafından kabul edilmeyecek, fakat Mekke’ye iltica eden hiçbir müslüman iade edilmeyecektir.⁵⁵⁹

Madde antlaşmanın en sıkıntılı maddesidir. İlk bakışta müslümanların aleyhine gibi görünen bu madde daha sonra lehlerine dönmüştür. Ancak o dönemde müslümanlar bu maddeyi tam olarak anlayamadıklarından itiraz etmişlerdir. Çocuklar da bu maddeyi anlamakta zorluk çekeceğinden, bu maddenin onlara güzel bir şekilde izah edilmesi gerekir. Toplumun menfaati birey için feda edilemeyeceğinden⁵⁶⁰ peygamberimiz bu maddeyi kabul etmiştir. Aslında Hudeybiye Antlaşması Rasulullah’ın siyasî dehasını göstermektedir. Peygamberimiz kısa vadeli politikaları değil, uzun vadeli, kalıcı ve

---

⁵⁵² Bkz. Bahadıroğlu, s. 184.

⁵⁵³ Bkz. Kandemir, c. V, s. 25.

⁵⁵⁴ Bkz. İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte*, c. XV, s. 443.

⁵⁵⁵ Bkz. Bahadıroğlu, s.187.

⁵⁵⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. III, 364.

⁵⁵⁷ Bkz. *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 70; Varlı, Bilmen, s. 72, Yıldırım, s. 91; Kandemir, c. V, s. 28.

⁵⁵⁸ Bkz Bilmen, s. 74; Kandemir, c. V, s. 28.

⁵⁵⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü’n- Nebeviyye*, c. III, s. 365.

⁵⁶⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 346.

sonuç verici politikaları tercih etmektedir. Bu antlaşmayla oluşan barış ortamı sayesinde İslâm yayılma imkânı bulmuştur.

Bazı kitaplarda antlaşma kabul edildikten sonra yaşanan şu olay geçmektedir. Buna göre, müşriklerin lideri Süheyl'in oğlu Ebu Cendel'in eli- ayağı demirli olduğu halde gelip müslümanlara sığındığı, fakat peygamberimizin sözünü tutup antlaşmayı bozmamak için onu müşriklere geri verdiği⁵⁶¹ anlatılmaktadır.⁵⁶² Bazı kitaplarda Peygamberimizin Sühey'le Ebu Cendel'i bağışlaması için rica ettiği ama onun bunu kabul etmediği⁵⁶³ de belirtilmiştir. Genel olarak bu olayın çocuk kitaplarında anlatılması sıkıntılıdır. Çünkü olayı anlatırken öyle bir hava oluşturuluyor ki, Ebu Cendel'e acıyorsun ve Peygamberi merhametsiz olarak algılıyorsun.

Aslında bu olayın çocuklara anlatılması çok önemlidir. Çünkü bu olayda peygamberimizin sözünde durma konusundaki istikrarlı tavrı, müslümanların bu din uğruna çektikleri sıkıntılar, yaptıkları büyük fedakârlık ve gösterdikleri eşsiz sabır çocuklar için çok güzel örneklerdir. Ama olayı anlatım tarzına, uslûba dikkat etmeli.

Kitaplarda sağlanan bu barış ortamı sayesinde Hz. Muhammed (s.a.v.)'in komşu ülkelere İslâm'a davet mektupları gönderdiği belirtilmektedir.⁵⁶⁴ Bunun üzerine Habeşistan Necaşi'sinin müslüman olduğu⁵⁶⁵ bazı kitaplarda anlatılmaktadır.⁵⁶⁶

Peygamberimizin, dönemin hükümdarlarından Heraklitus'a da mektup gönderdiği⁵⁶⁷ belirtilmektedir.⁵⁶⁸ Ancak Heraklitus'a gönderilen mektup konusu İslâm kaynaklarında geçmesine rağmen bazı problemler içermektedir. Mesela; gönderiliş tarihi konusunda rivayetlerde farklılık vardır. Ayrıca bu olay sadece müslümanların kaynaklarda geçmekte, Bizans kaynaklarında geçmemektedir.⁵⁶⁹ Bu gibi problemlere

---

⁵⁶¹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s. 367.

⁵⁶² Bkz. Suruç, c. 7, s. 25; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 71.

⁵⁶³ Bkz. Kandemir, c. V, s. 31.

⁵⁶⁴ Bkz. Varlı, s. 101, Bilmen, s. 82; İbrahimhakkıoğlu, s. 29; Özdamarlar, s. 26; Sezgin, s. 166; Kandemir, c. V, s. 35; Bahadıroğlu, s. 193.

⁵⁶⁵ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 249.

⁵⁶⁶ Bkz. Bilmen, s. 29; Özdamarlar, s. 14.

⁵⁶⁷ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 249.

⁵⁶⁸ Bkz. Bahadıroğlu, s. 194.

⁵⁶⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 356.

bakıldığında, bu davet mektuplarının İslâm'ın evrenselliğini ispatlama çabasının sonucu olarak, o devirde bile bazı müslümanlar tarafından siyer malzemesi üretildiği düşünülebilir.⁵⁷⁰ Kitaplarda Heraklitus'un Ebu Süfyan'la⁵⁷¹ görüşmesine de⁵⁷² yer verilmektedir. Ancak bazı müellifler bu rivayeti eleştirerek onun düzenlenmiş bir senaryo olduğunu belirtir.⁵⁷³ Anlatılan bu rivayette bir düşmanın ağzından peygamberi öven sözler duymak insanın hoşuna gitse de böyle şaibeli konulara çocuk kitaplarında yer verilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

g- Hayber'in Fethi

Bazı kitaplar Hayber'in fethini anlatmaktadır.⁵⁷⁴ Hayber'in fethi uzun ve zorlu olmuştur. Kitaplarda savaş sırasında yaşanan hadiseler yer verilmiştir. Mesela, peygamberimiz önce Ebu Bekir'e sonra Ömer'e sancağı vermiş galibiyet gelmeyince, son olarak Hz. Ali'ye sancağı vermiştir.⁵⁷⁵ Onun önderliğinde de savaş kazanılmıştır.

Savaş esnasında yaşandığı anlatılan bazı mucizevî olaylar şunlardır; Hz. Ali'nin gözlerinin çok hasta olduğu, peygamberin elini sürüp, dua ederek onu⁵⁷⁶ iyileştirdiği,⁵⁷⁷ savaşta Hz. Ali'nin kale kapısını alıp kalkan gibi⁵⁷⁸ kullandığı,⁵⁷⁹ savaşta sonra sekiz kişinin kapıyı kaldırmayı denediği fakat kaldıramadığı belirtilmektedir. Evet, Hz. Ali Hayber'in fethi sırasında büyük kahramanlıklar sergilemiştir. Ancak bazı alimler bu tür mübalağalı rivayetlerin Hz. Ali'nin kahramanlığını ön plâna çıkarmak için Şii bir gayretle üretilmiş, abartılı efsanevi anlatımlar olduğunu belirtmektedir.⁵⁸⁰

---

⁵⁷⁰ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 358.

⁵⁷¹ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 249.

⁵⁷² Bkz. Bahadıroğlu, s. 194.

⁵⁷³ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 362.

⁵⁷⁴ Bkz. Özdamarlar, s. 27; Kandemir, c. V, s. 35; Bahadıroğlu, s. 197; Damla, s. 351; Bilmen, s. 71.

⁵⁷⁵ Bkz. Kandemir, c. V, s. 36.

⁵⁷⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. III, s. 404.

⁵⁷⁷ Bkz. Damla, s. 352.

⁵⁷⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. III, s. 404.

⁵⁷⁹ Bkz. Bahadıroğlu, s. 200.

⁵⁸⁰ Rivayetlerin zayıflığı hakkında bkz. Şiblî, *Sîretü'n-Nebî*, s. 306.

Savaş sonrası Hz. Peygamber ve ashabına ikram edilen yemekteki keçinin zehirli olduğunu Cebrail'in Hz. Peygamber'e bildirmesi olayı⁵⁸¹ anlatılmaktadır.⁵⁸² Ama aslında Peygamberin daha ilk lokmada etin zehirli olduğunu fark edip, onu yutmadığı, sahabeden eti saygısızlık olmasın diye yiyen bir kişininse öldüğü bildirilmektedir. Hal böyleyken etin zehirli olduğunu Cebrail'in bildirdiği şeklindeki rivayet, peygamberin hayatına her an ilâhî bir müdahale olduğunu gösterip O'nun hayatın her alanında insanüstü platforma taşımaktadır.⁵⁸³

h- Mute Savaşı

Çok az kitap Mute savaşına yer vermektedir.⁵⁸⁴ Bu savaş hakkında çocuk kitaplarında, Rasulullah'ın savaş meydanında olanları mucizevî olarak⁵⁸⁵ görmesi anlatılmaktadır. Aslında İbn-i Sad, peygamberin savaşın sonucunu bir sahabe vasıtasıyla öğrendiği hakkında bir rivayet varken, savaşı mucizevî olarak gördüğü rivayetinin, ön plâna çıkarıldığını vurgulamaktadır.⁵⁸⁶

Mute savaşı anlatılırken kitapların birinde eli kanlı bir adam resmedilmiştir.⁵⁸⁷ Aslında savaşla ilgili çocuk ruhunu incitecek böyle resimlemeler yerine Peygamberin savaşta şehit düşün Hz. Cafer'in ailesiyle ilgilenişi, onlara destek oluşu⁵⁸⁸ gibi konuların vurgulanması daha önemlidir.

i- Mekke'nin Fethi

Kitaplarda Mekke'nin Fethi işlenirken Ebu Süfyan'ın müslüman oluşu farklı şekillerde anlatılmıştır. Buna göre; fetih ordusunun Mekke yakınlarında konakladığı ve

---

⁵⁸¹ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s.408.

⁵⁸² Bkz. Damla, 2008, s. 98; Damla, s. 352 ; Bilmen, s. 77; Kandemir, c. V, s. 39.

⁵⁸³ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 379.

⁵⁸⁴ Bkz. Özdamarlar, s. 28; Kandemir, c. V, s. 44; Bilmen, s. 83.

⁵⁸⁵ Bkz. Bilmen, s. 85, Kandemir, c. V, s. 45.

⁵⁸⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 387.

⁵⁸⁷ Bkz. Kandemir, c. V, s. 45.

⁵⁸⁸ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. III, s. 436.

peygamberimizin hava kararınca herkesin bir ateş yakmasını istediği, Ebu Süfya'nın bu kalabalığın kim olduğunu anlamak için keşfe çıktığı ve Abbas adındaki bir müslümanın onu fark edip peygamberimize götürdüğü Ebu Süfyan'ın da orada müslüman olduğu,⁵⁸⁹ Ebu Süfyan'ın ordunun geldiğini duyduğu, peygamberden af dilemek için geldiği ve Müslüman olduğu, Hz. Abbas'ın Peygamberimizden Ebu Süfyan'a iltifatta bulunmasını⁵⁹⁰ istediği⁵⁹¹; Ebu Süfyan'ın barış için geldiği ve sonra müslüman olduğu⁵⁹² anlatılmaktadır.

Sarıçam, bu konuyu şöyle aktarmaktadır; Mekkeli müşriklerin, haber almak ve şayet karşılaşırlarsa Hz. Muhammed'den eman alması için Ebu Süfyan'la beraber iki kişiyi gönderdikleri, onların da gözcü birlikleri tarafından yakalanıp peygamberin önüne çıkarıldığı ve Ebu Süfya'nın burada müslüman olduğunu⁵⁹³ bildirmektedir.

Peygamberimizin amcası Hz. Abbas'ın önceden müslüman olduğu ama bunu⁵⁹⁴ gizlediği⁵⁹⁵ belirtilmektedir.

Mekke fethedildikten sonra ilk iş Kâbe'deki putları temizlemek olmuştur; kitaplar bu konuyu şöyle işlemektedir; Rasulullah'ın işaret ettiği putun yere düşüp⁵⁹⁶ kırıldığı,⁵⁹⁷ Kâbe'deki putları kırdığı⁵⁹⁸ anlatılmaktadır. Aslında bazı müellifler peygamberin Kâbe'deki putları işaret ederek ve sopasıyla iterek kırdığını, daha sonra bu olayın abartılarak bu noktaya taşındığını belirtmektedir.⁵⁹⁹

Kitaplarda anlatılan bir başka olaysa şöyledir; peygamberin müşriklerin içlerinden geçenleri okuyup onlara bildirdiği,⁶⁰⁰ tavaf ederken onu öldürmeyi düşünen Fadâle'nin

---

⁵⁸⁹ Bkz. Varlı, s. 102, Kandemir, c. VI, s. 5.

⁵⁹⁰ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 22.

⁵⁹¹ Bkz. Erdoğan, s. 121; Bahadıroğlu, s. 205.

⁵⁹² Bkz. Karadeniz, s. 77.

⁵⁹³ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 208.

⁵⁹⁴ Bkz. Sümer, "Abbas", *DİA*, I, s. 16.

⁵⁹⁵ Bkz. Bilmen, s. 89.

⁵⁹⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 37.

⁵⁹⁷ Bkz. Damla, s. 372.

⁵⁹⁸ Bkz. İbrahimhakkıoğlu, s. 29; Yenidingç, s. 55.

⁵⁹⁹ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 396.

⁶⁰⁰ Bkz. Damla, s. 370- 373; Kandemir, c. VI, s. 10-11.

içinden geçirdiklerini okuduğu ve onu tövbeye davet ettiği,⁶⁰¹ bir daha peygamberle savaş yapmayı içinden düşünen Ebu Süfyan'a peygamber'in "*Allah seni o zaman da perişan eder*"⁶⁰² dediği belirtilmektedir.

Peygamberin, bazı kişilerin içinden geçirdiği kendi aleyhine olan düşünceleri tespit ettiği şeklindeki rivayetlerin peygambere kehanet izafe etmek olduğu şeklinde yorumlar bulunmaktadır.⁶⁰³

j- Huneyn Gazvesi

Huneyn gazvesine çok az çocuk kitabı değinmiştir. Ordunun öncülerinin pusuya düşüp dağıldığı, sonra yeniden toplandığı ve savaşın kazanıldığı⁶⁰⁴ anlatılmıştır.⁶⁰⁵ Huneyn savaşında görünmeyen askerlerin yardım ettiğiyle ilgili ayetler⁶⁰⁶ örnek gösteriliyor.⁶⁰⁷ Evtas hadisesinde de peygamberin sütkardeşi Şeyma'nın esir düştüğü ve peygamberin vefa örneği göstererek sütkardeşine çok lütufta bulunduğu sonra da onu serbest bıraktığı⁶⁰⁸ anlatılmaktadır.

k- Tebük Seferi

Tebük seferine çıkmadan önce Hz. Muhammed (s.a.v.)'in orduya maddî destekte bulunmaları için sahabeleri teşvik⁶⁰⁹ ettiği⁶¹⁰, bunun üzerine müslümanların büyük

---

⁶⁰¹ Bk. Kandemir, c. VI, s. 10.

⁶⁰² Bkz. Kandemir, c. VI, s. 11.

⁶⁰³ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 396.

⁶⁰⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 72.

⁶⁰⁵ Özdamarlar, s. 29; Bahadıroğlu, s. 209.

⁶⁰⁶ "Allah birçok yerde, bu arada Huneyn gününde gerçekten size yardım etmiştir. O gün çokluğunuz sizi böbürlendirmiş, fakat bunun size hiçbir yararı olmamıştı; o yer geniş olmasına rağmen size dar gelmiş, nihayet geriye çekilmeye başlamıştınız. Bunun üzerine Allah, peygamberinin ve müminlerin üzerine kendi katından bir güven duygusu indirdi, bir de göremediğiniz askerler gönderdi ve böylece inkâr edenlerin cezasını verdi." Tevbe, 25-26.

⁶⁰⁷ Bkz. Kandemir, c. VI, s. 24.

⁶⁰⁸ Bkz. Bilmen, s. 92; Kandemir, c. VI, s. 23-5.

⁶⁰⁹ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 176.

⁶¹⁰ Bkz. Özdamarlar, s. 29,

yardımlarda bulunduğu⁶¹¹ anlatılmaktadır. Bu olay çocuklara hak yolunda yapılan fedakârlıkları gösteren güzel bir örnektir.

Tebük seferi esnasında peygamberin devesi Kavsâ'nın⁶¹² kaybolduğu,⁶¹³ münafıkların bu durumu fırsat bilip peygamberle “gökten haber alıyor ama devesinin nerede olduğunu bilmiyor” diye alay ettiği, daha sonra Allah'ın devenin yerini peygamberimize bildirdiği⁶¹⁴ anlatılmaktadır.

Seferde ashabın yiyecekleri tükenince peygamberin dua ettiği ve hurmaların bereketlendiği⁶¹⁵ anlatılmaktadır. Tebük Seferi çok sıkıntılı, sıcak ve susuzluğun hat safhada olduğu bir seferdir. Onun için bu seferde yeme içme konusundaki birçok olayın mucizeye dönüştürülüp abartıldığı şeklinde yorumlar vardır.⁶¹⁶

I- Veda Hutbesi

Çocuk kitaplarından bazıları veda hutbesinin⁶¹⁷ sadece içeriğinden bahsederken,⁶¹⁸ bazılarıysa hutbeden bazı bölümlere yer vermektedir.⁶¹⁹ Böylece çocuklara peygamberimizin insan haklarına verdiği önem belirtilmektedir. Öğretimin amaçlarından birisi de geçmişin günümüzle ilişkilendirilmesi olduğundan, Veda Hutbesi'nin İnsan Hakları Beyannamesi'yle karşılaştırılmalı olarak verilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.⁶²⁰

---

⁶¹¹ Bkz. Bilmen, s. 96; Kandemir, c.VI, s. 35.

⁶¹² Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 177.

⁶¹³ Bkz. Damla, s. 401; Kandemir, c. VI, s. 38; Bilmen, s. 97.

⁶¹⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 177.

⁶¹⁵ Bkz. Damla; Kandemir, c. VI, s. 38.

⁶¹⁶ Bkz. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, s. 401.

⁶¹⁷ Bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, c. IV, s. 275.

⁶¹⁸ Bkz. *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 76; Kandemir, c. VI, s. 44.

⁶¹⁹ Bkz. Bilmen, s. 100; Ç, 80.

⁶²⁰ Bkz. Yıldırım, *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s.

62.

m- Peygamberin Vefatı

Kitapların genelinde peygamberin vefatı birkaç cümleyle anlatılmaktadır. Bazılarındaysa şu olaya yer verilmektedir; Cebrail'in ölüm meleği Azrail'le geldiği ve Azrail'in “*Allah senin emrine tamamen uymamı söyledi, ister ruhunu şimdi alayım ister bırakıyım*” dediği bunun üzerine peygamberin Azrail'e görevini yerine getir dediği⁶²¹ belirtilmektedir.

Peygamberin hastalandığında Hz. Ayşe'nin yanında olduğu⁶²² ve onun odasında vefat ettiği⁶²³ bildirilmektedir. Peygamberin vefatı üzerine Hz. Ömer'in yaşadığı şok ile sergilediği tavrı⁶²⁴ anlatılmaktadır.⁶²⁵ Bu olay sonucu Hz. Ebu Bekir'in müdahalesi ve yaptığı açıklama hem çocuklar hem biz yetişkinler için peygamberin vefatı üzerine nasıl bir tutum sergilememiz gerektiğini gösterdiği için çok önemlidir. Hz. Ali ile birkaç kişinin peygamberimizi yıkadığı,⁶²⁶ üç kat yemen beziyle kefenledikleri, Ebu Bekir'in “*bütün peygamberler öldükleri yere gömülürler*”⁶²⁷ demesi üzerine⁶²⁸ peygamberimizin Hz. Ayşe'nin odasına gömüldüğü anlatılmaktadır. Çocuklara bu kadar detaylı bilgi verilmesinin gereksiz olduğu kanaatindeyiz.

---

⁶²¹ Karadeniz, s. 82; Sezgin, s. 174.

⁶²² Bkz. Erdoğan, s. 130.

⁶²³ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. IV, s. 326.

⁶²⁴ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. IV, s. 334.

⁶²⁵ *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., s. 78, Varlı, s. 111; Erdoğan, s. 132; Bilmen, s. 111, Yıldırım, s. 102.

⁶²⁶ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. IV, s. 341.

⁶²⁷ Bkz. İbn Hişâm, *es- Sîretü'n- Nebeviyye*, c. IV, s. 340.

⁶²⁸ Bkz. Erdoğan, s. 134.

SONUÇ

Kur'ân'ın müslümanlar için “*en güzel örnek*” olarak takdim ettiği Hz. Peygamber'in hayatını öğrenmeye duyulan ilgi neticesinde birçok eser yazılmıştır. Hz. Peygamber'in çocuklara tanıtılıp sevdirilmesine, O'nun sünnetlerini öğretmeye her zaman büyük ihtiyaç duyulmuştur. İşte günümüzde bu ihtiyaca binaen çocukların seviyelerine göre çok sayıda siyer kitabı hazırlanmıştır. Aslında çocuk din eğitimi alanının da bu kitapların önemli bir yeri olduğu halde bu yayınların uzun bir geçmişi yoktur. Genel olarak 1990'lı yıllardan itibaren piyasaya çıkmaya başlayan bu kitapların sayısı 2000 yıllardan itibaren bir hayli artmıştır.

Çalışmamızda peygamberimizin hayatını anlatan 28 kitap üzerinde inceleme yapılmış, bunlardan on sekiz tanesinin¹ peygamberin hayatını baştan sona anlattığı, beş tanesinin² peygamberin hayatındaki bazı dönemleri anlattığı, beş tanesinin³ de bazı temalar çerçevesinde peygamberin davranış modellerini sunduğu görülmüştür.

İncelenen kitapların üç tanesinin⁴ anasınıfı, on tanesinin⁵ ilköğretim birinci kademe ve on beş tanesinin⁶ ilköğretim ikinci kademe çocuklarına hitap ettiği tespit edilmiştir.

İlk çocukluk dönemindeki kişiler ile son çocukluk dönemindeki kişiler için yazılan biyografiler birbirinden farklı özellikler taşımaktadır. Anasınıfı ve ilköğretim birinci kademe için yazılan biyografilerde peygamberin hayatı yüzeysel olarak anlatılmakta, kısa metinler ve bol resimlemeler içermektedir. Bu dönem çocukları masala meraklı olduğundan peygamberin hayatı mucizeler ve olağanüstülüklerle dolu

---

¹ Damla; Karadeniz; Yenidinç, İbrahimhakkıoğlu; Özdamarlar; Kandemir; Yıldırım; Kutup; Sezgin; Bahadıroğlu; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay.; Erdoğan; Varlı; Bilmen; Mürşide Uysal; Sahhar; Er; Aydın; Suruç.

² Okur; Çelikkol Kara; Asım Uysal; Deveci; Çağlaroğlu.

³ Abdulkadir Süphandağı; Çelikkol Kara, 2010; Damla, 2008; Ertekin; Süphandağı.

⁴ Çağlaroğlu; Süphandağı; Ertekin.

⁵ Karadeniz; Yenidinç; İbrahimhakkıoğlu; Özdamarlar; Kandemir; Abdulkadir Süphandağı; Yıldırım; Çelikkol Kara, 2010; Deveci; Suruç.

⁶ Sezgin; Damla, 2008; Çelikkol Kara; Bahadıroğlu; *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay.; Erdoğan; Varlı; Bilmen; Mürşide Uysal; Asım Uysal; Sahhar; Okur; Damla; Er; Kutup.

olarak sunulmaktadır. İlköğretim ikinci kademe için hazırlanan kitaplardaysa resimler az yer tutarken peygamberin hayatı geniş bir şekilde anlatılmış hatta bazen aşırı detaya bile kaçılmıştır. Fakat genel olarak kitaplar güzel hazırlanmıştır.

Hz. Peygamber hakkında hazırlanan biyografiler, okumayı daha akıcı hale getiren hikâyeleştirme metoduyla yazılmıştır. İlköğretim ikinci kademedeki çocuklar için hazırlanan kitapların yetişkinlere hazırlanan siyer kitaplarının minyatürü olduğu tespit edilmiştir. Rasulullah'ın hayatı çocuklara anlatırken bazı kitap yazarları hiçbir konu seçimi yapmadan, bütün olayları aktarmaktadır. Bunun yerine çocukları sıkacak ayrıntılara girmeden, çocukların gelişim aşamalarına uygun olan ve Hz. Peygamberin hayatından kendilerine örnek alabilecekleri davranış modelleri; akıcı, sıcak bir üslûpla anlatılmalıdır. Bazı yazarlar bu dengeyi güzel ayarlamışlardır.

Okulöncesi çocuklar peygamber kavramını, onun önemini, görevlerini vs. tam bilemeyebilir. Bu doğal bir durumdur. Çünkü bu dönem çocukları daha bu konuları kavrayacak zihinsel olgunluğa erişmemiştir. Onlar için Hz. Peygamber'in hayatını baştan sona anlatan eserler yerine peygamberin güzel davranışlarını anlatan kısa hikâyeler hazırlanması, onların peygamberi tanıyıp sevmesine yardımcı olacaktır.

Hz. Muhammed'in davranışlarını tematik bir tasnifle anlatan kitaplara göre; O'nun bütün hayatını ele alan kitapların, çocukların kişiliğinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacak olan peygamberin söz, fiil ve davranışlarına fazla yer vermediği gözlemlenmiştir. Peygamberin hayat hikâyesi anlatılırken O'nun üstün kişilik özellikleri geri planda kalmaktadır. Hz. Peygamber'in hayatını anlatan kitaplarda da; çocukların ahlakî gelişimini desteklemek için Hz. Peygamber'in model insan oluşunu belirtmek, sergilediği örnek tutum ve davranışları vurgulamak, kişiliğini ve güzel ahlâkını ön plana çıkartmak çok önemlidir. Peygamberin hayatındaki davranış modelleri özenle değerlendirilerek düzenlenmeli ve çocukların ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve deneyimlere daha çok yer vermelidir. Eserlerin çoğu birbirini tekrarlar niteliktedir. Sadece birkaç tanesi peygamberin hayatından bol örnek sunmaktadır.

Hazırlanan kitaplar kuru bilgi aktarımından ziyade Rasulullah'ın sîretinin "içselleştirilmesi" ve bu çerçevede bir "bilinç" oluşturulmasına yönelik olmalıdır.⁷

Kitapların geneli çocukların ruh dünyasına ve algı seviyesine hitap etmektedir. Bazı yerlerde bu hususlara dikkat edilmediği tespit edilmiş ve bu noktalara tez içinde değinilmiştir.

Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan, aşırı mübalağalı anlatımın neticesinde reel düzlemde bir kopuş yaşanmıştır.⁸ Bu algının günümüzde çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda da baskın bir şekilde devam ettiği gözlemlenmiştir. Sunulan bilgilerle çocukların zihninde insanüstü güçlere sahip, ulaşılamaz bir peygamber tasavvuru oluşmaktadır. Bu kitaplar çocuklarda peygambere karşı saygı ve sevgi oluştururken, verilen mübalağalı anlatımlar çocukla peygamber arasına aşılması zor mesafeler koymaktadır.

Çocuklarda sahih bir peygamber tasavvuru oluşturabilmek için bugünkü gelişmeler ve yeni ilmî metotlardan faydalanarak, Kur'ânî perspektiften asla ayrılmadan, geçmişteki selevin anlayışlarından ve bütün İslâm ilimlerinin verilerinden faydalanarak yeni bir usul ile⁹ çocuk kitapları hazırlanmalıdır. Ancak böyle bir üsûl ile Hz. Muhammed'i Allah'ın istediği model insan olarak çocuklara sunmuş oluruz.

Çocuklar için hazırlanan bu kitaplarda peygamberin en az bilgiye sahip olduğumuz risalet öncesi hayatı çok geniş anlatılırken peygamberlik sonrası hayatı daha yüzeysel anlatılmaktadır. Özellikle Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberlik öncesi hayatı hakkında anlatılan bazı olayların haddinden fazla abartılarak anlatıldığını tespit ettik. Kitaplarda peygamberimiz doğmadan anlatılmaya başlanan mucizeler, onun doğumuyla had safhaya ulaşmış ve peygamber olana kadar da çeşitli şekillerde devam etmiştir. Peygamber çocuklara olağanüstü güçleri olan, insanların zihnini okuyabilen bir

---

⁷ Siyer Atölyesi 2010 Sonuç Raporu -Tespitler Ve Teklifler- www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 27/04/ 2011

⁸ Kadir Canatan, "Gelenekte Kutsal-Peygamber Anlatıları", www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 27/04/ 2011

⁹ Mustafa Fayda, "Siyer ve Türkiye'de Siyer Yazıcılığı Meselesi", www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 27/04/ 2011

şekilde sunulmaktadır. Bu durum çocuklarda yanlış bir peygamber tasavvuru oluşmasına sebep olurken peygamberi de model insan pozisyonundan çıkararak, O'nu dokunulamaz ve ulaşılamaz bir noktaya taşımaktadır.

Dünyanın gidişatına yön veren tarihî şahsiyetlerin hayatı aktarılırken tarihî bilgilerin yanına mitolojik ve destansı yönler de eklenmiştir. Hz. Peygamberin hayatını anlatan eserlerde de bu durumu görmekteyiz. Zaten insanların fitratı gereği efsanelere, olağanüstü olaylara merakı vardır. Peygamberimizi mucizevî şekilde anlatan kişiler belki bu merak duygularını kullanarak, insanların dikkatlerini peygamber üzerine çekmek istemiş ve böylece peygamberi tanıtip sevdirmeyi amaçlamışlardır. Ne yazık ki hüsn-ü niyet ile gerçekleştirilen bu durum bambaşka neticeler doğurmuş, insanların zihninde ulaşılamaz, örnek alınamaz bir peygamber tasavvuru oluşturmuştur.

Masal çağındaki çocuklar için bu anlatılanlar çok heyecan verici ve nefes kesici olabilir. Gerçekten okuyanı bu dünyadan alıp masal âlemine taşıyabilir. Ama artık bu dönemi bitirmiş okuduklarını akıl süzgecinden geçiren, yalnızca gerçeğin peşine düşen çocuklar için bu anlatımlar sıkıntılıdır. 9 yaş ve üzeri dönemdeki çocuklar artık okuduklarını sorgulamaktadır. Akılcılık ön plandadır. Artık masal devri bitmiş, somut düşünce çağı başlamıştır. Olayları “neden, niçin, nasıl” sorularıyla değerlendirirler. Bu yüzden peygamber hakkında sunulan abartılı anlatımlar ve mucizeler çocukları inançları ve rasyonel gerçekler arasında çıkmaza sokmaktadır. Çocuklar inançları gereği bu anlatılanları sorgulamaktan çekinecek ve neticede Rasulullah'ı insanüstü bir varlık olarak kabul ederek bu problemi aşacaktır. Hâlbuki bu kitapların amacı çocukları peygamberimize yakınlaştırmakken, bu durum çocukla peygamber arasına mesafe sokacaktır. Aslında dönem çocukları için hazırlanan kitaplar daha çok yaşanmış veya yaşanabilir nitelikte olmalıdır. Çocukların ilgi alanlarına dönük yani evde, sokakta ve okulda öğrendiklerini merkeze alan konuların anlatımına ağırlık verilmelidir.¹⁰

Ancak çocuklar, tamamen beşer üstü özelliklere bürünmüş birini kendilerine model alma konusunda aciz kalacaklar, bunun için peygambere uyma hususunda kendilerinin mazur sayılmasını isteyeceklerdir. Durum böyle olunca da Hz.

---

¹⁰ Konuyla ilgili örnek için Bkz. EK 2

Peygamber'in insanlar için örnek olarak yaratılmış ve ahlâkı tamamlamak için gönderilmiş olduğu gerçeği ortada kalacaktır.¹¹ Bu hatalı anlayışın önüne geçebilmek için Hz. Peygamber'in yüceltilmiş bir mitolojik figür olarak değil, bir insan olarak, ilâhî mesajın beşerî düzeyde uygulanabilirliğinin bir örneği olarak anlatılması gerekmektedir.¹²

O, diğer insanlar gibi bir beşerdi, ancak gerek dış görünüşüyle ve gerekse ahlâkıyla her insanda bulunan özelliklere en üst düzeyde sahipti. Bu bakımdan peygamberimize bir takım insanüstü özellikler atfetmek yanlış olduğu gibi, O'nu sıradan bir insan konumuna indirmek de doğru değildir.¹³ Bu yüzden çocukların sahip olduğu özellikler çerçevesinde Rasulullah'ın hem peygamberlik hem de beşeri yönü bir bütün halinde anlatılmalıdır.

Tarih disiplini açısından siyer yazımında karşılaşılan problemlerden birisi de, "tarafsızlık" ilkesini siyerde uygulama zorluğudur. İnanca ait bir kabul, siyer yazımında objektiflik ve tarafsızlık ilkelerinden bazı tavizler vermeyi kaçınılmaz kılmıştır.¹⁴ Zaten biyografik eserler tarafsız duygular sonucunda kaleme alınır. Bu durumun çocuklar için yazılan siyer kitaplarında da aynı olduğu gözlenmiştir.

Kitaplarda Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatı anlatılırken genel olarak peygamberin doğumu, çocukluğu ve Hz. Ebu Bekir'le hicret ederken yaşadığı olaylar ön plâna çıkarılmaktadır.

Medine dönemiye genelde savaş anlatımlarıyla geçmektedir. Aslında bu kısımda peygamberin ahlâkî uygulamalarına daha çok yer verilmesi gereklidir. Çünkü Peygamber hakkında yapılan rivayetlerin çoğu bu döneme aittir. Peygamberin savaşlarına ağırlık vererek, kanlı savaş sahnelerinin tasvirini yapmak yerine peygamberin güzel ahlâkî özelliklerinin vurgulandığı olayların anlatılması çocukların kişilik gelişimi için daha faydalıdır. Bazı yazarlar savaş sahnelerini destanlaştırarak anlatıp peygamberimizi korkusuz, muzaffer bir komutan olarak tasvir etmektedir.

¹¹ Bkz. Apak, "Hz. Peygamber'in Doğru Tanıtılması Üzerine Tespit ve Teklifler", www.sonpeygamber.info

¹² Bkz. Siyer Atölyesi 2010 Sonuç Raporu.

¹³ Bkz. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 76.

¹⁴ Bkz. Şahin Utku, "Siyer Yazıcılığı" II. BÖLÜM, www.sonpeygamber.info.

Vurgulanan bu imaj yerine merhametli, mütevazı, affedici, istişareye önem veren bir komutan portresi çizmek, çocuğa kazandırılması hedeflenen ahlâkî davranışları temin için gereklidir. Peygamberin savaş halindeyken bile insanlığa örnek olacak şekilde sergilediği tutumları çocuklara aktarmak gerekmektedir.

Çocuk kitaplarında Arap yarım adasından, Cahiliye döneminden ve o dönemin insan portresinden fazla bahsedilmediği gözlemlenmiştir. Peygamberin insanlığa yaşattığı büyük değişimi çocukların daha iyi anlamaları için dönemin dînî düşünce yapısının, bölgenin beşerî ve hatta fizikî coğrafyasının da çocuklara seviyelerine uygun olarak anlatılması gerekmektedir.

Hazırlanan kitaplarda ibadetlerden daha fazla bahsedilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. İbadetler farz kılındığı zaman halkın yaklaşımı, sosyal hayat içinde bunların aktif olarak nasıl uygulandığı, önemi ve faydalarının çocuklara aktarılması gereklidir.

Kur'ân- ı Kerim'de Yahudiler hakkında birçok ayet varken, Peygamberin hayatı anlatılırken Yahudi ve Hıristiyanlara çok değinilmiyor. Ehl-i Kitap'ın dinimizde ayrı bir konumu olduğundan, onlardan da biraz daha fazla bahsedilmelidir.

Peygamberin aile hayatından (nasıl bir eş, baba, amca, dede olduğundan), fiziksel özelliklerinden yeterince bahsedilmemektedir.

Çocuk kitaplarında Hz. Peygamber'in yaptığı evliliklere değinilmemektedir. Bu durumun yerinde olduğu kanaatindeyiz. Günümüzde böyle bir uygulamanın olmaması ve o dönemin toplumsal şartlarını çocukların hakkıyla bilmemesinden dolayı bu durumu çocuklar henüz kavrayamayabilir.

İlk dönemden uzaklaştıkça Kur'ân'da yer alan rüya fenomeni ile Arap kültürü içinde yaygın bir yeri olan kehanet fenomenlerinin siyer yazımında daha fazla belirginleştiği görülmektedir. Bu durumun çocuk kitaplarına da yansıdığı tespit edilmiştir.

Edebiyat diğer sanatlar gibi kişinin vicdanı, hayal gücü ve düşünceleriyle şekillendiğinden, edebiyatçı malzemeye kendi üslûbunu yansıtır. Bu yüzden aynı malzeme her sanatçının elinden aynı çıkmaz. Ama Rasulullah'ın hayatını içeren malzemenin sınırları belli olduğundan, yazarlar bu malzemeyi genişletmemeli veya değiştirmemelidir.

Bilimsel anlamda siyere emek sarf eden araştırmacıların çok azının ismi bu alanda zikredilmektedir. Bu alanda daha çok konuya ticarî amaçlar doğrultusunda bakan ehliyetsiz kişilerin problemlerle dolu ve niteliksiz eserler ortaya konuğu görülmektedir.¹⁵ Hâlbuki bu konuda yazarların siyer alanında yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir.

Elbette Siyer'i iyi bilmek ayrı, onu hikâyeleştirerek çocukların seviyesine uygun olarak sunmak ayrı bir meziyettir. Bundan dolayı tarihçilerden oluşan bir danışma grubunun çocuk edebiyatçılarıyla ortaklaşa yürütecekleri bir çalışma sonucu üretilen peygamberin hayatını anlatan çocuk kitaplarının daha başarılı olacağı kanaatindeyiz. Piyasada bu şekilde hazırlanan güzel örneklerin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

İslâm dünyasında siyer yazıcılığında kaynak kullanımı çok mühimdir. Fakat çocuklar için yazılan biyografilerde kaynakça kullanma şartı olmadığı için aynı ehemmiyeti çocuk kitabı yazarlarının göstermediğini görüyoruz. Çocuklara göre bile hazırlansa, Hz. Peygamber bir din lideri olduğundan, O'nun hayatını anlatan bir eser yazmak hafife alınmamalıdır. Ciddi bir kaynak taramasından sonra oluşturulan bibliyografya eserlere eklenmelidir. Çocuklar kitapların kaynakçalarına dikkat etmese de, onlara bu kitabı tavsiye eden yetişkinler için bu önemlidir. Kaynakçaya yer vermemeleri bu kitapların bir eksiğidir.

Aslında bu yazarlar kendinden önce yazan müslüman siyer müelliflerine sonsuz bir güven içindedirler. Bu yüzden yazarların ellerindeki tarihi malzemeyi hiçbir tenkide

---

¹⁵ Bkz. Apak, "Hz. Peygamber'in Doğru Tanıtılması Üzerine Tespit ve Teklifler", www.sonpeygamber.info

tutmadan kullandıkları anlaşılmaktadır.¹⁶ Ancak iyi bir eser yazmak için ihmal edilmemesi gereken önemli hususlardan biri sahip olduğumuz siyer birikimimizi ciddi bir değerlendirmeden geçirip¹⁷ onu bilimsel tabana oturtturarak yanlışlardan arındırmak, doğru bilgilerin muhataplara aktarılmasını sağlamaktır.¹⁸ Çünkü Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatı ilk dönemlerde derlemeci rivayet metoduyla yazıldığından müellifler, İslâm rivayet literatürünü mevcut haliyle muhafaza etmek ve sonraki nesillere olduğu gibi aktarmak adına kendine ulaşan bütün haberleri değerlendirmeden yazmıştır. Ayrıca hadisçiler arasında helal ve haram dışında kalan faziletler ve mağazî ile ilgili rivayetlerin rivayetinde ince eleyip sık dokumaya lüzum bulunmadığı şeklindeki genel bir kabul yüzünden de bazı rivayetler siyer kaynaklarına girmiştir.¹⁹ İşte bu yüzden Tarihçiler kaynaklar üzerinde titiz ve eleştirel bir tarzda çalışmalı, akılcı yöntemler izlemelidir. Doğruluğu tartışmalı hususların siyer alanında hazırlanan ürünlerde sürekli işlenmesi ve adeta Hz. Peygamber'in hayatının mucizeler üzerine oturtulması gibi yanlış yaklaşımların bilimsel doğrularla olması gereken çizgiye çekilmesi gerekmektedir.²⁰ Çocuk kitapları yazarlarının çoğu iyi niyetli olsalar bile, büyük ölçüde eleştirel yaklaşımı ve çoğunlukla kayda değer ve benimsenebilir bir tarih yazımını üretememiştir.

Bazı kitaplarda konuyla alakalı ayet meallerine yer verilmektedir. Ancak bu meallerin anlaşılmasını kolaylaştıracak açıklamalar yapılmamıştır. Kitaplarda yeteri miktarda hadis kullanılmadığı tespit edilmiştir. Hadislere yer veren kitaplarda da kaynak belirtilmediği görülmüştür.

Öğretim açısından en etkili yöntemin görüntülü öğretim olduğu, anlatılacak konunun çok daha kapsamlı ve etkili olarak görüntülü olarak verilebileceği herkes tarafından kabul edilir. Günümüzde çocuklara peygamberimizin hayatını daha etkili bir şekilde sunan resimleri, baskısı, cildiyle kaliteli eserler basıldığı gözlemlenmiştir.

¹⁶ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 155.

¹⁷ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 160.

¹⁸ Bkz. M. Bahaüddin Varol, "Dijital Ortamda Siyer Anlatım ve Öğretimi" (Tespitler-Problemler-Teklifler), www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 27/04/ 2011.

¹⁹ Bkz. Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", s. 155.

²⁰ Bkz. Varol, "Dijital Ortamda Siyer Anlatım ve Öğretimi" (Tespitler-Problemler-Teklifler), www.sonpeygamber.info

Kitaplarda peygamberimiz resmedilmemektedir. Bu hassasiyetin yerinde olduğunu düşünüyoruz. Bu zorluğa rağmen güzel resimlemeler yapılmıştır. Ancak bazı kitaplarda tamamen Türk kültürünü yansıtan tarzda resimlemeler yapıldığı görülmüştür.²¹ Araplar, şalvarlı, çarıklı, sarıklı resmedilmiştir. Bu resimlemeler çocukların peygamberin yaşadığı ortamı yanlış tasavvur etmelerine neden olur.

Bazı kitapların kapaklarında o kitabın hangi yaş grubuna uygun olarak hazırlandığı belirtilmiştir, bu durum anne-babaların çocuklarına daha rahat kitap seçmesini sağlayacağından faydalıdır.

Bazı kitapların arkasına sözlük eklenmiştir.²² Bazı kitaplardaysa bilinmeyen kelimeler hemen geçtiği sayfada açıklanmıştır.

Kitapların bazısında²³ “içindekiler” kısmının olmaması, kitabı kullanışsız hale getirmiştir.

Kitapların bir kısmı sonda Rasulullah’ın hayatını “tarih sıralaması” şeklinde vermiştir. Bu sıralama çocuğun, peygamberin hayatını bir bütün olarak görmesini sağlayacağından faydalıdır. Ancak unutulmamalıdır ki önemli olan tarihi değil, bu tarihî olayların hikmetini çocuklara aktarabilmektir.

Bazı kitapların sonuna bir bölüm olarak peygamberin ahlakı eklenmiştir.²⁴ Peygamberin ahlâkî özelliklerini kitabın içindeki konularla harmanlayarak vermenin çocuklara daha çok tesir edeceği kanaatindeyiz.

Piyasada sadece peygamberin mucizelerini anlatan kitaplar mevcuttur. Ancak bu kitaplarda peygamber, insanî vasıflarından koparılmış ve çocuklara insanüstü bir peygamber sunulmuştur. Aslında Hz. Peygamber, bu mucizevî anlatımlardan arındırılıp çocukların kendilerine örnek alabilecekleri gerçeklerle sunulmalıdır. Daha yolun

---

²¹Bkz. Yıldırım.

²²Bkz. Sezgin; Bilmen.

²³Bkz. Varlı; Kandemir.

²⁴Bkz. Bilmen, Kandemir, Bahadıroğlu.

başındayken çocuklarımızda sağlıklı bir peygamber tasavvuru oluşmasına dikkat etmeliyiz. Çocuk peygamberinde kendisi gibi etten- kemikten, acıkan- susayan yerine göre ağlayıp sevinen bir insan olduğunu idrak etmelidir.

Bu kitapların amacı peygamberin tarih içerisindeki ıslahatçı kimliğini ön plana çıkararak, Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından en güzel şekilde hayata geçirilen, İslâm medeniyetinin üzerine inşa edildiği inanç, aile, sevgi, saygı, doğruluk, adalet, eşitlik, dayanışma, çalışma, cömertlik, dostluk, merhamet, iyilik, tevekkül, hoşgörü, barış gibi belli başlı evrensel değerleri en güzel şekilde çocuklara sunmak olmalıdır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Yaptığımız inceleme sonucu ÷lkemizdeki Hz. Peygamber'in hayatını konu alan çocuk kitaplarındaki tarihî bilgilerin ilk siyer kaynaklarıyla genel olarak paralellik arz ettiği tespit edilmiştir.
- Kitaplarda Hz. Peygamber'in hayatı anlatılırken tarih içerisindeki ıslahatçı kimliğinin geri plânda kaldığı tespit edilmiş ve bu konudaki hipotez doĐrulanamamıŐtır.
- Kitaplarda genel olarak kaynakçaya yer verilmediği gr÷lmüŐ ve hipotez doĐrulanmıŐtır.
- Kitapların genelinin İslâm tarihi alanında uzman olmayan kişiler tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir.
- Eserlerde Rasulullah'in mucizelerine sıkça yer verildiği saptanmıŐtır.
- Peygamberin rnek ahlâkî özelliklerinin kitaplarda yeterince iŐlenmediĐi tespit edilmiş bu konudaki hipotez doĐrulanamamıŐtır.
- Kısmen Peygamber'in hayatı çocuklara model alabilecekleri Şekilde sunulmaktadır.
- Kitapların çoğunun çocukların ruh dñnyasına hitap ettiği ve seviyelerine uygun bir Şekilde hazırlandığı gözlenmiştir ve bu yöndeki hipotezimiz kısmen doĐrulanmıŐtır.
- Kitapların Kur'ân'ın istediği sahih peygamber tasavvurunu kısmen çocuklarda oluŐturabileceĐi gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Efendimiz*, Sadeleştiren: Muallim Mahir İz, Neşir: M. Ertuğrul Düzdağ, Erkam Matbaası, İstanbul, 2010.
- Alaylıoğlu, Ruşen, A. Ferhan Oğuzkan, Ansiklopedik Eğitim Terimleri Sözlüğü, İnkılâp ve Aka Yay. İstanbul, 1976.
- Algül, Hüseyin, “Ficar”, *DİA*, İstanbul, 1996, XIII, 52.
- Apak Adem, “Hz. Peygamber'in Doğru Tanıtılması Üzerine Tespit ve Teklifler”, *Türkiye'de Siret Yazıcılığı Sempozyumu*, İstanbul 16-17 Ekim 2010 www.sonpeygamber.info Erişim tarihi: 20/02/ 2011 14.53
- Aydar, Hidayet, “ Kul Olarak Peygamberimiz (s.a.v.)”, *Şefkat Dergisi*, II/ 13, İstanbul, Nisan, 2011.
- Aydın, Emine, *Çocuklar İçin İslâm Tarihi ve Peygamberimizin Hayatı*, Uğur Böceği Yay., İstanbul, 2011.
- Aydın, Mehmet, “Beşâirü'n-Nübüvve”, *DİA*, İstanbul, 1992, V, 549.
- Azimli, Mehmet, *Siyeri Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2010.
- Bacanlı, Hasan, *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel yay., Ankara, 2000.
- Bahadıroğlu ,Yavuz, *Canım Peygamberim*, Nesil Çocuk Yayınları, İstanbul,2010.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Seni Çok Seviyorum Canım Peygamberim*, Sadeleştiren: N. Hilal Kızılkaya, Mavi Lale Yayınları, İstanbul, 2010.
- Canan, İbrahim, *Hız. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye*, Işık Akademi Yayınları, İstanbul, 2010.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yay., Ankara, 1989.
- Canatan, Kadir, “Gelenekte Kutsal-Peygamber Anlatıları”, II. Siyer Atölyesi Siyer-Edebiyat İlişkisi Sempozyumu, İstanbul 3-4 Nisan, 2010, www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 20/05/ 2011 11:46
- Cevizci, Ahmet, *Eğitim Sözlüğü*, Say Yay., İstanbul 2010.
- Çağlaroğlu, Nurefşan, *Gül Peygamberim Serisi(6 Adet)*, Muştu Yayınları, İzmir, 2006.
- Çelikkol Kara, Hilal, *Çocukları Çok Seven Peygamberim*, Nesil Yay, İst, 2010.
- Çelikkol Kara, Hilal, *Peygamberimizin Çocukluğu Can Muhammed*, Nesil Çocuk Yay., İst, 2009.

- Damla, Nurdan, *365 Günde Sevgili Peygamberim*, Timaş Yay., İst, 2007.
- Damla, Nurdan, *Işık Hızı Yolculuğu – Peygamberimizin Mucizeleri*, Nesil Yay., İstanbul, 2008.
- Demirbağ, Hatice, *Çocuklara Yönelik Dinî Kitaplarda Oluşturulması Amaçlanan Peygamber Tasavvuru*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilim Bilimleri (Din Eğitimi)Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- Deveci, M. Nazif, *İslâm'dan Önce Mekke*, İslâm Tarihi Serisi, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Din Kültürü Ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri Tarafından Oluşturulan Bir Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., Ankara, 2005.
- ed- Dimeşkî, Muhammed bin Salih, *Peygamber Külliyyatı*, Çev. Halil İbrahim Kaçar, Ocak yay., İstanbul, 2006.
- Er, Rahîm, *Sevgili Peygamberim Serisi*, Türkiye Gazetesi Yay., İstanbul, 1993.
- Erden, Münire- Yasemin Akman, *Eğitim Psikolojisi*, Arkadaş Yay., Ankara, 1998.
- Erdoğan, Mustafa, *Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi Vesellem)*, Muştı Yay., İstanbul, 2010.
- Erul, Bünyamin, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, *Diyanet İlmî Dergi*, (Peygamberimiz Özel sayısı), Ankara, 2003.
- Esad, Mahmud, *İslâm Tarihi, Tarih-i Din-i İslâm*, Marifet Yay., İstanbul, 1983.
- Fayda, Mustafa, “Ebû Bekir”, *DİA*, İstanbul, 1994, X, 102.
- Fayda, Mustafa, “Siyer ve Megâzi”, *DİA*, İstanbul, 2009, XXXVII, 319.
- Fayda, Mustafa, “Siyer ve Türkiye’de Siyer Yazıcılığı Meselesi”, *Türkiye’de Siret Yazıcılığı Sempozyumu*, İstanbul, 16-17 Ekim, 2010, www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 27/04/ 2011 11:46
- Gander, Mary J., Harry W. Gardiner, *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Derleyen: Bekir Onur, İmge Yay., Ankara, 2004.
- Güleryüz, Hasan, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pagem A Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Gürel, Zeki, *Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yay., Ankara, 1998.
- Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi- İlk Dönem*, Özkan Matbaacılık, Ankara, 2004.
- İbn Hişâm, Ebu Muhammed Abdülmelik (218-833), es- *Sîretü’n- Nebeviyye*, Kahire,1937.

- İbnü'l- Esîr, *el- Kâmil fi't-Tarih(İslâm Tarihi)*, çev. M. Beşir Eryarsoy, İstanbul 1985.
- İbrahimhakkıoğlu, Belkıs, *Hz. Muhammed (s.a.v.)*, Timaş Çocuk Yayınları, İstanbul, 2008.
- İslamoğlu, Mustafa, *Üç Muhammed*, Denge Yayınları, İstanbul, 2006.
- Kandemir, M.Yaşar, “Hatice”, *DİA*, İstanbul, 1997, XVI, 465-6.
- Kandemir, M.Yaşar, *Beni Seven Peygamberim Serisi(8 Kitapçık)*, Nesil Yayınları, İstanbul 2007.
- Karadeniz, Ensar, Orhan Sezgin, *Çizgilerle Sevgili Peygamberimizin Hayatı*, Muştu Yayınları, İzmir, 2007.
- Karaman, Fikret vd., *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, Ankara 2006.
- Karaman, Hayrettin vd., *Kuran Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, D.İ.B. Yay., Ankara, 2004, c.1-5.
- Kıbrıs, İbrahim, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınları, Ankara, 2002.
- Köksal, Asım, *İslam Tarihi*, Şâmil Yay., İstanbul, 1987.
- Kutub, Seyyid, Es-Sahhar, A.Cude, *7'den 77'ye Herkes İçin Peygamberimizin Hayatı*, Kahraman Yay., İstanbul, 2010.
- Morgan, Cliffort T., *Psikolejiye Giriş*, 13. Baskı, Çev. Hüsni Arıca vd., Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara1999.
- Numanî, Mevlânâ Şiblî, *Son Peygamber Hz. Muhammed, Sîretü'n-Nebî*, Çev. Yusuf Karaca, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Oğuzkan, A.Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.
- Okur, Hüseyin, *Sevgili Peygamberimizin Çocukluğu*, Semerkand Çocuk Yayınları, İstanbul, 2009.
- Önkâl, Ahmet, “Büreyde”, *DİA*, İstanbul, 1992,VI, 492.
- Önkâl, Ahmet, “Hicret”, *DİA*, İstanbul, 1998, XVII, 458- 462.
- Özdamarlar, Metin, *Çölden Yükselen Işık, Türk- İslam Tarihi-3*, Timaş Çocuk Yay., İstanbul, 2009.
- Özdemir, Mehmet, “Siyer Yazıcılığı Üzerine”, *Milel ve Nihal*, IV, sayı 3, Eylül-Aralık 2007
- Özyılmaz, Ömer, *Çocukluk ve Gençlik Yıllarında İslamî Eğitim ve Psikolojik Temelleri*,Pınar Yayınları, İstanbul, 2003.

- Sahhar, Abdulhamid Cûde, *Çocuklar İçin Peygamberimizin Hayatı*, Çev. Mustafa Nuhoğlu, Ravza Yayınları, İstanbul, 2001.
- Sarıçam, İbrahim, “Hamra’ül-Esed Gazvesi” , *DİA*, İstanbul, 1997, XV, 498.
- Sarıçam, İbrahim, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, D.İ.B. Yayınları, Ankara, 2004.
- Sezgin, Orhan, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed’in Hayatı*, Muştı Yay., İst, 2010.
- Sezikli, H. Ahmet, “ Abdülmuttalib”, *DİA*, İstanbul, 1988, I, 272-273.
- Sinanoğlu, Mustafa, “Nübüvvet Mührü”, *DİA*, İstanbul, 2007, XXXIII, 291.
- Siyer Atölyesi 2010 Sonuç Raporu -Tespitler Ve Teklifler- www.sonpeygamber.info
Erişim Tarihi: 27/04/ 2011 15:27
- Suruç, Salih, *Peygamberimi Öğreniyorum Dizisi (10 Kitapçık)*, Yeni Asya Yay., İstanbul, 1996.
- Sümer, Faruk, “Abbas”, *DİA*, İstanbul, 1988, I, 16.
- Süphandağı, Abdulkadir, *Varlıkların Dilinden Efendimiz*, Nesil Çocuk Yay., İstanbul, 2010.
- Süphandağı, Lâle, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (Rüya Kuşu Serisi-1)*, Muştı Yayınları, İzmir, 2007.
- Süphani, Üstâd Cafer, *Hız. Muhammedin Hayatı*, Çev. Ferman Kızmaz, Hatice Kızmaz, Kevser yayınları, İstanbul, 2006.
- Şahin Utku, Nihal, “Siyer Yazıcılığı” -I. BÖLÜM- www.sonpeygamber.info
- Şahin Utku, Nihal, “Siyer Yazıcılığı” –II. BÖLÜM- www.sonpeygamber.info
- Şahin Utku, Nihal, “Siyer Yazıcılığı” –III. BÖLÜM- www.sonpeygamber.info
- Şahin Utku, Nihal, “Siyer Yazıcılığı” –IV. BÖLÜM- www.sonpeygamber.info
- Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.
- Topaloğlu, Bekir, “ Abdullah”, *DİA*, İstanbul 1988, I, 75-6.
- *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara, 1998.
- Uysal, Asım, Mürşide Uysal, *Peygamberimizin Çocukluğu Ve Gençliği*, Uysal Yayınevi, 2003, İstanbul
- Uysal, Mürşide, *Peygamberimizin Hayatı*, Uysal Yayınevi, İstanbul, 2002.
- Uzun, Mustafa, “Kâbe”, *DİA*, İstanbul, 2001, XXIV, 15-6.
- Uzun, Mustafa, “Siyer- Türkçe Siyer Kitapları”, *DİA*, İstanbul 2009, XXXVII, 324.

- Varlı, Nazife, *Sevgili Peygamberim "Dünyada Açılan İlk Gül"*, Hikmet Çocuk Yay.,İstanbul, 2006.
- Varol, M. Bahaüddin, "Dijital Ortamda Siyer Anlatım ve Öğretimi (Tespitler-Problemler-Teklifler)", *Türkiye'de Siret Yazıcılığı Sempozyumu*, İstanbul 16-17 Ekim 2010 www.sonpeygamber.info Erişim Tarihi: 20/05/ 2011 11:46
- Yalçın, Alemdar, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- Yavuz, Kerim, *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişimi*, Diyanet Yay., Ankara, 1982.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Delâilü'n-Nübüvve", *DİA*, İstanbul, 1994, IX, 115-6.
- Yavuzer, Haluk, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993.
- Yenidinç , Yılmaz , *Son Peygamber Bizim Peygamberimiz Hz. Peygamberimiz*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2010.
- Yıldırım, Bekir, *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilim Bilimleri (Din Eğitimi)Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2007.
- Yıldırım, Selçuk, *Anne Bana Peygamberimi Anlat*, Uğurböceği Yayınları, İstanbul, 2006.

Tursun, Hatice Kübra, Hz. Peygamber'in Hayatını Konu Alan Çocuk Kitaplarındaki Tarihî Bilgilerin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Eyüp Baş, VIII + 123 s.

Özet

İslâm tarihi boyunca Müslümanlar, peygamberin hayatını öğrenmeye rağbet göstermiştir. Bundan dolayı çocuklar için de Hz. Peygamber'in hayatını anlatan pek çok kitap yazılmıştır. Çalışmamızda, 5-12 yaş arası çocuklar için Cumhuriyet sonrasında yayımlanan siyer konulu 28 çocuk kitabı incelenmiştir. Çocuk kitaplarını daha iyi inceleyebilmek için çocuk edebiyatı ve gelişim psikolojisi verilerinden de yararlanılmıştır. Çalışmamızda Hz. Peygamber'in hayatını konu alan çocuk kitaplarındaki tarihî bilgiler dönemlere ayrılarak incelenmiştir. Araştırmamız sonucu bu kitaplardaki tarihî bilgilerin ilk siyer kaynaklarıyla genel olarak paralellik arz ettiği tespit edilmiştir.

Tursun, Hatice Kübra, The Evaluation Of Historical Information Of Juvenile Books About The Prophet's Life, Master's Thesis, Advisor: Eyüp Baş, VIII + 123 p.

Abstract

During the whole history of Islam Muslims have lionized learning the Prophet's life. There are many juvenile books written about the life of the Prophet for children. In our work, twenty-eight juvenile siyer books that had been published in post-republic period have been analyzed. It is benefited from children's literature and development psychology data in order to understand juvenile books better. In our work, the books for children about The Prophet's life are examined being divided into partitions. As a result of our investigation, it is seen that the historical information in these books is parallel to the first siyer sources.

EK 1

İNCELENEN KİTAPLARIN LİSTESİ

1. Aydın, Emine, *Çocuklar İçin İslâm Tarihi ve Peygamberimizin Hayatı*, Uğur Böceği Yay., İst., 2011.
2. Bahadıroğlu ,Yavuz, *Canım Peygamberim*, Nesil Çocuk Yayınları, İst.,2010.
3. Bilmen, Ömer Nasuhi, *Seni Çok Seviyorum Canım Peygamberim*, Sadeleştiren: N. Hilal Kızılkaya, Mavi Lale Yayınları, İst., 2010.
4. Çağlaroğlu, Nurefşan, *Gül Peygamberim Serisi(6 Adet)*, Muştu Yayınları, İzmir 2006.
5. Çelikkol Kara, Hilal, *Çocukları Çok Seven Peygamberim*, Nesil Yay., İst, 2010.
6. Çelikkol Kara, Hilal, *Peygamberimizin Çocukluğu Can Muhammed*, Nesil Çocuk Yay., İst, 2009.
7. Damla, Nurdan, *365 Günde Sevgili Peygamberim*, Timaş Yay., İst, 2007.
8. Damla, Nurdan, *Işık Hızı Yolculuğu – Peygamberimizin Mucizeleri*, Nesil Yay., İst., 2008.
9. Deveci, M. Nazif, *İslâm'dan Önce Mekke*, İslâm Tarihi Serisi, Hikmet Neşriyat, İst., 2000.
10. Din Kültürü Ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri Tarafından Oluşturulan Bir Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, D.İ.B. Yay., Ankara, 2005.
11. Er, Rahîm, *Sevgili Peygamberim Serisi*, Türkiye Gazetesi Yay., İst., 1993.
12. Erdoğan, Mustafa, *Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi Vesellem)*, Muştu Yay., İstanbul, 2010.
13. İbrahimhakkıoğlu, Belkıs, *Hz. Muhammed (s.a.v.)*, Timaş Çocuk Yayınları, İstanbul, 2008.
14. Kandemir, M.Yaşar, *Beni Seven Peygamberim Serisi(8 Kitapçık)*, Nesil Yayınları, İst. 2007.
15. Karadeniz, Ensar, Orhan Sezgin, *Çizgilerle Sevgili Peygamberimizin Hayatı*, Muştu Yayınları, İzmir, 2007.

16. Kutub, Seyyid, Es-Sahhar, A.Cude, *7'den 77'ye Herkes İçin Peygamberimizin Hayatı*, Kahraman Yay., İst., 2010.
17. Okur, Hüseyin, *Sevgili Peygamberimizin Çocukluğu*, Semerkand Çocuk Yayınları, İstanbul, 2009.
18. Özdamarlar, Metin, *Çölden Yükselen Işık, Türk- İslâm Tarihi-3*, Timaş Çocuk Yay., İst., 2009.
19. Sahhar, Abdulhamid Cûde, *Çocuklar İçin Peygamberimizin Hayatı*, Çev. Mustafa Nuhoğlu, Ravza Yayınları, İst., 2001.
20. Sezgin, Orhan, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hayatı*, Muştı Yay., İst., 2010.
21. Suruç, Salih, *Peygamberimi Öğreniyorum Dizisi (10 Kitapçık)*, Yeni Asya Yay., İst., 1996.
22. Süphandağı, Abdulkadir, *Varlıkların Dilinden Efendimiz*, Nesil Çocuk Yay., İstanbul, 2010.
23. Süphandağı, Lâle, *Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (Rüya Kuşu Serisi-1)*, Muştı Yayınları, İzmir, 2007.
24. Uysal, Asım, Uysal, Mürşide, *Peygamberimizin Çocukluğu Ve Gençliği*, Uysal Yayınevi, 2003, İst.
25. Uysal, Mürşide, *Peygamberimizin Hayatı*, Uysal Yayınevi, İst., 2002.
26. Varlı, Nazife, *Sevgili Peygamberim "Dünyada Açılan İlk Gül"*, Hikmet Çocuk Yay.,İst., 2006.
27. Yenidinc , Yılmaz , *Son Peygamber Bizim Peygamberimiz Hz. Peygamberimiz*, Nesil Yayınları, İst., 2010.
28. Yıldırım, Selçuk, *Anne Bana Peygamberimi Anlat*, Uğurböceği Yayınları, İst., 2006.

EK 2

KUL OLARAK PEYGAMBERİMİZ (s.a.v.)¹

Bundan uzun zaman önceydi; ortaokula gidiyordum. Köyümüz Van gölüne yakın olduğu için o zamanlar neredeyse her gün göle girerdik. Gölün sodalı suyu sayesinde saçlarımız altın sarısı rengini alır; hele birde güneş vurdu mu parıl parıl parlardı. İşte o saçlarımı uzatmayı, kulaklarımı içine alacak şekilde salıvermeyi çok severdim. Ama köyün imamı olan babam bunu hiç hoş görmez; bundan dolayı bana kızardı ‘Kes şu saçlarını, yakışır mı bir Müslümana böyle saç uzatmak?’ türünden cümlelerle, işin içine din boyutunu da katarak saç uzatmama tepki gösterirdi. Ben de dinim ile saçlarım arasında sıkışır kalırdım; ‘dinimin karşı çıktığı’ uzun saçlarımı kesmek mi, yoksa o güzelim saçlarımı diğer arkadaşlarımın yaptığı gibi kesmeyip uzatmak, o zevki yaşamak mı? Hangisini yapmalıydım? Bu iki seçenek arasın da çok zorlanırdım. Sonuçta dinimin ve babamın dediğini yapar, saçımı kestirirdim, ama bu hiçte hoşuma gitmezdi. Hatta ‘neden dinim bunu yasaklıyor?’ diye içimden söylenip durur bu yasağa bir anlam veremezdim. ‘Keşke dinim saç uzatmayı günah saymasaydı, keşke bunu normal karşılasaydı!’ diye temennilerde bulunurdum.

Aradan yıllar geçti... Ben imam hatip lisesini bitirdim, ardından ilahiyat fakültesine girdim. İşte o yıllarda peygamberimizi daha yakından tanımayı; aynı zamanda O’nun fiziksel özelliklerini anlatan şemail eserlerini okumaya başladım. Orada O’nun da zaman zaman saçlarını kulak memelerine kadar uzattığını görünce sarsıldım, tüylerim diken diken oldu. Demek Peygamberimiz de saçlarını uzatıyormuş! Demek O’nun da saçları kulaklarını kapatacak şekilde uzuyormuş! Bunu öğrenince ne kadar mesut olmuş, ne kadar sevinmişim, anlatamam. O zaman Peygamberimizi kendime çok daha yakın hissetmişim veya ben O’na çok daha fazla yaklaşmışım. Peygamberimizi o zaman bir başka sevmeye başladım, çünkü benim çok sevdiğim bir şeyi O’da zaman zaman yapıyormuş. O’nunla aramızda benim için çok önemli ortak bir özelliğimiz vardı; saç uzatmak...

---

¹ Hidayet Aydar, “ Kul Olarak Peygamberimiz (s.a.v.)”, *Şefkat Dergisi*, II/ 13, İst., Nisan, 2011, s. 16-9.